STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02047

BERNSHTEYNS NAYER YUDISHER FOLK'S-BRIFENSHTELER

Aaron David Bernstein

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol
of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from
a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights
in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain
or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.
If you hold an active copyright to this work – or if you know who does –
please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

בערנשטיינ'ס נייער יודישער

55

פאלק'ס-בריפענשטעלער

מוסטערן פון בריף פיר אנפאנגער און גרויסע פון אלע קלאסען,
פיר אלע אינטערעסען פון אלטעגליכען לעבען.

... в Бѣлостокѣ

מיט א ביילאגע

דער יודישער

קאליגראפישער בריפענשטעלער.

זעהר וויכטיג פיר יונגערע און עלטערע קינדער
אויסצובעסערן שלעכטע האנדשריפטען.

פערלאג ב. שימין, ווארשא.

ЕВРЕЙСКІЙ ПИСМОВНИКЪ

Zum andenken
meinen lieben Freund
Sini
von. L. Bromberg.
31/VII 25.

1912 г.

Печ. въ Тип. Г. Пиментъ и Я. Швабе, Варшава. Съ[illegible]овская 4.

איינלייטונג.

1. וועגען בריעף בכלל און אידישע בריעף בעזונדער.

מיט דער אויסגאבע פון אנ'אנשטענדיגען אידישען „בריעפענ־שטעלער" פילען מיר אויס א בעדייטענדען מאנגעל אין דעם אלטעגליכען, פראקטישען טייל פון אונזער ליטעראטור. עס איז איבריג פיעל צו רעדען וועגען דער אונגעהויער־וויכטיגער ראליע, וואס דער בריעף שפיעלט אינ'ם פערקעהר פון דער איצטיגער געזעלשאפט אין אלגעמיין און אינ'ם לעבען פון אונזער צווייהטען און צושפרייטען פאלק בעזונדער. ווער ווייס עס דען נישט, אז די בריעף דיענען אונז אלס מויל, אויף צו רעדען מיט יענע נאהנטע אדער נויטיגע פערזאנען, וועלכע געפינען זיך וויים פון אונז? ווער פון אונז פערשטעהט דען נישט, אז אויעקשיקענדיג א בריעף צו וועמען ס'איז, — אפט זאגאר אויך צו אזא פערזאן, וואס האט אונז קיין מאל אין די אויגען נישט געזעהען, — שיקען מיר דערמיט אוועק אויך א מאסשטאב אויף צו מעסטען אונזערע נייגונגען, אונזער פערשטאנד, אונזער טאקט־געפיהל און נאך פיעל אנדערע אזעלכע שטריכען, וואס געבען איהם די מעגליכקייט זיך פארצושטעלען א קלאר בילד פון אונזער גאנצער גייסטיגער פיזיאנאמיע?

דאס בעקאנטע שפריכווארט זאגט: „שרייב, ווי דו רעדסט". דאס איז אבער נישט אינגאנצען ריכטיג; שרייבען מוז מען, אייגענטליך, בעסער, ווי מען רעדט, ווארום אויב אינ'ם רעדען בעקומען פיעל ווערטער א שענערן אפקלאנג, א דאנק דער לעבעדיגער בעטאנונג, און פיעל נישט פאסענדע ווערטער גערען, פערקעהרט, פערביי די אויערן פון הערער און בלייבען אינגאנצען אונבעמערקט, — איז אין א געשריבענעם בריעף קיין איינער פון די ביידע פאלען נישט מעגליך: געשריבענע ווערטער האבען קיין לעבעדיגען קלאנג נישט און קיין איינס פון זיי געהט נישט פערלוירען; אלע שטעהען זיי, ווי לעבעדיג, פאר די אויגען פון דעם, צו וועמען זיי זענען געווענדעט, און ער האט די מעגליכקייט זיי איינמאל און נאכאמאל און א דריטעס מאל צו לייענען און אריינצו־דרינגען אין יעדען פינטעל, אין יעדען שטריך, אין יעדען בוכשטאב ווייערן.

שרייבען אַ בריעף איז נאָך דעריבער וועניג; מ׳דאַרף איהם אויך קענען שרייבען. יעדער בריעף מוז אַ גאַנצע זאַך זיין; מוז איבערגעבען אַלץ, וואָס דער שרייבער וויל אין איהם איבערגעבען; מוז אַ בעשטימטען טאָן און אַ בעשטימטע פאָרם האָבען, און מיר געדענקען נאָך אַלע יענע „אַלטע, גוטע צייטען”, ווען קענען „שֵׂין אַבריוועל אָנשרייבען” האָט זיך גערעכענט ביי אונז פאַר איינער פון די גרעסטע „השלמות”, און יעדעס שטעדטעל האָט זיך איהר „שרייבער” געהאַט, צו וועלכען אַלע פלעגען קומען אויסגיעסען זייערע הערצער, בעטענדיג, ער זאָל דאָס „למען השם אַלץ אַריינשרייבען”, און וועלכע פלעגען זיך דערנאָך „מחיה זיין”, ווען ער פלעגט זיי דאָס געשריבענע איבערלייענען.

יענע „אַלטע, גוטע צייטען” זענען שוין אָבער לאַנג אַריבער — יעדערער כמעט שרייבט זיך שוין ביי אונז זיינע בריעף אַליין, אָהן דער הילף פון אַ „שרייבער”, און צוזאַמען מיט דעם לעצטען איז אונטערגעגאַנגען אויך דער אַלטער, סקאַרבאָוועֶר נוסח מיט זיין טראַדיציאָנעלען: ערשטענס קום איך דיר צו מעלדען, דאָס איך בין ב״ה בקו החיים והשלום עצהיו״ט. פערדיענט דערפון האָט אָבער דער אידישער בריעף גאָרנישט. צוזאַמען מיט דעם וואוקס פון די שמר׳ישע ראָמאַנען, האָט זיך אין אָנהויב אויסגעבילדעט ביי אונז אַ לעכערליכע פאָרם פון בריעף, וואָס זענען געשריבען געוואָרען אויף אַ משונה׳דיגען, דייטשמערישען לשון און האָבען געמוזט ענטהאַלטען אין זיך אַ גאַנצען ים מיט אויסטערלישע מליצות וועגען „זאָננע”, „מאָנד”, „ענגעלס” א. א. וו.

די דאָזיגע אָנגעשוואָלענע דייטשע פסוקים, וועלכע האָבען פערטרעטען די אַלט־אידישע, איינפאַכע בריעף־פאָרם, האָבען אַ לאַנגע צייט כמעט זעלבסטשטענדיג געהערשט אין דעם אידישען בריעף, און דאָס האָט געבראַכט דערצו, אַז אַפילו אויך שפעטער, אין די לעצטע צעהנדליגער יאָהרען, ווען עס האָבען זיך שוין אַריינגעריסען אַהין אויך מאַסען רוסישע ווערטער מיט רוסישע פסוקים (אין פוילען, נאַטירליך, פוילישע), איז דער פאַן, אָדער די גרונד־שפּראַך, פון דעם אידישען בריעף נאָך אַלץ געבליבען — דאָס אַמאָליגע „דייטשמעריש”, און ביז היינטיגען טאָג נאָך האָט זיך די לאַגע אין דער הינזיכט גאַנץ וועניג געענדערט צום גוטען. די ווירקונג פון אונזער נייער ליטעראַטור בעמערקט זיך נאָך, פאָרלויפיג, גאַנץ וועניג אין דעם אַלטעגליכען אידישען לעבען; דער אידישער מיטעלער בעל־הבית, האַלב־אינטעליגענט, אַרבייטער א. א. וו. איז נאָך דערוויל גאַנץ וויט פון דעם רעספּעקט־געפיהל צו זיך

אַלײן און צו זײַן שפּראַך, וואָס זאָל איהם אָבהאַלטען פֿון אַרײַנמישען אויף יעדען טריט און שריט צעהנדליגער נישט נויטיגע גערמאַנישע און סלאַווישע ווערטער, וועלכע פֿערדאַרבען דעם גאַנצען ריטם, די גאַנצע אײנהײַט און דעם גאַנצען כאַראַקטער פֿון דער אידישער שפּראַך און מאַכען איהר ערהגליך צו אַווירקליכען, פֿון „האַלב דײַטשיש“ און „פּאָלאָ־ווינאַ רײַסיש“ צוזאַמענגעשטעלטען, זשאַרגאָן.

און אָט די דאָזיגע ברײַטערע שיכטען פֿון פֿאָלק שרײַבען נאָך ערגער, ווי זיי רעדען. רעדענדיג וועט קײן אײנציגער פֿון די קלאַסען נישט זאָגען אַנדערש, ווי: איך קום, איך וועל געהן, דו האָסט מיר צוגעזאָגט א. א. וו. און דערזעלביגער וועט אין אַבריעף צו זײַנעם אַחבר שרײַבען: איך קאָממע, איך ווערדע געהן, דוא האַסט מיר פֿערשפּראָכען און נאָך אַזוינס, שוין נישט רעדענדיג וועגען די צעהנדליגער אַנדערע אונגעהויערע באַרבאַריזמען, וועלכע מוזען אַעקעל אַרויסרופֿען ביי יעדען מעהר ענטוויקעלטען, מעהר עסטעטישען מענשען!

אַזוי זעהט אויס די שפּראַך אַלײן; און וועלכער איד רעכענט זיך עס ביים שרײַבען אַאידישען בריעף מיט אַזאַ „קלײניגקײַט“, ווי שטעלען אויפ'ן פּלאַץ אַפּונקט, אַקאָמאַ, אַדאָפּעל־פּונקט און נאָך אַנדערע אַזעלכע „גאַרעשקײַטען“, אָהן וועלכע דער בריעף זעהט אויסגעצונגענען אויס, ווי אַצוזאָמענע מאַסע אָהן אַשום פֿאָרם, אָהן אַשום חן און אָהן אַשום גאַנצקײַט,—אָט, ווי ווען דאָס וואָלט ווירקליך זײַן עפּעס אַמין האָטענטאָטען־שפּראַך, וואָס האָט אין זיך קײן קלאַנג און קײן פֿאָרם נישט!

דאָס אַלץ האָבען מיר געזעהען פֿאַר זיך און אין אַלט גענומען, צוזאַמענשטעלענדיג אונזער איצטיגען „בריעפֿענשטעלער“, אין וועלכען מיר האָבען זיך בעמיהט אַרײַנצונעהמען געקליבענע מוסטערן פֿון אַלץ, וואָס האָט נאָר עפּעס אַשטיקעל שייכות צו דעם אַלטעג־ליכען, פּריוואַטען לעבען; און וועלענדיג מעהר פֿערזיכערן די פֿרוכט פֿון אונזער אַרבײַט, גיעבען מיר דאָ דעם לעזער די פֿערשיעדענע כללים און רעגעלן, מיט וועלכע מ'דאַרף זיך רעכנען ביים שרײַבען וואָס ס'איז.

II. די פּונקטירונג אָדער די פּונקט־צײַכענס.

עס גיעבען פֿאָלגענדע פּונקט־צײַכענס:

1) דער פּונקט (.). ער דיענט אַלס שלוס־צײַכען פֿאַר אַגאַנצען, אײנפֿאַכען, אָדער צוזאַמענגעזעצטען זאַץ, וואו עס קומט נישט נאָך איהם קײן פֿערבינדונגס־וואָרט, און וואו די שטימע לאָזט זיך אַראָב.

צום בײשפּיעל: איך האָב איהם גערופען, האָט ער נישט געוואָלט געהן.

אמאָל קען אויסקומען צו שטעלען אַפּונקט נאָך אַנ׳אײנצעלנעם וואָרט אָדער נאָך עטליכע ווערטער. צום בײשפּיעל: אימיצער איז דאָ געוועזען? נײן. אָדער חסיד׳ישע מעשה׳לעך. ערשטעס העפט.

אָפט שטעלט מען דעם פּונקט אויך אַלס אָבקירצונגס־צײכען. דאָס קומט אוים צו טאָן אממעהרסטענטײל בײ ווערטער, וועלכע ווערען נישט אויסגעשריבען אינגאַנצען, ווי: סט. (סאַנקט), צ. ב. ש. (צום בײשפּיעל), ד. ה. (דאָס הײסט), א. א. וו. (און אזוי ווײטער). אָפטמאָל ווערען די פּונקטען בענוצט אויך בײ אָרדנונגס־ציפערן, ווי: דער 1., 3., 5 און 7 חודש. ווען עס קומט אוים צו שטעלען אַגאַנצע רײהע ציפערן, וועלכע ווערען געלײענט בעזונדער, שטעלט מען אויך אַפּונקט (אָדער אַקאָמאַ) אַלס שײדונגס־צײכען. צום בײשפּיעל: מ׳האָט געצויגען די נומערען 2. 5. 14. 126. 881.

2) דער דאָפּעלפּונקט. דאָס קאָלאָן () ווערט בענוצט דאָרט, וואו דער שרײבער וויל ברענגען עפּעס אַמאמר פון אימיצען, אָדער ווען ער וויל עפּעס אויספיהרען און אַרויסדרינגען פון זײנע אײגענע ווערטער. צום בײשפּיעל: די תורה זאָגט: דו זאָלסט ליעב האָבען דײן חבר, ווי דיך זעלבסט. איך זאָג: נאַרישקײט איז אַמענשליכע זאַך. דערבײ איז מיר אײנגעפאַלען פּרץ׳עס בעקאַנטער אַפאָריזם: יעדערער פון אונז האָט אין זיך אַשטיק „חעלעמער מלמד". דער דאָפּעלפּונקט ווערט געשטעלט אויך דאָרט, וואו דער שרײבער ציהט אָן אַלענגערען זאַץ און וויל צוציהען די אויפמערקזאַמקײט פון לעזער בעזונדער אויף דעם סוף, וואָס ענטהאַלט אין זיך דעם אויספיהר פון׳ם גאַנצען געדאַנק. צום בײשפּיעל: ער האָט מיר ערקלערט, אַז ער איז ענדליך שוין בעפרײט געוואָרען פון די צרות, וואָס האָבען איהם נישט געלאָזען אַרבײטען בײטאָג און רוהען בײנאַכט; וואָס האָבען איהם זײן לעבען פערביטערט און קראַנק געמאַכט: פון די בעלי־חובות. אויסער דעם ווערט בענוצט דער דאָפּעלפּונקט אויך אין יענעם פאַל, וואו עס ווערען אויסגעצעהלט פערשיעדענע בײשפּיעלען, אָדער נעמען: למשל, די אַלטע וועלט האָט געוואוסט בלויז פון 5 עלעמענטען: ערד, וואַסער, פײער, לופט, און ליכטיגקײט.

3) דער שטריכפּונקט. דאָס סעמיקאָלאָן (;) איז צוזאַמענגעזעצט פון אַפּונקט מיט אַקאָמאַ און ער שטעהט לויט זײן בעדײטונג צווישען אָט די בײדע צײכענס. דער שטריכפּונקט ווערט אָנגעווענדעט בײ

דעם סוף פון אַ זאַץ, וואָס איז אַן און פאַר זיך פאָלשטענדיג און גענעגענד, נאָר ער ווערט פון דעסטוועגען דורך אַ צווייטען זאַץ בעגרענעצט, ערקלערט, גענויער בעשטימט, בעגרינדעט א. א. וו. צום ביישפּיעל; מיין פאָטער איז נעכטען פלוצלינג קראַנק געוואָרען; איהם איז אָבער בעסער געוואָרען, נאָך איידער דער דאָקטאָר איז געקומען. — אַלע זולען מיר דאָס גליק; גאַנץ ווייניג אָבער זענען די, וואָס געפינען איהם. — ער האָט געליטען פון אַ אונהיילבאַרער קראַנקהייט; היפּאָקראַטעס אַליין וואָלט איהם אויך נישט געקענט העלפען. — מיט דעם לעצטען טראַנספּאָרט בין איך נישט צופריעדען; די ערשטע זענען פיעל בעסער געוועזען. — ווייטער שטעלט מען דעם שטריך־פּונקט צווישען די איינצעלנע טיילען פון אַ לאַנגען זאַץ, וועלכע זענען צווישען זיך נישט אויף אַזוי פיעל ענג פערבונדען, אַז אַ בלויזער קאָמאַ זאָל גענוג זיין זיי פונאַנדערצושיידען; צום ביישפּיעל: דו האָסט מיר אפילו אויף איינעם פון די בריעף, וואָס איך האָב דיר געשריעבען, נישט געענטפערט; דו האָסט מיין זוהן בעליידיגט און פאַר אַלעמען און די אויגען געזידעלט; דו האָסט זיך זאָגאַר ערלויבט מיין לעצטען בריעף אויף שטיקלעך צוצורייסען און אין פייער צו וואַרפען: איז דאָס דער יושר, וועגען וועלכען דו רעדסט? אָדער: דער יונגער מענש איז ערשטענס פויל; צווייטענס, זענען זיינע פעהיגקייטען זעהר שוואַכע; דריטענס, איז ער זעהר פערעקשנ'ט א. א. וו. — אין גאַנץ קורצע זאַצען ווערט געשטעלט בלויז אַ קאָמאַ אַנשטאָט דעם שטריך־פּונקט; צום ביישפּיעל: איך האָב דיך געהערט, אָבער נישט געזעהען. — עס איז נישט גרין, נאָר בלוי.

4) דאָס שטריכעל (קאָמאַ,) ווערט בענוצט אָממעהרסטען פון אַלע אַנדערע צייכענס. גאַנץ אָפט ווערט עס בענוצט אין צווייען, וואו עס קומט אוים איינצושליעסען אַ געוויסען זאַץ; צום ביישפּיעל: אַלע מענשען, וואָס לעבען אויף דר'ערד, זענען אונגליקליך. — איך האָב, זאָגט ער, שוין אַלץ אין אָרדנונג געבראַכט. — איך וועל, ווי ווייט נאָר מעגליך וועט זיין, זיך בעמיהען צו טאָן, וואָס דו בעטסט. — צו אָפט דאַרף מען זיך אָבער מיט דעם קאָמאַ נישט בענוצען און בעזונדער נישט שוין איז, ווען מ'שטעלט אַריין אַ קאָמאַ אין מיטען פון אַ גאַנץ איינפאַכען זאַץ און דערצו נאָך פאַר אַ צייט־וואָרט; למשל: אין איינעם פון די שענסטע זומער־טעג, זענען מיר געפאָהרען אין וואַלד. 2) דאָס קאָמאַ קומט נאָך יעדען בעגריף, וואָס ווערט ערקלערט אָדער בעשטימט דורך אַ צווייטען זאַץ, ד. ה. אַלזאָ פאַר די ווערטער: וועלכער, וואָס א. א. וו. צום ביישפּיעל: אָט איז דאָס בוך, וואָס איך האָב געוואָלט. — איך האָב געזעהען

אַ מענשען, װעלכע אַלע זענען נאָכגעלאָפען.— 3) דאָס קאָמאַ קומט נאָך יעדען זאַץ, װאָס האָט זײַן אײגענעם, זײַן זיך בעשטימענדען צײַטװאָרט; צום בײַשפּיעל: איך ליעב דיך, װײַל דו ביזט גוט און שען.—איך זאָג דיר, אַז דו דאַרפסט נאָך אַסך לערנען.—װער ס׳איז אַ מאַן, זאָגט נישט, װאָס ער װיל טאָן, נאָר טוט׳ס.— 4) דאָס קאָמאַ קומט אָפט אָנשטאָט דעם פערבינדונגס-װאָרט און; צום בײַשפּיעל: לאָנדאָן, װיען, בערלין, פּאַריז און פּעקין זענען די גרעסטע הויפּטשטעדט (אָנשטאָט: לאָנדאָן און װיען און בערלין, א. א. װ.).— איך בין געקומען, האָב געזעהען און געזיעגט.— דער געשיקטער, ממזר׳יש-קלוגער און שאַרפבליקענדער דיכטער.—מען שרײַבט אָבער אויך: אַ שענער אַלטער מאַן, אַ רײַצענדע קלײנע דאַמע א. א. װ. דאָס פערבינדונגס-װאָרט און שטױסט אַרױס דעם קאָמאַ, װען עס פערבינדט צװײ זאַצען. למשל, איך בין געפאָהרען קײן װאַרשאָ און מײַן ברודער קײן װילנאָ.—איך קען דיר נישט העלפען און דײַן ברודער אויך נישט.—װען די צװײטע העלפט פון זאַץ האָט אָבער אין זיך אַ בעזונדער צײַט-װאָרט, מוז פאַר דעם און אַ קאָמאַ שטעהן; צום בײַשפּיעל: איך קען אַרבײַטען, און מײַן ברודער לעדיג אַרומגעהן.—איך האָב עס נישט געקענט, און דו גלױבסט עס צו קענען? 6) פאַר דעם װאָרט אָדער קומט נישט קײן קאָמאַ, װען דאָס װאָרט דיענט אַלס ערקלערונג; צב״ש: אבן נגף אָדער אַ שטײן אין װעג.—דער פריהלינג פון לעבען אָדער די קינדהײַט.—װען דער אָדער קומט אַלס צושײדונגס-אָדער אַלס געגענזאַץ-װאָרט, און אין דעם גאַנצען זאַץ איז נישט מעהר פערהאַן, װי אײן צײַטװאָרט, פאַלט אויך אַרױס דאָס קאָמאַ: דאָ מוז אַ מענש אָדער אַ חיה זיך געפינען.—קוים אָבער האָט די צװײטע העלפט פון זאַץ אַ בעזונדער צײַט-װאָרט, קומט דאָ אויך אַ קאָמאַ: קום גלײַך צופאָהרען, אָדער שרײַב װעניגסטענס. אין גאַנץ קורצע זאַצען איז מען מיט די קאָמאַ׳ס געװעהנליך שפּאָרזאַמער; צום בײַשפּיעל: איך װײס נישט װאָס צו זאָגען.—דו קומסט אָדער דו געהסט.—

5) דאָס פראַגעצײכען (?) קומט נאָך אַ װירקליכער פראַגע, װאו דער טאָן אין רעדען הערט זיך װי געװעהנליך; צב״ש: װאָס זאָגסטו דערצו? װאָס מאַכסטו? װי געהט׳ס דיר?—װען די פראַגע װערט אָבער בלויז אינמיטען אַן׳אַנדער זאַץ אַרײַנגענומען, קומט נישט קײן פראַגע-צײכען; צום בײַשפּיעל: איך האָב איהם געפרעגט, צי ער האָט מיך ליעב.— ער האָט געפרעגט, פאַרװאָס דו קומסט נישט.— װען מ׳שטעלט אָבער אַװעק די זעלביגע פראַגע קלאָר און בעשטימט, מוז מען דאַן אַ פראַגע-צײכען שטעלען; למשל: איך האָב איהם געפרעגט: ליעבסטו

מיך? — ער האט געפרעגט: פארוואס האסטו אויפגעהערט קומען צו מיר?

מאנכע אויסרופונגען און אויסגעשרייען קלינגען זעהר ענליך צו א פראגע; צב"ש: ווען וועסטו שוין אמאל קליגער ווערען! — ביי אזא פאל דארף מען זיך רעכנען דערמיט, צו דא דארף נאך קומען א ענטפער אויף דעם, צו נישט. אינ'ם ערשטען פאל הייסט עס א פראגע־זאץ אינ'ם צווייטען — א אויסרופס־זאץ. (אפט שטעלט מען אין אזא פאל—ביידע).

דאס פראגע־צייכען ווערט שטענדיג געשטעלט צום סוף פון דעם גאנצען זאץ; ווי: פארוואס ביזטו נישט געקומען, ווען איך האב געשיקט נאך דיר?

6) דאס אויסרופס־צייכען (!) ווערט געשטעלט נאך א קורצע זאץ, וואס דריקט אוים א שטארקען געפיהל, א הייסען פערלאנג, א אויסרוף אדער א בעפעהל; צום ביישפיעל: א! אח! אח ווי שען! וואס וועט עס פון אונז ווערען! גענוג! א סוף דערמיט! ווי גליקליך וואלט איך מיך דאן פיהלען! פאראוים!

געוועהנליך בענוצט מען זיך מיט דעם צייכען אויך ביי דעם טיטול אין א בריעף א. א. וו.: גנעדיגער הערר! — ליעבער, גוטער דוד! — בכלל איז בעסער מיט דעם צייכען זיך וואס שפארזאמער צו בעגעהן.

7) דעם שטריך (געדאנקענשטריך —) שטעלט מען, אום אנצו־ווייזען, אז דא קומט עטוואס גאנץ נייעס, אונערווארטעטעס אדער שטארקעס, וואס דארף א בעזונדער איינדריק מאכען; צום ביישפיעל: ער האט געלעבט, געלד פערדיענט, א ווייב גענומען, קינדער געהאט און — איז געשטארבען. — איך האב איהם אנגעוויזען אויף דאס שענסטע און רייצענדסטע, וואס דאס לעבען פערמאגט — אויף דער איללוזיע.

אפט לאזט מען איבער א זאץ אינמיטען און מ'לאזט איבער דעם לעזער (אדער דעם הערער), ער זאל דעם סוף אליין פערשטעהן; אין דעם פאל קומט א שטריך: איך האב דאס גערן געוואלט, נאר—; איהר זענט אלע גוטע—; אמאל בענוצט מען זיך מיט דעם שטריך אויך דארט, וואו מ'מוז אריינשליעסען אינמיטען אזא פראזע, וואס וועט צושטערן די פארם פונ'ם גאנצען זאץ; דאן קומען צוויי שטריכען פון ביידע זייטען, צום ביישפיעלל; ווער עס וויל לאנג לעבען — און וועלכער מענש וויל עס נישט! — דער זאל א. א. וו. אדער: יהודה המכבי — און צוזאמען מיט איהם אויך זיינע איבריגע ברידער — האט צוריקגעשטעלט די אידישע מאכט און דעם אידישען כבוד.

מיט דעם שטריך בעצײכענט מען אָפט אױך צװײפעל, איבערלעגונג, לײדענשאַפטליכע האַסטיגקײט; צום בײשפּיעל: זאָל איך – זאָל איך נישט? גאָט!—װאָס זעה איך!—

8) די האַלבע לבנה׳ס אָדער קלאַמרעס () [] װערען געברױכט, אום אײנצושליסען אָדער אָבצוטײלען אַזעלכע װערטער, װעלכע געהערען אײגענטליך נישט צו דער גאַנצער זאַך, נאָר ענטהאַלטען אין זיך עפּעס אַ בעמערקונג, אַ צװײטען נאָמען, אַ בײלױפיגע ערקלערונג א. א. װ.

9) די גענזעפיסלעך („ “) װערען געשטעלט אױף צו בעצײכנען אַ פרעמדען זאַץ, אַ אױסצוג פון אַ פרעמדען װערק א. א. װ. זײ שטעהען בײם אָנהױב און בײם סוף פון דעם דאָזיגען ציטאַט, און אים פאַל, אויב דער ציטאַט פערנעהמט מעהרערע שורות – אױך אין אָנהױב פון יעדער שורה.

10) דאָס טײלונגס־צײכען (=) שטעהט ערשטענס דאָרט, װאו עס ענדיגט זיך די שורה אינמיטען אַ װאָרט און עטליכע זילבען פון איהם מוזען איבערגעטראָגען װערען אויף אַ צװײטער שורה. װײטער װערט עס געשטעלט צװישען צװײ צוזאַמענגעזעצטע װערטער, װעלכע בעצײכענען צוזאַמען אײן זאַך; װי: שען־געפאָרמטער; גענעראַל־אונטערזוכונג; אײנ־ און אױספּאַקען; טרײסט־ און מיטלײדס־אױסדריק; די דעאיסטען, נאַטוראַליסטען, פּאָזיטיװיסטען און אַנדערע ־איסטען.

11) דער אַפּאָסטראָף (׳) װײזט אָן, אַז אין דעם װאָרט זענען אײנער אָדער מעהרערע בוכשטאַבען דורכגעלאָזען און פערשלונגען געװאָרען; װי: ס׳קומט, ס׳איז, איך זעה׳ס, אינ׳ם, אינ׳ס (אַנשטאַט: עס קומט, עס איז, איך זעה עס, אין דעם, אין דאָס). ער װערט אױך בענוצט אַלס צײכען אױף אָבצוזונדערן דעם העברעאישען שורש, װאָס קומט אַרײן אין אַ אידישען װאָרט; צום בײשפּיעל: חסיד׳יש, משמעות׳דיג, בעל־הבתי׳ש, רבני׳ש.

III. װעגען סטיל.

סטיל הײסט די אַרט און װײזע, װי אַזױ מיר דריקען אױס אונזערע געדאַנקען דורך װערטער. און אַזױ װי אױסדריקען קאָן מען זיך איבער גאַנץ פערשידענע זאַכען און אונטער גאַנץ פערשידענע אומשטענדען, האָט מען אײנגעטײלט דעם סטיל אױף 3 קאַטעגאָריעס: אַ הױכען, אַ מיטעלען און אַ נידריגען. דער ערשטער, דער הױכער סטיל, װערט אױסגענוצט הױפּטזעכליך אין פּאָעטישע װערק,

פֿייערליכע רעדעס און ביי נאך אזעלכע זאכען, וועלכע געהערען נישט צו אונזער בוך; מיט דעם מיטעלען סטיל בענוצט מען זיך ביים שרייבען היסטאריע, לעהרביכער, אונטערהאלטונגס-ביכער, און בעזונדער אויך אינ׳ם שריפטליכען פערקעהר און אינ׳ם געשעפטס-לעבען, דער נידעריגער סטיל איז די פערטרויליכע און פשוט׳ע אומגאנגס-שפראך פון דעם אלטעגליכען לעבען.

יעדער איינצעלנער מענש האט א געוויסע אייגענטימליכע ארט צו דענקען און דאס געדענקטע אויסצודריקען, ד. ה. אלזא אויך — א סטיל. וואס געבילדעטער ס׳איז אונזער פערשטאנד און אונזער געשמאק, אלץ ריינער, קלארער און בעשטימטער איז אונזער סטיל און אלץ לעבעדיגער שפיגעלט זיך זיין איהם אפ אונזער אינערליכע אייגענטימליכקייט.

ווי פערשידענארטיג אבער מ׳זאל נישט קענען אויפפאסען און איבערגעבען איין און דעם זעלביגען געגענשטאנד, זענען אבער דאך פערהאנען געוויסע איינגעשאפטען און כללים, וואס מוזען אבגעהיט ווערען אין יעדער שריפטליכער ארבייט, ווען מען וויל דאס זאל זיין גוט סטוליזירט.

די דאזיגע כללים און איינגעשאפטען זענען הויפטזעכליך פאלגענדע:

1) שפראך-ריכטיגקייט (ארטאגראפיע) און ריינקייט.

א בריעף, ווי יעדער אנדערער שריפטליכער אויצזאץ, מוז קודם כל גראמאטיש געשריבען ווערען — דאס איז א כלל נישט בלויז פאר אלע אנדערע שפראכען, נאר אויך פאר אידיש. עס איז, געוועהנליך, נישט דא דער פלאץ צו בעקאנען דעם לעזער מיט דער גאנצער אידישער גראמאטיק און מיט אלע איהרע געזעצען און רעגעלן — דערצו קענען מיר איהם בלויז רעקאמענדירען די שוין פערהאנדענע אידישע לעהרביכער און חרעסטאמאטיעס, וואס פאדערן נישט קיין סך צייט און אנשטרענגונג, אום זיי דורכצוגעהן. אויף דעם ארט ווילען מיר נאר בעקאנען אונזערע לעזער מיט די הויפט-כללים, וואס ווערען בעזונדער אפט שטארק פערנאכלעסיגט אין דעם אידישען בריעף.

אלגעמיינע רעגעלן.

א) אידישע בריעף מוזען, ערשטענס, אויף אידיש געשריבען ווערען, ד. ה. מיט אידישע ווערטער און מיט א אידישער ארטאגראפיע — פון די סלאווישע און גערמאנישע ווערטער קענען נאר יענע אריינגענומען ווערען, וועלכע האבען זיך שוין איינגעזויגען אינ׳ם בלוט און פלייש פון דער אידישער שפראך און איהר כאראקטער בע-

קומען. אועלכע ווערטער ווי: נאַנאַטשעט, געקאַנטשעט, ווערדע, בע־קאָממען, פאַלוטשעט, א. א. וו. מוזען אונבעדינגט פערבליבען ווערען מיט איינפאַכע אידישע ווערטער: בעשטימט, געענדיגט, וועל, בעקומען, דערהאַלטען א. א. וו.

ב) די בוכשטאַבען, וואָס פֿיהלען זיך נישט אין רעדען, דאַרפֿען שריפֿטליך אויך נישט אַריינגענומען ווערען, און אין דער הינזיכט דאַרף מען זיך יאָ האַלטען ביי דעם כלל: „שרייב, ווי דו רעדסט", מ'דאַרף דעריבער שטענדיג שרייבען: דו, די, זי, פריי א. א. וו; אַנ־שטאַט: דוא, דיא, זיא, פרייא א. וו.

ג) דאָפּעלטע בוכשטאַבען ווערען בכלל גאַנץ זעלטען בענוצט אין דער אידישער אָרטאָגראַפיע; מ'שרייבט: קומען, האַסען, קאָפּ, גרופּע; און נישט: קאָממען, האַססען, קאָפּף, גרופּפע.

ד) פרעמדע, אַלגעמיינע ווערטער קענען גאַנץ פריי אַריינגענומען ווערען אין דער אידישער בריעף־ און אומגאַנגס־שפּראַך; זיי מוזען אָבער געשריבען ווערען רעגעל און לויט דעם כאַראַקטער פון דער אידישער אָרטאָגראַפיע. נישט פאָפּולאַרנע (אָדער פאָפּולאַריש), נאָר פּאָפּו־לער, נישט עטטעטיטשעסקע (אָדער עסטעטיטשנע), נאָר עסטעטיש; נישט מיפאָלאָגיע, נאָר מיטאָלאָגיע א. א. וו.

ה) פּראָווינציאַליזמען (ווערטער, וואָס ווערן געברויכט נאָר אין געוויסע געגענדען) מוזען שטרענג אויסגעמיטען ווערען; דאָ דאַרף מען זיך האַלטען ביי די ווערטער און אויסדריקען, וואָס פּראַקטיצירען זיך אין דער אידישער ליטעראַטור אָדער אין דער אידישער פּרעסע. מ'שרייבט: איך, וואָס, וויים, שען, און נישט: יאָך, וואָוועס, וואַים, שאַין.

ו) ווערטער דאַרפֿען אויסזעהן גאַנץ און עלעגאַנט, נישט צוגאָסען, מ'שרייבט; אַנגענעם און נישט אַנגענעהמענעם.

גראַמאַטישע רעגעלן *).

די יודישע שפּראַך האָט פאָלגענדע 22 בוכשטאַבען: א (אַ), ב (בֿ), ג, ד, ה, ו (וו), ז, ח, ט, י, כ (כּ), ל, מ, נ, ס, ע, פ (פֿ), צ, ק, ר, ש (שׂ), ת (תּ).

די בוכשטאַבען כ, מ, נ, פ און צ פערענדערן אין סוף ווארט זייער געשטאַלט: כ־ך, מ־ם, נ־ן, פ־ף, צ־ץ, צ. ב. רייך, שלום, זיצען אויף, נעץ.

*) די דאָזיגע רעגעלן זענען גענומען פון ה' ז. רייזען'ס „אידישער גראַמאַטיק".

אַנמערקונג. פאַר אַנ׳אַפּאָסטראָף בלייבען די דאָזיגע בוכשטאַבען אונפערענדערט. צ. ב. כ׳וויים (ניט ד׳וויים), חלומ׳ען (ניט חלום׳ען), דעם חתנ׳ם (ניט דעם חתן׳ם), יוספ׳ן (ניט יוסף׳ן, דעם פּריצ׳ם (ניט דעם פּריץ׳ם). פאַר אַפערבינדונגס־שטריך אָבער פערענדערן זיי זיך יאָ, צ. ב. דער שטורם־ווינד.

דער בוכשטאַב **א** דריקט אויס צוויי קלאַנגען: **אַ** (a) און **אָ** (o). כדי צו אונטערשיידען זיי איינעם פונ׳ם אַנדערן, ווערט דער **א** אונטערשטריכט אָדער מיט אַפּתח (ַ) אָדער מיט אַקמץ (ָ), צ. ב. דער זאַק, די זאָק.

דער קלאַנג **אַי** ווערט בעצייכענט דורך וי. צ. ב. פויער. הויז, גרוי, לויפען א. אַז. וו.

די קלאַנגען **עי** און **אַי** ווערען בעצייכענט דורך יי. צ. ב. פרייד, פריינד, שניי, שניידען. צוליעב מעהר דייטליכקייט קענען זיי בעצייכענט ווערען דורך אַציָרה (ֵ) אָדער דורך אַפּתח. צ. ב. נײַן, נײַן.

אַנמערקונג אין איינינגע פרעמד־ווערטער און פרעמד־נעמען שרייבט מען **אָי** אַנשטאָט **ןי** און **אי** אַנשטאָט יי, צ. ב. באָיקאָט, טאָלסטאָי, מאַי, ניקאָלאַי.

דער בוכשטאַב **ב** דריקט אויס 2 קלאַנגען; דעם קלאַנג **בּ** און דעם קלאַנג ב.

די קאָנסאָנאַנטען וו, ב און ו דריקען אויס איין און דעם זעלביגען קלאַנג און אונטערשיידען זיך נאָר אין דער אָרטאָגראַפיע: וו שרייבט זיך אין אַלע ניט־העבּרעאישע ווערטער, צ. ב. וויינען;— נאָר אין העבּרעאישע, צ. ב. אַוַדאַי, וִדוי, דַוְקא. ב שרייבט זיך אין העבּרעאישע ווערטער, ווי, צ. ב. טובה, תבואה, יום־טוב. און אין ניט־העבּרעאישע אַנשטאָט וו נאָך אַו, כדי אויסצומיידען 3 ו׳ען איינעם נאָכ׳ן אַנדערן; צב״ש: פרובען, יובעליר. סובאַלק.

זעהר אָפט ווערט דער ד אויסגעזאָגט אַזוי ווי אַט אַפּילו דאַן, ווען נאָך איהם שטעהט אַוואָקאַל. צ. ב. געזונד (געזונט). געזונדע (געזונטע). אין איינינגע אַזוינע ווערטער ווערט צוליעב מעהר דייטליכקייט געשריבען נאָכ׳ן ד אַט, צ. ב. הינדטישע, אַווינדטעלע, אַהענדטיל א. אַז. וו.

אין איינינגע ווערטער שטעלט מען נאָך די וואָקאַלען אַשטומען ה, כדי צו בעצייכענען, אַז די דאָזיגע וואָקאַלען ווערען עטוואָס לענגער אויסגעזאָגט:

הײהל (пещера), וואהל, וועהלען, פֿעהלען, בעפֿעהלען, צאָהל, קויהל, קיהל, שוהל.

נאָכאַהמען (ד. ה. נאָכמאַכען), איהם, לאָהם (ווי, צ. ב. קרום און לאָהם), לײַהם, מוהמע, נעהמען, אויסנאַהם, אַנגעעהם, ראַהם, ריהמען.

אָהן, אַהנונג, עהנליך, באַהן, ביהן, ביהנע (ד. ה. סצענע), האָהן, הוהן, אָנלעהנען (אָנשפּאַרען זיך), מאָהנען, צעהן.

איהר, בענעהרען, (אויפ'ן) וואָהר, געוואָהר (ווערען), וועהרען זיך, נעװעהר א. א. וו.

ווען װ קומט אויס צו שרײַבען פֿאַר א ו, דאַן טײלען זיך די דאָזיגע בוכשטאַבען פֿונאַנדער דורך אַ שטומען א, צ. ב. וואו, געוואוסט, וואולקאַן א. אז. וו. די פֿאָרזילבע צו אָהן אַנ'אַקצענט געהט איבער פֿאַר װ אין צע, צ. ב. צעװאַרפֿען. די פֿאָרזילבע צו מיט אַנ'אַקצענט טײלט זיך אָב פֿון װ מיט אַ שטריכעלע, צ. ב. צו=וואָרפֿען, צו=ווינקען.

די קאָנסאָנאַנטען ק און כ (ך) דריקען אויך אויס אײן און דעמזעלביגען קלאַנג און אונטערשײדען זיך נאָר אין דער אָרטאָגראַפֿיע: אַח שרײַבט זיך שטענדיג אין אָנהויב וואָרט. ניט קוקענדיג אויף דעם, צי עס איז אַ העברעאישעס אָדער אַ ניט=העברעאישעס, צ. ב. חאַפּען (אונטערחאַפּען), חאָטש, חראָניק, חינא, האַראַקטער, חבר, חלב, חשבון א. אז. וו. אין מיטען וואָרט שרײַבט זיך אַח אין העברעאישע און אין אײניגע פֿרעמדווערטער און פֿרעמדנעמען, צ. ב. יחסן, בחור, פּסיחאָלאָגיע, מאַחמעד, אין סוף וואָרט שרײַבט זיך אַח נאָר אין העברעאישע ווערטער. צ. ב. כח, לוח א. אז. וו. אָבער קײנמאָל אין נישט=העברעאישע. אַכ שרײַבט זיך אין מיטען אָדער אין סוף (ך) וואָרט, אָבער קײנמאָל ניט אין אָנהויב.

אָנמערקונג. ווען דאָס פֿירוואָרט איך ווערט פֿערקירצט אין כ, שרײַבט עס זיך דורך אַב אַפּילו אין אָנהויב וואָרט, צ. ב. כ'לעבען כ'ווײס, כ'וויל א. אז. וו.

פֿאַר די וואָקאַלען ו, וי, יי, ווען זײ שטעהען אין אָנהויב זילבע, שרײַבט זיך אַנ'א, צ. ב. און, אויך, איך, אײך; פֿעראומערן, פֿער=אינטערעסירען, דורכאויס, פֿעראײניגען א. אז. וו.

אין אײניגע ווערטער אָבער האָט זיך דער דאָזיגער א פֿערלאָרען. ווי, צ. ב., אין די ווערטער דעריבער, פֿאָריבער.

אין די פֿאָלגענדע ווערטער, ווי אויך אין די, וואָס שטאַמען אָב פֿון זײ, ווערט דער קלאַנג יי בעצײכענט דורך אַנ'ע אָדער דורך עהי

בענקען, דענקען, הענגען, הענקער, ווענינ, לענען, לענג, קרענקען, שען (אונטערשיידען פון שוין, ד. ה. באלד), שענקען, (בע)=שרענקען, געהן, דרעהען, וועה (וועהטאג), וועהלען (ד. ה. קלייבען, אונ=טערשיידען פון וואויל=גוט), (גע)וועהנען (געוועהנליך) (אדער וואינען=און וויינען плакать, жить), וועהען, זעהר (אונטערשייד׳ען פון זייער=איהъ), פעהיג, פרעהען (פרעהליך), צעהלען (ערצעהלונג), קרעהען, שטעהן, (פערשטעהן) אונטערשיידען פון שטיין=камень.

נאך אט שרייבט מען ניט קיין ה, צ. ב. טיי (ניט טהיי), טייער, (ניט טהייער), טייל (ניט טהייל) טעאטער (ניט טהעאטער) א. אז. וו.

א שטומער ע שרייבט זיך נאך אי אין די פאלגענדע ווערטער ווי אויך אין די, וואס שטאמען אב פון זיי: גליער (מיטגליער) דיענען (אונ=טערשיידען פון דין=тонко), וויעג, זיעבען, זיעג, טיעף, טיער (ד. ה. א חיה, אונטערשיידען פון טיר=дверь). ליעבע, ליעד, ליעגען (אונטער=שיידען פון ליגען=ложь), פיעל (ד. ה. א סך, אונטערשיידען פון פיהלען=чувствовать) און פון (אנ)פילען=наполнять, (וויפיעל), פיער (ד. ה. 4, אונטערשיידען פון פיהרען=везти), ציעל, קריעגען (ד. ה. достать, אונטערשיידען פון קריגען=ссорить).

אין אלע אנדערע ווערטער, ווי, צ. ב.,ווידער, ווידער, פער=שידען, רעגירען, געבליבען, נידעריג א. אז. וו. שרייבט מען ניט נאכ׳ן י קיין שטומען ע.

מען דארף שטרענג אונטערשיידען אש פון אם, צ. ב. שיקען (ניט סיקען), קושען (ניט קוסען), שטרייק (ניט סטרייק), ערשטער (ניט ערסטער) א. אז. וו. דער רוסישער קלאנג ж ווערט בעצייכענט דורך זש, צ. ב. זשארגאן, זשומען; דער קלאנג ч — דורך טש, צ. ב. די בייטש, דער טשערקעס א. אז. וו. דער קלאנג צ שרייבט זיך קיינמאל ניט דורך טצ (ווי אין דייטש), צ. ב. זיצען (ניט זיטצען), פלאץ (ניט פלאטץ) א. אז. וו.

צו דעם אלעמען דארפען מיר נאך צוגעבען, אז די שריפט=שפראך בכלל מוז האבען אין זיך א געוויסע איידעלקייט. זי טאר נישט קא=פירען די שפראך פון דעם געוועהנליכען, מגושם׳דיגען לעבען. און אלע אונאנשטענדיגע, געמיינע אדער סתם גראבע ווערטער טארען אין איהר קיין פלאץ נישט האבען.

2) דייטליכקייט און בעשטימטקייט.

אום א געוויסען גראנק קלאר און דייטליך איבערצוגעבען, מוז

מען איהם פריהער אליין גוט דורכטראכטען. ווער עס האט אליין נישט קיין קלארען בעגריף פון דעם, וואס ער וויל אויסדריקען, וועט דעם אנדערן אזא בעגריף קיינמאל נישט קענען געבען. עס איז אויך צו ראטען יעדערען, ער זאל זיין בריעף, איידער ער געהט איהם אוועקשיקען, נאכאמאל גוט איבערלייענען און זעהען, צי עס איז נישט פערהאן אין איהם אזא אויסדריק אדער אזא ווענדונג, וואס קען שלעכט פערשטאנען ווערען.

3) ארדנונג און צוזאמענהאנג.

עס ליעגט אין דער נאטור פון אונזער פארשטעלונגס=קראפט, זיך צונויפצופאסען נאר אזעלכע געדאנקען, וועלכע האבען צווישען זיך א געוויסען צוזאמענהאנג. מ׳דארף דעריבער דעם מאטעריאל, וועגען וועלכען מ׳וויל שרייבען, זיך פריהער אזוי איינארדנען אין געדאנקען אדער אויפ׳ן פאפיער, אז איינס זאל זיך נאטירליך ארויסדרינגען פון דאס אנדערע און זיך צוזאמענפאסען מיט איהם, און אז די פערשיעדענע איינצעלהייטען זאלען זיך פעראייניגען און פארשטעלען מיט זיך איין פלאנמעסיג=געבויטע, גאנצע זאך.

דער דאזיגער צוזאמענהאנג מוז אבער אבגעהיט ווערן נישט בלויז אין דער בעציהונג צו די געדאנקען פונ׳ם בריעף, נאר אויך אין דער בעציהונג צו דער שפראך, צו דער פארם. די איינצעלנע געדאנקען מוזען אין גרעסערע און קלענערע זאצען פערבונדען ווערען, און נישט שטעהן פונאנדערגעריסען, אהן א שום בעציהונג צווישען זיך. אזעלכע אבגעריסענע זאצען קלינגען זעהר נישט שען און מאכען נישט קיין אנגענעהמען איינדריק.

4) נאטירליכקייט.

יעדע נעשריבענע זאך מוז אין זיך א געוויסע נאטירליכקייט האבען. דער לעזער טאר קיינמאל נישט פיהלען אין דעם קיין אנגעשטרענגטקייט און קיין געקינסטעלטקייט; די אויסדריקען און ווענדונגען מוזען געקליבען, אבער נישט געזוכט זיין; יעדער לעזער דארף זיך נישט מאטערן, אום צו פערשטעהן, וואס מ׳שרייבט איהם. וואס ס׳איז נישט נאטירליך, איז אויך שווער, אומגעלומפערט, געפוצט, צו=זיס און אפט אויך — ליגענערליך. אין דעם שריפטליכען פערקעהר דארף מען זיך בעוועגען מיט א געוויסער אנשטענדיגער פרייהייט, וואס פערטראגט נישט קיין געצוואונגענע פערגלייכונגען און קיין איבעריגע בעפוצונגען.

אנפאנגס־בריעף.

ליעבע מוטער!

איך בעפריעדיג דיין פערלאנג און
שרייב דיר א בריעף גלייך נאך מיין
אנקומען אין ב.; איך האב דא, א דאנק
גאט, אלעמען געפונען און דער בעס-
טער ארדנונג, און ווי רחל האט זיך
דערפרעהט מיט מיר — קענסט דיר
אליין פארשטעלען. די קליינינקע אסתר'ל

איז באַלד חבֿר געוואָרען מיט מיר און
איך האָב געמוזט דֵּקן שלאָפֿען מיט
איהר צוזאַמען. אויף מאָרגען, ווי איך
בין אויפֿגעשטאַנען און געפריהשטיקט,
איז רחל מיט מיר געגאַנגען אין גאָס,
איינצוקויפֿען פֿערשיעדענע קלייניגקיי-
טען. מאָנטאָג וועל איך האָבען דעם
ערשטען עקזאַמען און רחל זאָגט, אַז
איך וועל אפשר קענען גלייך אַנקומען
אין 3-טען קלאַס.

שרייב מיר, טייערע מוטער, ווי אַזוי
האָסטו פֿערבראַכט די נאַכט נאָך מיין
אָבפאָהרען און וואָס דו מאַכסט אין
געזונד. וועגען מיר זאָלסטו גאָרנישט

קלערען – מיר געהאַט דאָ קיין גלוק
נישט, אויסער דו, טייערע מוטערו !

דיין איבערגעגעבענע טאָכטער..

ליעבע, גוטע מוטער!

דאָס ערשטע מאָל אין מיין לעבען
קומט מיר היינט אויס צו פייערן דיין
געבורטסטאָג, נישט גענענדיג מיט דיר
צוזאַמען; פערגעסען האָב איך אָבער
אין דעם טאָג נ י ש ט, אויך צוזאַמען מיט
דיינע אַלע איבעריגע קינדער בעט איך
אויך דעם באַרמהערציגען גאָט, ער
זאָל אונז דעם טייערען, אונשעצבאַרען
אוצר איבערלאָזען נאָך אויף לאַנגע,

לאַנגע יאָהרען.

מיט דער בְּרָכָה מיינער, נעהם צו אויך די קליינע מַתָּנָה, וואָס איך האָב אליין אויסגעאַרבייט פאַר דיר. די שָׁעָה'ען, וועלכע מיינע פינגער האָבען דאָס געאַרבייט, געווען פאַר מיר גליקליכע געווען — איך האָב געוואוסט, פאַר וועמען איך אַרבייט און ווער עס וועט פון דעם געניסען!

איך בענש און קוש דיך און דעם טייערען פאָטער און אַלע קינדער מיט דער הערצליכסטער ליעבע.

דיין טאָכטער, וואָס איז צוגעבונדען צו דיר

מיט'ן גאַנצען האַרצען...

ליעבער, טייערער זיידע!

מיט דער גרעסטער פרייד נעהם
איך איצט די פעדער אין האנד, דיר
אויסצודריקען מיין הערצליכע בְּרָכָה
צום נייעם יאהר. איך געדענק גוט
די אללע גוטסקייטען, וואס דו האסט
מיר שטענדיג ארויסגעוויזען, און ווי
לעבעדיג שטעהען מיר נאך איצט
אויף פאר די אויגען די העלדען פון
דיינע הארציגע, ליעבע מַעֲשִׂיוֹת, מיט
וועלכע דו פלעגסט אונז, איינקלעך,
דערקוויקען אין די קאלטע, לאנגע
ווינטערנעכט. און דיינע קלוגע, גוטע
עֵצוֹת! דו האסט, ליעבער זיידע, אַ סך

געגעהען, צו סך געלעהרנט און צו סך איבערגעטראגען אין דיין לעבען, און פאר די פרוכט פון די דאזיגע ער-פאהרונגען, וואס די גיסט מיר אלע מאל איבער אין דיינע ליעבע, קלוגע בריעף — בין איך דיר דאנקבאר פון טיעפען הארצען.

צו דעם נייעם יאהר ווינש איך דיר, טייערער זיידע, דו זאלסט נישט ליידען פון קיין שום קראנקהייט און פון קיין שום אנדער צָרָה, און זאלסט זוכה זיין צו א גליקליכער, רוהיגער על-טער אין דעם קרייז פון דיינע איבער-געבליבענע קינדער און קינדס-קינדער.

דיין טיעף-דאנקבארער ...

טײערע עלטערן!

אייער ליעבען בריעף פון דעם
פערגאנגענעם מיטוואך האב איך
פינקטליך ערהאלטען און מיט שמחה
געלייענט. ער האט מיר אנגעפעלען
פערגניגען פערשאפט, דען ערשטענס
האב איך מיך פון איהם דערוואוסט,
אז איהר זענט, א דאנק גאט, גע-
זונד; און צווייטענס האט ער מיר
געבראכט די האפנונג, זיך מיט אייך
צו זעהען אין גיכען. איך מוז אייך
זאגען דעם אמת, אז איך האב מיך
אין דער לעצטער צייט שרעקליך
פערבענקט נאך דער היים און בע-

גונדער — נאך אייך; און אזוי ווי מיר
איז היינט אונמעגליך אוועקצופאהרען
פון דאנען, בעט איך אייך טאקי געהר
שטארק, איהר זאלט מיר פערשאפען
דעם פערגניגען און קומען אהער
חוהמ״ע אויף איין טאג. איך ערווארט
שוין דעם טאג מיט דער גרעסטער
אונגעדולד און דאנק אייך פאראויס,
טייערע, פאר אייער צערטליכער ליעבע
צו מיר. פון מיין זייט בין איך אויך
גרייט אלעס צו טאן, אום אייערע
פערלאנגען צו בעפריעדיגען, און
צום צייכען פון מיין פלייסיגען לעהרנען
און אנשטענדיגער אויפפיהרונג קען

איך ביטען דער אַטעסטאַט פון מיין
לעהרער, וועלכען איך לעג דאָ ביי
צוזאַמען מיט'ן בריעף.

אייער הייס־ליעבענדער זוהן . . .

ליעבע טייערע שוועסטער!

ענטשולדיג פאַר די שמערצען, וואָס
איך האָב דיר פערשאַפט מיט מיין
נישט שרייבען אַזוי לאַנג – איך האָב
פשוט נישט געהאַט, וואָס צו שרייבען.
גוטס האָב איך פאַר דער לעצטער
צייט גאַנץ וועניג איבערגעלעבט, און
שילדערן דיר מיינע ליידען האָב איך
נישט געוואָלט: איך האָב געוואוסט,

איז דו האסט דיינע איינענע אויך נישט
וועניג. יא, טייערע, עס וואלט שוין
לאנג צייט זיין, די זון זאל אין
אונזער פענסטער אויך א שיין טאן;
צו־פינסטער איז שוין דער הימעל
איבער אונזערע קעפ... בערעכען
נאר: זינט אונזער ליעבע מוטער האט
אונז איבערגעלאזען אזוי עלענד אויף
גאט'ס וועלט, אהן א שום פריינד, אהן
א שום גליק, האבען מיר דאך נאך
קיין איין ליכטיגען טאג פאר זיך
נישט געהאט! אין דערצו נאך האט
אויך דער גורל פונאנדערגעווארפען
אזוי וויט איינע פון דער אנדערער,

אַז אַפילו אויסגעגעסן אַמאָל דאָך
האַרץ איז אויך נישטאָ פאַר וועמען,
און מ׳וואַרט דערשטיקט אונטער דער
משא פון די שווערע שטיינער, וואָס
הערן נישט אויף צו פרעסן און צו
דריקן. גלויב מיר, האַרציגע אָסנה,
אַז אָפטמאָל וואָלט איך גערייט זיין אַ
טייל פון מיין לעבן אוועקצוגעבן
בלויז נאָר דערפאַר, צו האָבן נעבן
זיך עפעס אַ נאָהנטן, ליעבן מענשן,
פאַר וועמען אַראָבצורעדן די ביטערע
צרות פון האַרצן!

און דו, שוועסטער! האָסטו נאָך
נישט פערלאָרן די האָפנונג אויף

בעסערע צייטען? גליקליך איז דער,
וואס האפט און גלויבט; גאנץ אפט
איז אבער דאס לעבען פיעל אכזריות'
דיגער, ווי מ'שטעלט זיך פאר, און
לאזט אפילו פון דעם גליק אויך
נישט געניסען...
איך ווארט מיט אונגעדולד אויף
דיינעם א בריעף און פערבלייב

דיין צערטליכע שוועסטער...

טייערער ב. ז.!

איך ווייס נישט, וואס דאס זאל בע-
דייטען: צו אונזער פריינד ד. האב
איך שוין דריי בריעף אוועקגעשיקט.

און קיין ענטפֿער נישט בעקומען. אין
דעם פֿערלויף פֿון דער גאַנצער
צייט, זיינט מיר געווען צושיידט, איז
נאָך אַזוינס נישט פֿאָרגעקומען. און
איך גלויב דעריבער, אַז מיט איהם
איז עפּעס געשעהען. אֶפְשָר האָסטו
עפּעס אַ יְדִיעָה פֿון איהם? אויב יאָ —
שרייב מיר גלייך און בערוהיג דעם
איבערגעשראָקענעם...

געשעצטער פֿעטער!

קומענדיג בְּשָלום צוריק אַהיים
געפֿין איך פֿאַר מיין פֿליכט, אויסצו-
דריקען אייך און דער ליעבער מוהמען

מיין הערצליכסטען און טיעפסטען
דאנק פאר דעם פערגניגען, וואס
איהר האט מיר פערשאפט אין דער
צייט, וואס איך האב פערבראכט ביי
אייך. די דאזיגע צייט וועט ביי מיר
אייביג בלייבען אין זכרון, און טראכ-
טענדיג וועגען די אנגענעהמע טעג,
וואס איך האב איבערגעלעבט אין ט.
וועל איך שטענדיג מיט א טיעפער
דאנקבארקייט דערמאהנען אויך אייך,
ליעבער פעטער, און אייער גאנץ
הויזגעזינד.

אייער איבערגעגעבענער שוועסטערזוהן . . .

טייערסטע שוועסטער.

אַ הערצליכען דאנק דיר פאר די
ביכער, וואס דו האסט מיר געשיקט.
איך וועל שוין איצט האבען אויף א
לאנגע צייט צום לייענען, און דאס איז
דאך, ווי דו ווייסט, איינס פון די
גרעסטע פערגניגענס אין מיין לעבען.
איך קען דיר איצט איבערגעבען נאך
אן אנגענעהמע נייעס. דו ווייסט דאך,
אז איך קלויב מיך שוין פון לאנג,
אנצוהויבען לעהרנען די פראנצויזישע
שפראך, און האב אלזא נישט געקענט
קריגען קיין לעהרער; וואס גאנץ
גוט בענוצען די שפראך; ערשט יענע

וואָס איז אָבער געקומען צו אונז
אין שטעטעל אַ יונגער מענש, וואָס
האָט אַ לאַנגע צייט פֿערבראַכט אין
פֿראַנקרייך און קען די שפּראַך
גרינגליך. איך בין גלייך אַוועק צו
איהם, און ער האָט מיר צוגעזאָגט,
צו געבען מיר אַ לעקציע עטליכע מאָל
אין דער וואָך אַזוי לאַנג, ווי ער
וועט נאָר דאָ זיין. איך האָב שוין
אָנגעהויבען לערנען ביי איהם, און
עס געהט גאַנץ גוט; איך הויף, אַז
ביז ער וועט דאַרפֿען אַוועקפֿאָהרען,
וועל איך שוין בעקאַנט זיין מיט דער
שפּראַך אויף אַזוי פֿיעל, אַז איך וועל

שוין קענען לעזען אליין.

ווייטער איז קיין בעזונדערעס ביי
אונז נישט פארגעקומען, און טאמער
איז יא געווען וועגען עפעס צו שריי-
בען,— האט עס געוויס די מוטער שוין
געטאן אהן מיר.

אביעה!

דיין דאנקבארע שוועסטער...

ליעבער ברודער!

זיי נישט בעז אויף מיר פאר מיין
נישט שרייבען אזוי לאנג; גלויב מיר,
אז קיין סך איבריגע צייט בלייבט מיר
נישט פאר זיך. דו ווייסט דאך, אז

פון 9 אין דער פריה ביז 9 אין אבענד
בין איך פערנומען אין געשעפט, און
ווען איך קום פון געשעפט אהיים,
בין איך אזוי מיעד און דערשלאגען,
אז מיר איז שווער מיט א גליעד א
ריהר צו טאן, און ווער רעדט נאך
וועגען זעצען זיך א בריעף אנשרייבען.
אויף ווי ווייט מיר בלייבט נישט קיין
פרייע צייט, קענסטו זעהן אויך דער-
פון, וואס איך האב נאך ביז אהער
נישט אנגעהויבען זיך צו לעהרנען
קיין זאך, נישט קוקענדיג אויף דעם.
וואס ביי מיר איז פעסט באשלאסען
געווען, זיך צו נעהמען א לעהרער

גלייך נאָכדעם, ווי איך וועל נאָר בע-
קומען א פּלאַץ. נו, און וואס איז מיט
דיר: ארבייטסטו? פערדינסטו געלד?
און ווי פיהלסטו זיך בּכלל אין דעם
נייעם אָרט? שרייב מיר גלייך.

דיין ברודער...

טייערסטע רחל!

איך ערהיעל מיין צעטעל און שרייב
דיר א בריעף „וועגען אלעס", וואס עס
קומט דא פאר ביי מיר. דאס שטעט-
טיל, און וועלכען איך געפין מיך איצט'
איז גאנץ קליין און האט זעהר וועניג
מענשען; פון דעסטוועגען איז דא נישט

אַזוי אומעטיג און פינסטער, ווי מיר
האָבען זיך פאָרגעשטעלט. די מנהגים
און זיטען פון דעם קליינשטעדטילדיגען
לעבען זענען אַזוי ווייט אַנדערש פון
אונזער לעבען אין דער גרויסער
שטאָדט, אַז די פערליערסט דיך
פּשוט די ערשטע צייט, און יעדע זאַך
מאַכט אויף דיר אַ אונגעוועהנליכען
איינדריק. בעזונדער ווירקט דאָס אויף
מיר זעהר גוט די וואַרעמע פריינד־
שאַפט צווישען די איינוואוינער. ביי
אונז, אין דער גרויסער שטאָדט, איז
יעדע שטוב אַ בעזונדער וועלט פאַר
זיך, און עס טרעפט גאַנץ אָפט, אַז

די שכנים פון איין הויז קענען נישט
און ווילען גארנישט קענען איינער דעם
אנדערן; דא אבער, איז דאס גאנצע
שטעטל ווי איין גרויס הויז, און אלע
איינוואוינער פילען זיך, ווי מיטגלידער
פון איין גרויסער מִשְׁפָּחָה. אלע קענען
זיך און לעבען גוט צווישען זיך.

איך ווייס נישט, צו איך וואלט דא
געקענט בלייבען לעבען א לענגערע
צייט; איך בין אבער איבערצייגט אין
דעם, אז די צוויי מאנאטען, וואס איך
האב דא צו פערברענגען, וועלען פאר
מיר גאנץ אינטערעסאנט זיין, און איך
וואלט ראטען אלע גרויסשטעדטישע

אַרויסצופאָדערן פון צייט צו צייט
אין אַ קליין שטעדטיל, אויס גיק. צו
באַקאַנען מיט דעם פריעדליכען, שטילען
לעבען פון עהרליכע, פריעדליכע מענשען.
אין עטליכע טאָג אַרום וועל איך
דיר אַ צווייטעס מאָל שרייבען און
אויספיהרליך שילדערן מיין לעבען דאָ,
אין דעם שטילען גן־עדן.
בלייב מיר דערווייל הערצליך גע־
גריסט און געקושט.

ד״ן ...

טייערער פריינד!

איך האָב ערהאַלטען דיין בריעף,
און וועלכען דו בעטסט מיר, איך גלויב

דיר אַלץ גענוי אויסשרייבען, און איך
מוז דיר דעם אמת זאָגען, אַז בײַ
מיין בעסטען ווילען בין איך נישט אימ־
שטאַנד דאָס צו טאָן. אַזוי אויספיהר־
ליכער און גענויער בריעף, דאַרף
בײַ מיר צונעהמען אַ סך צייט, און מיינע
פרייע מינוטען זענען פשוט—געצעהלטע.
אָבזאָגען דיר אָבער אינגאַנצען וויל איך
נישט, און ווי ווייט נאָר מעגליך וועט זיין,
וועל איך זיך בעמיהען דיר איבערצוגע־
בען דעם איינדריק, וואָס די גרויסע
שטאָדט האָט אויף מיר געמאַכט. דאָס
פערזיכער איך דיר מיט מיין עהרענוואָרט
און בײַ דער ערשטער, פרייער מינוט, וואָס

וואָס גיך מיר נאָך מאַכען, וועל איך דאָס
מיט פערגעניגען טהון. דערווייל אָבער,
מוזט מיר, טייערער, ענטשולדיגען: איין
גאָט אין הימעל איז מיין עֵדוּת, אַז איך
וואָלט מיטן גאַנצען האַרצען וועלען דיין
פערלאַנג ערפילען, און אַז דיין פריינד-
שאַפט איז ביי מיר טייערער פון אַלעס אין
דער וועלט.

דיין אייביג איבערגעגעבענער...

טייערסטער דוד!

ענדליך האָב איך היינט עטליכע פרייע
שעה און איך אייל מיך אויסצונוצען די
געלעגענהייט און אָנצושרייבען דעם

בריעף, וועלכען איך בין דיר שוין אַזוי לאַנג שולדיג.

הער אַלגער:

דער ערשטער איינדריק, וואָס די שטאָדט האָט אויף מיר געמאַכט מיט איהר גרויסקייט און שענקייט, איז געווען אַן אוּנגעוועהנליכער. שטעל דיך פאָר: איך האָב דאָך מיין גאַנצען לעבען פער־בראַכט אין אַ קליין, אָרעם און שמוציג שטעדטיל — און דאָ דערזעה איך פאַר זיך מיט אַמאָל אַ כּרך, אַ רוישענדע, ריזיגע שטאָדט מיט טורמעס, פּאַלאַצען און פּאַר־קען: איך בין איינפאַך צוטומעלט גע־וואָרען פון דעם אַנבליק און האָב אַ צייט

לאנג, זיך נישט געקענט אריענטירן אין
דעם פּלאַן פון די גאסן, וועגן א.א.וו.
און איך זאג דיר דעם אֱמֶת, אז נאך
איצט אויך, נאכדעם ווי איך האב מיך
שוין צוגעוווהנט צו דעם געריש פון
שטאָט און ווייס שוין אביסעל וואו אין און
וואו אויס, — הער איך נאך אלץ נישט אויף
יִתְפַּלֵא צו ווערן פון יעדע זאך און צו
באוואונדערן אירע שענקייטן.
אויסער אויסערליכע שענהייט האט
אבער די גרויסע שטאָט נאך אנדערע
זאכען, וואס האבען אויך נישט קיין קליינע
באדייטונג: שולען, מיטעל-און הויך-שולען,
ביבליאטעקען, מוזעאומס, טעאטערן,

צירקען, אנדערע פערוויילונגס-פלעצער
און אויך ליטערארישע און וויסנשאפטלי-
כע געזעלשאפטן.

וועגן מיין פערזענליכען לעבען האב
איך דיר נישט, וואס צו שרייבען. איך גיי
אגאנצען טאג אין צימער און האב
קיין צייט נישט אפילו זיך צו בעקאנען
מיט אימיצען.

נו, ס'ווערט שפעט, און איך מוז ענדי-
גען מיין בריעף. אצט, טייערער, איז דיין
צייט אנגעקומען צום שרייבען, און איך
גלויב. אז דו וועסט מיר נישט לאזען לאנג
ווארטען אויף דיינעם אבריעף.

ליעבע, טייערע רחל!

איך געפין נישט קיין ווערטער, זיך צו פערטיידיגען — דו ביזט אינגאנצען גערעכט. איך האב פון דיר ווירקליך צוויי בריעף ערהאלטען, און נישט געענטפערט אויף זיי; עס וואלט אבער זיין זעהר נישט קלוג פון דיין זייט צו שליסען פון דעם פאקט, אז איך האב מיך אינגאנצען אויפגעהערט צו אינטערעסירען מיט מיין געבורטס-שטעדטיל און מיט מיינע קליינשטעדטילדיגע פריינדין'ס. גלויב מיר, טייערע, אז אין דער גאנצער צייט, וואס איך לעב דא אין דער גרויסער שטאדט, האב איך נאך נישט

בעגעגענט קיין איינציגע פּערזאָן, מיט
וועלכער איך זאָל זיך קענען אַזוי ענג
צוזאַמענלעבען, ווי מיט דיר. אין אַלגעמיין,
האָט דאָס לעבען אין דער גרויסער
שטאָדט אויך מיר עפּעס אַ מאָדנעם איינ-
דריק געמאַכט; אַלץ ווערט דאָ געמאַכט
אין איילעניש, אין טומעל, און ווען דו בע-
קאָנסט דיך אַפילו מיט אימיצען און ווען
דו ווערסט אַפילו מיט איהם בעפריינדעט,
טוט עס אויך נאָר אַ פֿלאַקער-אויף אויף
אַ ווייל, און עס פֿיהלט זיך נישט אין דעם
יענע האַרציגע, וואַרימע נאָהענטקייט.
וואָס בינדט צוזאַמען צוויי יונגע שטרע-
בענדע הערצער אין אונזערס אַ שטעב-

ניל. לאנגווייליגער לעבט מען ביי אונז, שטי-
לער, מיט ווייניגער עפעקט און שיק,
דערפאר אבער — טיעפער, הארציגער,
אינטימער.

שרייב מיר גלייך א בריעף. איך פער-
גיבער דיר, אז דיינע בריעף פערשאפען
מיר א אונענדליכען פערגניגען, און פון
מיין זייט וועל איך אויך שוין זעהן איצט
אנווענדען אלע מעגליכקייטען, דיר גלייך
צו ענטפערן.

דיין איבערגעגעבענער...

טייערסטע מוטער!

איך קום צו דיר איצט מיט א האר-
שלאג, וועלכען דו האסט גיבער ניט

ערוואַרטעט, און וועלכער וועט זיין דיר
אַ גאַנצען שטורם אַרויסרופען. איך וויל,
דו זאָלסט דער קליינער רחל'ען צושיקען
אַהער צו מיר און איך וועל זי דאָ האַלטען
נעבען זיך און אַריינגעבען ערגעץ אין
אַ שול אָדער אַליין מיט איהר לעהרנען.
איך מאַך דאָ קיין גליקען ניט; אָבער
לעבען לעב איך גאַנץ בכבוד'יג, און
רחל'ע וועט ביי מיר פון קיין מאַנגעל ניט
וויסען. איך ווייס אַפילו גאַנץ גוט, אַז דיר
וועט זעהר שווער זיין, זיך צו שיידען מיט
דעם קינד, וואָס איז אונז אַלעמען אַזוי
טייער און אַזוי איינגעבאַקען אין האַרצען;
דו דאַרפסט אָבער בעדענקען, אַז אין

דער גרויסער שטאָדט וו. איז גיכער מעגליך פון דעם קינד עפּעס אַ שטיקעל תכלית צו מאַכען, ווי אין אונזער פאַר־וואָרפענעם שטעדטיל, וואו ס'איז קיין שול און גאָר קיין רעכטער לעהרער נישטאָ. און ווייטער, וואָס עס געהער צו איהר אויפפאַסונג, פערזיכער איך דיר, אַז זי וועט זיך פיהלען ביי מיר גאַנץ גוט; איך וועל זי היטען, ווי מיין אויג אין קאָפּ. און קיין שפּרינקעלע נישט לאָזען פאַלען אויף איהר. דו דאַרפסט וויסען, אַז דאָס קינד געהט מיר אַפילו איין מינוט פון זינען נישט אַרויס, און מיין איינציגע שטרעבונג אין לעבען איז צו זעהן

גליקליך דעם קינד פון אונזער יונג-פערשטאָרבענער און אונפערגעסליכער רבקה'ן.

בעקלער דיך גוט, טייערע, און ער-פיל דעם פערלאַנג פון דיין טאָכטער, וואָס וואַרט מיט אונגעדולד אויף דיין ענטפער.

חנה.

טייערער ב. ראָזענבוים!

זאָל איך אַזוי וויסען פון בייזע פּאָקען, ווי איך ווייס, וואָס דיר צו שרייבען! נאָר גאָר נישט: פּאַפּיער ליעגט אויס-געשפּרייט, אַ טינט-און-פעדער שטעהט אויפ'ן טיש און צייט האָב איך אויך — וועל איך אַ ביסעל פּלוידערן מיט דיר.

הער אָלגאַ: די געדענקסט דאָך נאָך
מסתמא פון די אַלטע צייטען מיין שוואַכ-
קייט צום עסען און צום לייענען; די
געדענקסט דאָך די בערגער ראָמאַנען,
מיט וועלכע איך פלעג שטענדיג פערוואַר-
פען זיין. היינט שטעל דיך פאָר אַ נייעס:
איך האָב מיך שטאַרק גענומען צום
לייענען — טרעף: וואָס? — די אידישע
געשיכטע! ווייסט דאָך פרעגען: ווי
קום איך צו אַזעלכע ערנסטע זאַכען?
וועל איך דיר ערקלערן, פון וואַנען
סיהאָט זיך צו מיר גענומען דער חשק
מיט אַמאָל. צו שטודירען אַזעלכע אַמאָליגע
געשיכטע. אין דעם קורס פון גימנאַזיום

געהערט אריין, ווי דו ווייסט, א בעדייטענ־
דער טייל פון דער רוימישע געשיכטע,
און צוקומענדיג דארטען צו יענעם פלאץ,
וואו עס רעדט זיך וועגען דעם אידישען
„אויפשטאנד" געגען די רוימער און
וועגען די בלוטיגע מלחמות, וואס זענען
געפיהרט געווארען צווישען אוט די ביידע
פעלקער, — בין איך עפעס מאדנע
איבערראשט געווארען: אידען האבען
געמאכט א „רעוואלוציע", אידען האבען
געפיהרט מלחמות, אידען האבען
געשפיעלט אזא בעדייטענדע ראלע אין
דער געשיכטע פון די אלטע פעלקער —
ווען איז דאס געווען ? ווער זענען עס

געווען די העלדישע אונפֿיהרער? און
זענען עס טאַקי די אידען געווען, פֿון
וועלכע מיר, היינטיגע אידען, קומען
אַרויס? די דאָזיגע פֿראַגען האָבען מיך
נישט געלאָזען רוהען, און איך האָב ביי
מיר פֿעסט באַשלאָסען, זיך גענויער צו
באַקאַנען מיט דער גאַנצער אידישער
געשיכטע אין אַלגעמיין און מיט יענער
עפּאָכע — בעזונדער. איך האָב מיר
געשאַפֿט אַ פֿאָלשטענדיגע אויסגאַבע פֿון
דער אידישער געשיכטע און זיך אַוועק-
געזעצט לערנען אָדער לייענען, און איך
גלויב דיר גאַנץ ערנסט: וואָס ווייטער
איך לייען זי, אַלץ מעהר פֿערשטאַרקט

זיך אין מיר די איבערצייגונג, אז
אונזער געשיכטע איז איינע פון די
רייכסטע און אינטערעסאנטעסטע. שוין
נישט רעדענדיג אין דער באציהונג
צו די „היסטאריעס" פון די נייגעבאַ־
קענע פעלקער, וואס זענען ערשט
נעכטען ארויף אויף דער היסטארישער
סצענע נאר אויך אין פערגלייך מיט
דער היסטאריע פון די אנדערע. אלטע
קולטור-פעלקער!

איצט האלט איך גראד ביי דער
עפאכע פון דעם אידישען „אויפשטאנד"
געגען די רוימער, און איך ווער פשוט
ענטציקט פון יעדער שורה. וויפיעל

איבערנאַטירליכען העלדענמוט זײַ האָבען
אַרױסגעװיזען! איך װײס נישט, צי דו
ביזט באַקאַנט מיט יענער עפּאָכע; נאָר
איך זאָג דיר, אַז די אַלע גבורות פון
די גריכען און רױמער, װאָס װערען
געשילדערט מיט אַזאַ פּראַכט אין אונ־
זערע שול־ביכער, האָבען אַקלײנעם
פערנעהם אַנטקעגען די גבורות, װאָס
אונזערע זײדעס האָבען אַרױסגעװיזען
אין די צײַטען פון אַספּסיאַנוס און טיטוס.
איך װאָלט איצט װעלען נאָך אַ סך,
אַ סך רעדען מיט דיר װעגען דעם
געלעביגען ענין. ס'איז שױן אָבער שפּעט
בײַ נאַכט און איך האָב מיך שױן אַזױ

אויך צופיעל פונאנדערגעלאזען. אויך דערוויל — גענוג!

בלייב מיר דערוויל געזונט און שטארק און פערגעס נישט צו ענטפערן דיין איבערגעגעבענעם היסטאריקער...

ג.

פאמיליען-בריעף.

טייערע גוטע מוטער!

שוין צוויי טעג, אז איך בין געקומען קיין מינסק און האָ-דיר נאָך אלץ קיין בריעף נישט געשריבען. ענטשולדיג מיר דאָס, ליעבע מוטער; איך ווייס, אז דו ביזט אומרוהיג, דו קלערסט, ווי איז דיין זוהן פערפאָהרען, ווי איז ער געקומען, וואָס עסט ער, און וואָס מאכט ער, און וואו שלאָפט ער. אָ, מיין פיעלגעליעבטע מאַמינקע, איך ווייס, אַז אלע דיינע רעיונות זענען נאָר וועגען דיינע קינדער. איך איל מיך יעצט דיר אלץ אויסצושרייבען.

ערשטענס, בין איך פערפאָהרען בשלום. דעם צוג האָב איך נישט פערשפעטיגט. אויפ'ן וואָגזאַל האָט שוין אויף מיר געוואַרט דער פעטער מענדיל. ער האָט גענומען אַ דראָזשקע און מיר זענען פייל פון בויגען געפאָהרען דורך דער שטאָדט. אַ שענע שטאָדט, אפשר צוואַנציג מאָל די גרויס, ווי אונזערע. הייַנט מאַגאַזינען גרויסע, מיט הויכע גלעזערנע פענסטער. נאָר וואָס שרייב איך דאָס דיר! דו ביזט דאָ, מאַמינקע, געווען אַ סך מאָל.

דער פעטער און די מוהמע און אלע קינדער נעהמען מיך זעהר גוט צו. די קעז- און פוטער-קוכען דיינע, וואָס דו האָסט מיט מיר געשיקט, איז זיי אלעמען געפעלען. די עלטערע טאָכטער, דוואָשקע, וויל פאָהרען צו אונז אויף זומער. אַ מאָדנע זאַך, מאַמינקע: די

קלײנשטעדטילדיגע װילען אין די גרױסע שטעדט, און די גרױסשטעדטיגע פערקעהרט. נאר מיר דאכט, אז װען דו און דער טאטע װאלטען דא געװען, װאלט איך קײנמאל נישט געװאלט פאהרען צוריק אין דארף. דא איז א חיות: בײנאכט ברענט עלעקטריע, און ס'איז ליכטיג. מענשען פול און פיעל. נאר דו, טײערע מאמינקע, קענסט דאך מײנען, אז איך לױף אום אין די גאסען סײ טאג סײ נאכט. א, נײן. איך בין נאר א פאר מאל געגאנגען מיט די קינדער שפאצירען.

בײ טאג לערין איך זיך און לײען, און װען דו װאלסט עס זעהען, װאלסטו געװען זעהר צופריעדען. דער לעהרער זאגט, אז איך װעל געװיס אױסהאלטען דעם עקזאמען און איך װעל אנקומען. יא, מאמינקע, איך קען דיר נישט זאגען, װי גליקליך איך װעל זײן, אויב איך װעל אנקימען. אלענפאלס זײ רוהיג װעגען מיר; די מוהמע זעהט מיך גוט צו. איך שלאף און עס גוט. נאר חאטש מיר איז געפעלען די שטאדט און בײ דער מוהמע'ן איז מיר זעהר גוט, בענק איך דאך נאך דער הײם און נאך דיר, טײערע. איך װאלט, דאכט זיך, געװאלט אריבערפליהען און זעהן, װאס טוט זיך אין דער הײם. מיר דאכט זיך, אז זינט איך בין אװעקגעפאהרען איז שוין אריבער אזױפיעל טעג און װאכען, און מיר װילט זיך אלעמען זעהן.

זײ געזונד, מײן טײערע מאמינקע, און שרײב מיר גלײך פון אלעמען. װאס מאכט ליובינקע, עטעלע מיט מירעלען. איך גריס אלעמען זעהר הערצליך און פערבלײב

אײער זוהן און ברודער

יצחק קלמנסאן.

פון א טאכטער צו עלטערן.

געליבטע עלטערן.

זייט מיר מוחל, טייערע עלטערן, וואס איך האב אייך אזוי לאנג נישט געשריבען. איך האב גערעכענט די צייטען צו פאהרען אהיים, אבער דער זיידע מיט דער באבען, זאלען געזונד און שטארק זיין, לאזען מיך אלץ נישט אב, און איך, פון מיין זייט, רייס זיך נישט שטארק. וואס פעהלט מיר דא? אוזב מיר פעהלט דא פויגעל-מילך, האב איך דאך דאס אין דער היים אויך נישט געהאט און איך וויל דאס גאר נישט האבען! מעה״, געשעצטע עלטערן, פעהלט דא מיר גארנישט. מיר איז דא פרעהליך; איך האב א סך חבר'טעס, מיט וועמען צו שפילען, דער זיידע לערענט מיט מיר תנ״ך, און ער איז פון מיר, דאכט זיך, צופריעדען. רוסיש לערענט מיט מיר די מוהמע איידלע, און אין די פרייע צייט פערברענג איך מיט מיינע מיידלעך. איהר, ליעבע עלטערן, שרייבט מיר, וואס הערט זיך אין דער היים, וואס מאכען חיים'קע, זעליקעל, לאה'לע. אז איך וועל קומען, וועל איך אלעמען ברענגען שענע מתנות. די מוהמע איידלע האט מיר אויסגעלערנט מאכען פון פאטשערקעס טייסטערלעך — וועל איך יעדען ברענגען א טייסטערעל. איך גריס אלעמען הערצליך און פער-בלייב אייער איבערגעגעבענע טאכטער

דבורה נייטאן.

ענטפער.

טייערע טאכטער דבורה'לע!

מיט גרויס פרייד האבען מיר דיין בריעף געלייענט און געדאנקט און געלויבט גאט, וואס ער האט אונז געבענשט מיט אזא ברילּיאנט,

ווי דו ביזט. נאָר דו, טאָכטער׳קע, זאָלסט זיך נישט איבערנעהמען פון די גוטע רייד, און זאָלסט שטענדיג זיך סטאַרען זיי צו פערדיענען—מיט דעם וועסטו מאַכען גליקליך דיינע עלטערן, וועמעס גאַנצער פערגעניגען עס איז דאָס, אַז זייערע קינדער זאָלען זיין מענשען—לייטען=גלייך.

ביי אונז איז קיין נייעס. אין קראָם לייזט זיך צו ביסלעך. אין אַ מאַרקטאָג פ׳הלסטו אונז ביים לייזען, נאָר פונדעסטוועגען רופען מיר דיך נישט. פערברענג, וואָס לענגער. וואָס זענען עלטערן דען נישט גרייט צו טהון פאַר קינדער? אין עטליכע וואָכען אַרום וועל איך זיין ביי אייך, וועסטו קומען מיט מיר צוזאַמען אַהיים. די קינדערלעך בענקען נאָך דיר זעהר; זיי לאָזען דיך פשוט פון מויל נישט אַרויס. דיינע חבר׳טעס פרעגען זיך אויך שטאַרק נאָך אויף דיר. אָהן דיר, זאָגען זיי, איז נישטאָ, ווער ס׳זאָל טאַנצען. היינט דאַרף באַלד זיין ביי דעם אַרענדאַר׳ס טאָכטער די חתונה—נאָר דאָס שרייב איך דיר גלאַט אַזוי, ווי אַ שטעדטילדיגע נייעס. דיך דאַרפען נאָך אַזוינע זאַכען נישט אינטערעסירען. וועסט נאָך אויף אַזוינע זאַכען האָבען גענוג צייט.

יאָ, איך האָב זיך דערמאָנט: היינטיגען חודש—דעם צוויי און צוואַנציגסטען סיון ווערט דיר פערצעהן יאָהר. איך ווינש דיר אַ מזל טוב און שיק דיר מיין ברכה: זאָלסט אויסלעבען דיינע יאָהרען מיט מזל אין פרייד. יאָ, טאָכטער׳קע, פערצעהן יאָהר ווערט דיר, און מיר דאַכט, אַז ווי נעכטען איז דאָס געוועזען! אָט דאַכט זיך, האָב איך דיר ערשט אויפגענעהט דאָס ערשטע קליידעלע און אָט האָב איך שוין אַ סך גרויע האָר אין קאָפּ, און דיין טאַטע, זאָל געזונד זיין, דערמאָלט אַ יונגער מאַן, איז שוין איצטער מיט אַ גרויער באָרד. עס פליהט די צייט. דאָס גאַנצע לעבען פליהט אַוועק, אַז מ׳זעהט זיך

נאָר נישט אַרום! נאָר דאַנקען גאָט דערפֿאַר. עס זענען געווען אַלערליי צייטען פֿאַר די דאָזיגע יאָהרען, און איצט איז נישט צו פֿערזינדיגען. דאַנקען גאָט! דער טאַטע איז היינטיגע וואָך געווען ביים פּריץ און האָט ביי איהם געקויפֿט פֿאַר עטליכע הונדערט רובל וואַלד — נאָר אַ גרויסע מציאָה.

איך שרייב דיר שוין, טאָכטער'קע, ווי דו וואָלסט געווען אַ גרויסע, אַ כלה־מיידעל, וויל קיין עלטערע האָב איך נישט, און צוויי־טענס ווערסטו שוין מיין בריעף לייענען דעם זיידען מיט דער באָבען. גריס איידלען און דאַנק איהר, פֿאַר וואָס זי לערנט דיך. וואָס דו וועסט אַריינחאַפּען איצטער אין די קינדער'שע יאָהרען, וועט זיין ווי געפֿונען. איך קלויב זיך אונטערצופֿאָהרען די צייטען, וועל איך שוין אַלעמען אָבדאַנקען מונדליך.

דער טאַטע גריסט דיך הערצליך. ער איז איצט אַוועק דאַוונען מנחה.

עטפער גלייך. דיין מוטער, וואָס ווינשט דיר אַלדאָס גוטס
האָדל נייַמאַן.

אַ שוועסטער שרייבט צו אַ שוועסטער.

ליעבע, געטרייע שוועסטער גיטעלע!

איך האָב דיר שוין לאַנג נישט געשריבען קיין בריעף. וואָס מאַכסטו, ליעבע שוועסטעריל? אַז איך דערמאָן זיך, ווי די ביזט אַליין און ווי דיר מוז זיין אומעטיג אַליין ביים זיידען, — קען איך גאָר נישט רוהען. מיר איז אַפילו אויך נישט גוט. זינט אונזער גוטע מאַמע איז טויט, וואָגלען מיר זיך אַלע און וואַלגערן זיך אויף דער וועלט; נאָר דו, גיטעלע, ביזט דאָך די קלענסטע, און פֿאַר דיר טוט מיר נאָך

מעהר וועה דאָס האַרץ. שוועסטעריל, ווען דו וואָלסט וויסען, ווי די מאַמע, עליה השלום, האָט דיך ליעב געהאַט — ווי דאָס שוואַרצ־אַפּעל פון אויג האָט זי דאָך דיך געהיט!

זעה, שוועסטעריל, שרייב, וואָס דו מאַכסט און ווי לעבט זיך דיר ביים זיידען. איך וואָלט געוואָלט, דו זאָלסט זיך אויסלערנען נייהען, וואָלט איך דיך צוגענומען אין מינסק, און מיר וואָלטען זיין צוזאַמען. איך פערדיען אויף אַלץ, וואָס איך דאַרף. איך אַרבייט אין אַ פאַבריק פון קעסטלעך. די אַרבייט איז אַ לייכטע. נאָר מען דאַרף זעהר פריה אויפשטעהן. זעקס מוז מען שוין זיין אויפ׳ן אָרט. דאָך אַלץ בעסער, ווי דיענען ביי לייטען. דיענען איז מיר געווען שרעקליך שווער, ערשטענס — איז מען נאָר ביי קיינעם נישט פער־רעכענט פאַר אַ מענשען, און צווייטענס — האָב איך נישט געקענט אי־בערטראָגען די גראָבע בעציהונג פון דער רייכער „מאַדאַם״. נאָר דאַנקען גאָט, וואָס מיר האָט זיך געמאַכט דער צופאַל און איך בין אָנגעקומען אין פאַבריק.

די אַרבייט — קלייען קעסטלעך צו פאַפּיראָסען — איז אַזאַ לייכטע, אַז לערנען זיך דאַרף מען גאָר נישט, און די ערשטע וואָך האָב איך שוין גענומען געלד. אויב דיר, גיטעלע, געפעלט אַזאַ מין אַרבייט, קען איך דיר שוין נעהמען צו מיר. נאָר מיר וואָלט זיך בעסער ווען מאַכען דיר פאַר אַ שניידער׳קע. שניידעריי איז אַ מעהר אָנגענומענע אַרבייט. דו בעטראַכט זיך און שרייב מיר גלייך וועגען דעם אַנ׳ענט־פער. שרייב מיר בכלל אָפט. נאָר איך האָף צו גאָט, אַז אין גיכען וועלען מיר שוין זיין צוזאַמען. איך וואַרט אויף דיין ענטפער און פערבלייב דיין איבערגעגעבענע שוועסטער

שיינדעל גאַלקין.

ענטפער.

פיעל=געליעבטע שוועסטער שיינדעל!

מיט גרוים פרייד האָב איך געלייענט דיין בריעף. איך האָב גע=מיינט, אַז דו ביזט אַודאַי נישט געזונד, אָדער גאָט ווייס, וואָס מיט דיר איז געשעהן. ליעבע שוועסטער, איך דאַנק דיר זעהר, וואָס דו זאָרגסט פאַר מיר. איך, טייערע, ווייס שוין, וואָס עס הייסט צו זיין אָהן אַ מאַמען. די באָבישע מיט'ן זיידען זענען אַפילו צו מיר נישט שלעכט, אָבער איז דאָס דען גלייך צו דער ליעבע פון אַ מוטער? די מאַמע, עליה השלום, פלעגט מיר נאָך אַמאָל, אַז איך בין געוועזן גאָר אַ קליינינקע, דערצעהלען, אַז ווען אַ מאַמע שטאַרבט לאָזט אַפילו גאָט אַליין אַרוים אַ טרער...

פון מאַמען איז אויך געוועזן אַ קאַרטעל. די שטיף=מאַמע האָט געבוירען אַ יונגעל, און ער בעט מיך קומען, נאָר איך פליה טאַקי „ניאַנטשען" איהרע יונגלעך. —

דו האָסט מיך זעהר דערפרעהט דערמיט, וואָס דו ווילסט מיך צונעהמען צו זיך. ס'איז מיר גאָר נישט קיין נפקא מינה, צו זיין אַ שניידער'קע, אָדער אַ מיידעל פון אַ פאַבריק. איך וועל סיי=ווי אַוועק=פאָהרען קיין אַמעריקאַ, אַז איך וועל ווערען עלטער. דו וועסט אויך פאָהרען. נישקשה, שמואל וועט אונז שיקען שיפס=קאַרטעס.

אַלזאָ, ליעבע שוועסטער, אויב דו מיינסט עס ערנסט, איך זאָל קומען — שרייב מיר באַלד, ווייל איך שוין ביים זיידען אַרויס=קריעגען עטליכע גילדען אויף הוצאות הדרך, ווייל דער זיידע מיט דער באָבען זענען אויך מסכים, אַז איך זאָל פאָהרען.

ענטפער גלייך. פון מיר דיין שוועסטער גיטעל.

פון א ברודער צו א שוועסטער.

פיעל-געליעבטע שוועסטער!

איך האב פעסט בעשלאסען דיך נעהמען צו מיר — מיין פערדיענסט וועט זיין גענוג פאר אונז ביידע. איך וועל זיין דערפון זעהר צופריעדען, ווייל דערמאנענדיג זיך, אז דו ביזט ביי פרעמדע מענשען, וואס פייניגען דיך, געהט מיר מיין לעבען נישט איין. איך געדענק נאך אזוי גוט, ווי אונזער פערשטארבענע מוטער האט איבער דיר געציטערט און געפלאטערט, און איצט מוזטו דיך וואלגערן ביי פרעמדע, און ליידען אזוי-פיעל. יעדער בריעף דיינער צורייסט מיין הארץ. נאר איך זאג דיר, מיין שוועסטער, אז צו דיינע צרות וועט באלד נעהמען א'ן ע'ק. דו וועסט זעהן, ווי דיר וועט זיין גוט. איך וועל דיר אבגעבען צו א שניידערקע אדער צו א היטען-נייטערקע, און דו וועסט זיין מיט לייטען גלייך. איך ארבייט איצטער און א מאגאזין פון פארטיגע קליידער און פערדיען ארום פערציג רובל א חודש. פאר דער דאזיגער סומע וועלען מיר בעשטימט ביידע קענען לעבען. און דו, שוועסטער לעב, לאז האק און פאק און קום צופאהרען, וועסט נישט האבען קיין חרטה. א שטאדט א כרך. פרעהליך, לעבעדיג, מע וויים, וואס מען לעבט! איך וועל דיר דינגען א לעהרער, וועסטו זיך אויסלערנען שרייבען, נישט וואקסען גלאט א פערגרעבטע דיענסט און אויסוואקסען, ווי א ווילדע. דער געדאנק, אז מיין איינציגע ליעבע שוועסטער איז א דיענסט, דער געדאנק ענבערט מיין מוח. נאר, טייערע מיינע, גענוג צו ריידען און קלאגען. מיט ווערטער מאכט מען גארנישט. קום גלייך צופאהרען, וועסטו זיך אליין איבערציינגען און דער איבערגעגעבענהייט פון דיין טרייען ברודער

משה.

א ווייב צו א מאן אין אמעריקא.

מיין ליעבער טייערער מאן יוסף!

דיין בריעף האב איך ערהאלטען — דעם ערשטען בריעף פון דעם גאלדענעם לאנד. מיין טייערער! ווי לאנג האב איך אויף דעם דאזיגען בריעף געווארט, און ווי ווענינ האט ער מיר דערצעהלט פון דיין לעבען, פון דעם אלעם, פון וואס איך וואלט אזוי געוואלט וויסען! געוויס קען איך דיך נישט מאכען שולדיג אין דעם. איך וויים אליין, אז אלץ אויסשרייבען איז אונמעגליך, דעריבער שרעקט מיך דאס פאפיער-לעבען, וואס איך דארף איצט אנהויבען פיהרען מיט מיין מאן. און גאט דער לעבעדיגער וויים, ווי לאנג דאס וועט מוזען דויערן!

איך פון מיין זייט וויים איך נישט, פון וואס מ'הויבט דיר פריהער אן צו שרייבען. דאס פאפיער איז אזוי קורץ און וואו נעהמט מען נעדולד אלץ אויסצודערצעהלען, וואס ס'האט זיך ביי מיר אנגעקליי-בען אויפ'ן הארצען, זינט דו ביזט אוועקגעפאהרען?

פערשטהסט דאך אליין, אז אהן דיר איז מיר זעהר אומעטיג. איך קען פשוט אין שטוב נישט זיין. מיר דאכט זיך, אז אלע ווינקע-לעך וויינען. די קינדערלעך בענקען אויך נאך דיר און לאזען דיר פון מויל נישט ארויס. זימעלע זאגט, אז ער האט מורא, וואס זיין טאטע פאהרט איבער א גרויסען טייך. דוד'ל בענקט נאך דיר אויך זעהר. ער איז א טייערער קינד, זיינע איינפאלען מיט זיינע חכמות זענען נאר צו דרוקען! עס פינסטערט אבער א גאנצען טאג אין חדר מיט א שטיקעל טרוקען ברויט, און עס וויינט מיר דאס הארץ פאר איהם!

נאר, מיין ליעבער מאן, זארג נישט פאר אונז. אז גאט וועט

אויף אונז רחמנות האבען און דיר צושיקען די גוטע פרנסה, וועסטו זיך דאך מיט אונז טיילען, און די שלעכטע צייט וועל איך שוין האבען געדולד איבערצושטופען. איך בעט דיך נאר אונז שרייבען אפטע און לאנגע בריעף. איך פערהאף צו גאט, אז ער האט אונז נישט צושיידט אויף לאנג, און איך וועל ווארטען און צעהלען דעם טאג, ביז די גליקליכע שעה וועט שלאגען.

פון מיר דיין געטריע ווייב.

א זהון צו א מוטער.

איך קען דיר, ליעבע מאמע, שרייבען, אז נעכטען האבען זיך געענדיגט אלע עקזאמענעס ביי אונז אין שול. איך האב געקריגען א שענע בעלוינונג — ביאליק'ס שירים אין זעהר א שענעם באנד. נאטירליך בין איך זעהר צופרידען. אין איינינע טעג ארום וועל איך פאהרען א היים, און איך שעץ זיך גליקליך, וואס איך וועל שוין ענדליך זיך מיט אייך אלעמען זעהן.

איך שטעל מיר פאר, ווי גוט איצט איז אין דערהיים!

דער זומער, די בליהענדע פעלדער, דער קלארער טייך! איך דערמאן זיך אן אלץ, און ס'ווילט זיך מיר שוין וואס גיכער איבערפליהען אהיים. די שטאדט האט מיר דערעסען און זומער איז דא בעזונדער אומעטיג. אז עס וואקסט שוין ערגעץ וואו א בוים, זעהט ער אוים אזוי מאדנע עלענד, ווי א יתום. דא איז אפילו פערהאן א שטאדט-גארטען, וואו אלע אבענד שפיעלט מוזיק, און עס קומען זיך צונויף פיעל-און-פיעל שפאציערענדע, נאר ווי קומט דאס צו אונזער דארף, צו אונזערע ברייטע פעלדער, צו אונזער שענעם טייך

און דעם טיפֿען וואַלד! איך צעהל שוין דעריבער די שעה׳ען, וואָס גיכער צו זיין אין דער היים. איך האָב מיך אויך שטאַרק פֿער־בענקט נאָך מיינע טייערע שוועסטערלעך און ברידערלעך. זאָג זיי, טייערע מאַמע, אַז איך וועל זיי ברענגען גוטע זאַכען און שענע מעשה׳לעך.

צום גיכסטען ווידערזעהן, מיינע טייערע!

אייער זוהן און ברודער.

פֿון אַ טאָכטער צו עלטערן.

ליעבע עלטערן!

שוין אַ מאָנאַט צייט איז פֿאָריבער, זינט מיר האָבען זיך צושיידט, פֿאַר דער דאָזיגער צייט האָב איך זעהר פֿיעל איבערגעלעבט, און דעריבער מוזט איהר מיר מוחל זיין מיין לאַנגעם שווייגען. אונזערע קרובים, די פֿינקעלשטיינ׳ס, אויף וועלכע איך האָב געלייגט אַזוי פֿיעל האָפֿענונגען, האָב איך גאָר נישט דערווישט: זיי זענען מיט צוויי מאָנאַטען צוריק אַרויסגעפֿאָהרען קיין סאַראַטאָוו. מיט ווענינ געלד, אָהן פֿריינד און בעקאַנטע, האָב איך זיך די ערשטע צייט געפֿיהלט נישט גאָר גוט. עס האָט שוין געהאַלטען אַזוי ווייט, אַז איך האָב געטראַכט אַפֿילו פֿון פֿאָהרען צוריק. נאָר די בושה פֿאַר אייך און פֿאַר לייטען האָט מיך אָבגעהאַלטען. און דאַנקען גאָט! עס איז שוין אַלץ אַריבער. איך האָב געקריגען אַרבייט אין אַ גוטער און אָנשטענדיגער אַנשטאַלט, דער אַרבייטס־טאָג רעכענט זיך ביז אַכט אָוועגד, און די איבעריגע פֿרייע צייט קען איך לייענען, זיך לערנען צו־ביסלעך, שפּאַצירען געהן, און אַמאָל, פֿאַר אַן׳אָבגעשפּאָרטען האַלבען־רובל, זיין אין טעאַטר. דאָס

אלין, ווייסט איהר דאך, מיינע טייערע, האט מיך פריהער צו זיך גע־צויגען, און איצט, ווען איך האף, אז איך וועל דאס קענען דער־גרייכען, פיהל איך מיך זעהר, זעהר גוט. וואוינען וואוין איך צו־זאמען מיט נאך א מעדעל. יענע איז אויך אנ'ארבייטארין און זעהר א וואויל מעדעל. זי האט מיך בעקאנט מיט איהרע בעקאנטע, און איך פערברענג זעהר גוט.

איהר זעהט אלזא, אז איך דארף נישט האבען קיין חרטה, וואס איך בין אוועקגעפאהרען. איהר ווייסט דאך, ווי שווער איך פלעג ארביי־טען און פאר אזוי ווענינ געהאלט. דא נעהם איך דערווייל 25 רובל מאנאטליך — אין שטעדטיל ביי אונז נעהמט דאס דער בעסטער ארביי־טער נישט, אפשר קוים א העלפט. מיט אייןווארט, טייערע עלטערן, איהר דארפט זיין צופריעדען. נאך איינ בענק איך זעהר, אבער איך האף איך שוין צו זעהן, נאר אין פרייידען. ענטפערט מיר גלייך און שרייבט מיר פון אלעמען, וואס איהר מאכט. איך קוש היים בערעלען און אסתר'קען.

אייער איבערגעגעבענע טאכטער

ביילע האכמאן.

ענטפער.

ליעבע טאכטער!

מיט גרוים פערגעניגען האבען מיר געלייענט דיין בריעף, אז דו האסט זיך דאנקען גאט שוין איינגעארדענט. דו ווייסט נישט, טייערע טאכטער, ווי אונרוהיג מיר זענען געוועזען פון דיר, און דיין נישט שרייבען האט אונז פשוט די כחות צוגענומען. וואס האבען מיר

נישט געקלערט און געטראַכט! וועניג אומגליקען טרעפט אין דער וועלט? דאַנקען גאָט, אַז ס'איז כשורה, און גאָט זאָל דעם חסד ווייטער נישט אָבטהון. מיר זענען זעהר צופריעדען, וואָס דו פיהלסט זיך גוט. נאָר איין זאַך, ליעבע טאָכטער, ווילען מיר, דיינע עלטערען, דיר זאָגען, זיי פאָרזיכטיג מיט בעקאַנטע. אויף דער וועלט זענען פער־האַן אַלערליי מענשען, מענשען פערשטעלטע, וועלכע ס'איז שווער צו דערקאָנען און פאַר וועלכע מען מוז זיך זעהר היטען. און אַ יונג מעדעל מוז דאָס יעדע שעה געדענקען און אויף יעדען שריט און טריט זעהר פאָרזיכטיג זיין. נאָר קיין סך דאַרפען מיר דאָך דיר נישט שרייבען; דו פערשטעהסט דאָך אַליין עפעס. מיר בעטען דיר, טאָכטער'קע, דו זאָלסט אונז שרייבען אָפט און פון אַלץ. ביי אונז איז אַלץ ווי געוועהנליך, אויפ'ן אַלטען שטייגער. אסתר'קען האָבען מיר אָבגעגעבען זיך לערנען נייהען ביי העגען דער נייטערין. זי האָט אויך דערצו חשק. אַ בריליאַנט אַ קינד. בערעלע לערענט אין חדר און דער רבי איז פון איהם אויך צופריעדען.

ענטפער גלייך

דיינע עלטערן, וואָס ווינשען דיר גליק...

אַ יונגעל לאַדט איין זיינעם אַ חבר צו זיך צו גאַסט.

בעסטער חבר!

דו ווילסט וויסען, ווי איך פערברענג די צייט דאָ ביי אונז אין דאָרף? — קום צופאָהרען וועסטו זעהן. איך דאַרף דיר נאָר זאָגען, אַז איך בין אַ מאָנאַט און דערהיים, און איך קען זיך נאָך אַלץ נישט אָנזעטיגען מיט די ליעבע זומער־פערגעניגנעס.

ס'איז דאָ אַזוי גוט! די פעלדער, די וועלדער, די לאָנקעס

—גרינגע, אויסגעצירטע,—דו קענסט אומעטום פראנק און פריי שפא־ציררען. קיינער מאכט דיר נישט קיין בעמערקונג, קיינער פייניגט דיך נישט מיט קיין „לעקציעס“, און דו געניסט פון דער פרייהייט מיט׳ן פולען מויל.

אונזער דינער האט מיך אויסגעלערנט פאהרען רייטענדיג אויף א פערד, און איך רייט שוין זעהר גוט. די מאמע איז אפילו דערפון נישט גאר צופריעדען, זי האט מורא פאר א געפאהר; דאך שטערט זי מיר נישט. מיט איין ווארט: דער ליעבער גאט איז ווערט א הארציגען דאנק פאר זיין שענעם ליכטיגען זומער... איך בעט דיך ליעבער יוסף, קום גלייך צו אונז צופאהרען. אונזערע וועלען דיך צונעהמען פאר א גוטען גאסט—דו וועסט נישט האבען קיין חרטה. איצט גרייט מען זיך ביי אונז צו שניידען קארן. דאס איז דאס שענ־סטע, וואס מען קען זיך פארשטעלען—דו וועסט זיכער ענטציקט ווערן. קורץ: נעהם גלייך און קום צופאהרען.

איך ווארט אויף דיר מיט דער גרעסטער אונגעדולד,

דיין איבערגעגעבענער חבר

שלום.

ענטפער.

פיעל־געליעבטער חבר!

איך האב ערהאלטען דיין בריעף, און איך דאנק דיר פאר דיין איינלאדונג. ס׳טוט מיר זעהר לייד, וואס איך קען דיין וואונש נישט ערפילען, און נאך מעהר פערדריסט מיר, וואס איך וועל גאר פאר א גאנץ זומער נישט אנזעהן קיין דארף. דא, אין שטאדט, איז דער זומער אנ׳אנשיקעניש. הייס, שטויביג, נישט אויסצוהאלטען. נאר

דו ווייסט דאָך, אַז איך האָב אַ „פּערעקזאַמינאַוקע״ אויף אַריטה־מעטיק, און איך מוז זיך דעם גאַנצען זומער לערנען. מיר ווילט זיך זעהר נישט בלייבען אויף אַ צווייטען יאָהר אין דריטען קלאַס; צוויי־טענס, וויל איך נישט פערשאַפען קיין שמערצען מיינע עלטערן, וועלכע עס קומט אָן זעהר שווער דאָס צאָהלען. זיי זאָלען נאָך פאַר איין און דעם זעלבען קלאַס צאָהלען צוויי מאָל — דער געדאַנק לאָזט מיר איין מינוט נישט רוהען. איך לערן זעהר פיעל, און פערהאָף אריבערצוגעהן בשלום אין פיערטען.

אַלזאָ ליעבער שלום! איך דאַנק דיר נאָך אַ מאָל פאַר דיין איינ־לאַדונג, און פערבלייב דיין איבערגעגעבענער חבר

יוסף.

אַ זוהן שרייבט צו עלטערן.

טייערע עלטערן!

נעכטען האָב איך ערהאַלטען אייער בריעף. איך האָב איהם געלייענט און געלייענט און לייענענדיג האָב איך אַזוי קלאָר זיך פאָר־געשטעלט די היים מיט אייך אַלעמען, גלייך ווי איך וואָלט געווען דאָרטין אין דער ליעבער גוטער היים, צוזאַמען מיט אייך, צוזאַמען מיט אַלע נאָהנטע און טייערע.

אָ, ליעבע עלטערן, מיר איז זעהר אומעטיג אָהן אייך, נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס דער זיידע מיט דער באָבען האַלטען מיך טייערער נאָך ווי אַן־אייגען קינד. אין דער־היים איז פאָרט בעסער. אַז מען פיהלט טאַטע־מאַמע נעבען זיך איז מען ביי זיך גאָר זיכערער. איך דאַרף דיר זאָגען, מאַמינקע, אַז איך צעהל שוין די טעג: זאָל שוין זיין סוף־זמן און איך וועל אַוועקפאָהרען אַ היים. איך בעט נאָר

גאט, אז ס'זאל נאך אויך זיין ווארים, מ'זאל זיך קענען באדען. און דא
איז אויך פארהאן א טייך, אבער ווי קומט עס צו אונזערן, און צוויי־
טענס, לאזט מיך די באבע נישט געהן. זי האט מורא, איך זאל זיך,
חלילה, נישט דערטרינקען, און אהן דער באבעשי'ס ערלויבניש קען
איך דאך נישט געהן. דער זיידע שרייבט אייך בעזונדער א בריעף
וועט ער שוין געוויס שרייבען וועגען מיין לערנען. איך געדענק,
ליעבע עלטערן, אייער פערזאג צו שאנעווען די צייט און נישט צו
פערברענגען זי אין לעדיג געהן. איך לערן און לייען; דער זיידע
לערענט מיט מיר עטליכע שעה און די איבריגע צייט בין איך אין חדר.
דער זיידע זאגט, אז אויף ווינטער וועל איך שוין דארפען האבען א
גרעסערן מלמד. איך וואלט געוואלט אנקומען אין א קלאס, דאס
ווענדט זיך שוין אן אייך, ליעבע עלטערן. אזוי איז ביי מיר נישטא
קיין נייעס. איך בענק נאך אייך און גאר אייך צו זעהן.

פון מיר אייער זוהן, וואס ליעבט אייך מיט'ן גאנצען הארצען
שלמה פעלדמאן.

ענטפער.

טייערער זוהן!

מיר האבען דיין בריעף ערהאלטען. דאנק גאט, וואס דו גע־
פינסט זיך אין בעסטען געזונד. אונז פרעהט זעהר, וואס דו לערנסט
זיך גוט — וואס דו וועסט איצט אריינחאפען וועט זיין שפעטער, ווי
געפונען. סיי ארים, סיי רייך — קענטשאפט איז שטענדיג א צירונג,
און דו דארפסט וויסען, אז אונזער גאנצער באגעהר איז, אז דו
זאלסט זיין א מענש מיט לייטען גלייך, אז מיר זאלען זיך מיט דיר,
חלילה, נישט דארפען שעמען. ס'געהט אוועק א יאהר נאך א יאהר,

מ'זעהט זיך נישט ארום, ווי די יאָהרען פליהען דורך און אז מען דער-גרייכט גאָרנישט, בלייבט מען ביי גאָרנישט.

דו שרייבסט אונז, טייערער זוהן, אז דו ווילסט אָנקומען אין קלאַס; זאָלסטו וויסען, אַז איך, דיין פאָטער, בין אויף דעם נישט מסכים. דאָס איז אַ לינקער וועג, מיט וועלכען קיינער פון אונזער משפחה איז נאָך נישט געגאַנגען. אַז מ'וויל לערנען, קען מען אין דערהיים אויך האָבען גוטע, יודישע לעהרער, וואָס לערנען נישט ערגער, ווי אין דעם נישט-יודישען קלאַס, און בכלל וויל איך, אַז מיין קינד זאָל געהן מיט דעם זעלבען וועג, ווי איך בין געגאַנגען, און ווי אונזערע אָבות אבותינו. דאָס איז דיינע עלטערנ'ס וואונש.

די מאַמע גריסט דיר זעהר. ביי אונז איז קיינע נייעס. עס קען זיין, רייזעל זאָל ווערען מיט מזל אַ כלה מיט גרונמ'ס זוהן. אַז ס'וועט זיין וועט מען דיר שרייבען. דערוויילע לערן גוט, פאָלג דעם זיידען מיט דער באָבען און זיי אַ מענש. דיין פאָטער, וואָס ווינשט דיר אַלעס גוטעס, און האָפט פון דיר נחת צו האָבען

יונה פעלדמאַן.

אַ מוטער שרייבט צו אַ זוהן, וואָס לערענט זיך אין שטאָדט אין תלמוד-תורה.

מיין ליעבער הארציגער זוהן!

איך האָב אַ לאַנגע צייט זיך געקליעבען דיר צו שרייבען אַ קאַרטיל, און אַלין קען מען זיך נישט אויסקלייבען. מיר איז שווער צו שרייבען און אָנקומען צו יענעם, ווייסטו דאָך, איז נישט לייכט.

וואָס זאָל איך דיר שרייבען, מיין ליעבער זוהן, זינט דו ביזט נישטאָ, טריקענען נישט מיינע אויגען. איך קען אויף איין ווילע

נישט פערגעסען, אז מיין ליעב קינד וואלגערט זיך אין דער פרעמדער און דארף עסען ביי פרעמדע טישען. נישט אויף דעם האב איך דיך געהאָדעוועט. נאר מסתמא איז דאך גאט גערעכט! מען דארף אלץ אננעהמען פאר ליעב. דו, מיין קינד, ביזט נאך יונג, דער מזל דיינער איז נאך פאר דיר. פון קלויזניקעס זעגען אמאל ארויסגעקומען די גרעסטע לייט, דער גרויסער קאוונער גאון האט זיך אויך אמאל געוואלגערט און אונזער דאקטאר לינוואלד איז אויך אמאל געווען א קלויזניק — אהן זיין שאדען אויף דיר געזאגט געוואָרען! איך, דיין אלטע מאמע, זאל דאס נאך דערלעבען צו זעהן! ...

דערוויילע, מיין קינד, מוזען מיר אלץ געדולדיג איבערטראגען. מיין גאנצע האפנונג זענט איהר ביי מיר, קינדערליך! פעשינקע שרייבט פון אמעריקא, אז זי וועט אנהויבען ארבייטען, וועט זי אונטערשיקען א פאר רובל; עס וואלט מיר שטארק צונוץ געקומען.

שרייב, ווי געהט דיר. איך שלאף נישט קיין נאכט און טראכט נאר פון מיינע ליעבע קינדער, וואס דער גרויסער גאט האט זיי צוזייהט איבער שבעה ימים. וואס מאכען זיי? וואס טוען זיי? וואס עסען זיי? וואו שלאפען זיי?

איך אליין לעב זיך ווי עס איז דורך. איך באק אב א געבעק ברויט א טאג, האב איך מיין הוצאה. די גאנצע דאגה מיינע איז, וואס איך קען דיר, מיין זוהן, גארנישט אונטערשיקען.

שרייב מיר חאטש צי דו האסט שיך, צי דיין גארניטערל איז נאך גאנץ ... לויף נישט איבעריג אום, שטופ נישט, זיי א מענש און לערן גוט, וועסטו זיין מיט לייטען גלייך. היט זיך פון באד־יונגען — זיי פיהרען ארויף אויף א שלעכטען וועג. היט זיך, מיין קינד! געדענק גוט מיינע רייד, איך ווייס, אז דו ביזט א גאטספארכטיג

קינד און איך האף צו גאט, אז ער וועט דיך פיהרען אויף א רעכ-טען וועג.

זייא געזונד און ענטפער מיר גלייך

דיין מוטער.

א שוועסטער שרייבט צו א שוועסטער.

טייערע ליעבע שוועסטער!

מיר וואונדערט זעהר, וואס דו שרייבסט מיר גארנישט. איך האב דיר שוין צוויי בריעף געשריבען, און האב פון דיר נישט גע-האט קיין ענטפער. איך קען גארנישט פערשטעהן די אורזאך. זאל איך טראכטען, אז דו טראגסט נאך אויף מיר אלץ דעם פערדרוס, וואס איך בין אין א גרויסער שטאדט, און דו ביזט אין דער היים און מוזט ארומגעהן ארום אונזער קראנקער מוטער? א, טייערע שוועס-טער, איך וויל דאס נאר אויף מיין זינען נישט ארויפלאזען. נאר פאר דעם פאל טאמער, טאמער דערוועקט זיך אמאל ביי דיר אין הארצען א געפיהל פון קנאה, — וועל איך דיר אלץ אויסשרייבען. טייערע שוועסטער, מיר זענען דאך איין בלוט און פלייש — זאלען מיר איינע די אנדערע נישט פערגינען קיין גליק, אדער זיך נישט טיילען אין אומגליק!

איך בין שוין באלד צוויי חדשים פון דער היים. צוויי חדשים! מ'קען זאגען גארנישט קיין סך צייט. ריכטיג... וואס איז צוויי חדשים? אבער ווען איך דערמאן זיך, וואס איך האב פאר די צוויי חדשים אדורכגעמאכט, קומט מיר אויס, אז איך האב שוין דא אבגעלעבט פינף און צוואנציג יאהר... מיר וואונדערט נאר, וואס מיין קאפ איז

מִיר נִישט גרוֹי געוואָרען. ווייסט דאָך, אַז אִיך בִּין פערפאָהרען צוּ דער מוּהמע בּײלע'ן. געלד האָב אִיך געהאַט וועניג, און די מוּהמע האָט דערפוּן געוואוּסט, דעריבער איז איהר אוֹיפנאַהמע געווען זעהר אַ קאַלטע. עס האָט מיך שרעקליך ערנידערט און איך האָב בעשלאָסען: וואָס ס'וועט זיין וועט זיין — איך וועל אַוועק פון די קרובים. איך האָב געדונגען אַ צימערל און האָבענדיג אִין טאַש נִישט מעהר, ווי פופציג קאָפּייקען קליינגעלד. האָב איך אנגעהויבען פיהרען אַ זעלבסטשטענדיג לעבען.

ס'איז אַוועק אַ טאָג און צוויי. איך בּין געווען ביי איינִיגע פּאַפּיראָסען־מאַכערינס בעטען אַרבייט, נאָר אומעטום האָב איך געהערט דאָס קאַלטע, שרעקליכע: „ניין".

ווי איך האָב געלעבט — קענסטוּ דיר פאָרשטעלען. זעקס קאָפּיקעס אַ טאָג איז געווען מיין הוֹצאָה... אָ, שוועסטער מיינע, וואָס האָב איך נִישט איבערגעטראַכט אין יענער פערצווייפעלטער צייט! נִישט איין מאָל האָב איך, אויפשטעהענדיג אין דער פריה און דערמאָנענדיג זיך, אין וואָס פאַר אַ לאַגע איך געפין זיך — געוואָלט מאַכען אַ שפּאַציער דורכ'ן פענסטער פון פירטען שטאָק, וואוּ מיין צימערל האָט זיך געפינען. איך האָב אָבער געפיהלט, אַז איך האָב דאָס קיין רעכט נִישט צוּ טהוּן, אַז מיין לעבען געהערט נִישט מיר אַליין, נאָר אויך דיר מיין שוועסטער, מיין אָרימער, קראַנקער מוּטער, מיין אַלטען פאָטער, און איהר האָט מיך אָבגעהאַלטען פון דעם!

נאָר נִישט אוּמזיסט זאָגט מען: וואָס שרעקליכער די לאַגע, אַלץ נעהנטער די הילף.

עס זענען אַריבער עטליכע טעג און איך האָב שוין נִישט פער

מאנט קיין איין קאפיקע. איך האב שוין אפילו פערקויפט אייניגע ביכלעך, וואס איך האב מיטגענומען זיך צו לערנען, און געלד — קיין פרוטה נישט. זיץ איך איינמאל אוועגד־צייט אין צימער. עסען ווילט זיך, אויפ'ן הארצען איז שרעקליך אומעטיג, און עס קומט מיר אויס, אז קיין אנדער וועג, אויסער זיך ארויסצעווארפען פון פענסטער, האב איך נישט. ערשט מיט אמאל, פינקט טאקע, ווי אין די ביכלעך דערצעהלט זיך, עפענט זיך אויף די טהיר פון מיין קאמער און — טרעף ווער געהט אריין? העניע גאלדע'ס פון ווילנער גאס, די פאפי־ראסניצע.

זי וואוינט גראד אויך אויף דעם זעלבען הויף און זי האט מיך בייטאג געזעהן דורכגעהענדיג, האט זי געפרעגט דעם סטרוזש, ביי וועמען איך וואוין — מיין פאמיליע וויים זי — און איז צו מיר געקומען.

וואס פרעגסטו — ווי פון הימעל איז זי מיר אראבגעפאלען: זי האט מיר פארגעלעגט מיט איהר צוזאמען צו ארבייטען, וויל זי האלט אליין „א טיש". דאס איז פאר מיר געוועזן נישט נאר א גליק, נאר עפעס א נס. איך האב שוין גאר קיין אויסוועג נישט געהאט, סיידען זיך אומקעהרען צום פעטער, נאר דאס האב איך זיך פערשווארען נישט צו טהון.

נאר איצט, ליעבע שוועסטער, חאטש איך קום שוין דורך מיט לעבענס־מיטעל, — צו גליק איז עס נאך וויט. וואס איז מיר די פעולה פון דער גרויסער שטאדט, פון די טעאטערס מיט די קאנצערטען, אז איך האב צו זיי נישט מעהר צוטריט פון דיר, מיין שוועסטער.

איך האב דיר אלץ אויסגעשריבען. נאר דו, שוועסטער, בעדויער

מיך נישט, מיר זענען דאך נאך ביידע יונג, מיר קענען נאך ביידע האפען אויף גוטס.

ענטפער גלייך און שרייב פון דעם שטעדטעלדיגען לעבען. איך בענק זעהר נאך איהם.

דיין שוועסטער חנה.

א מאן שרייבט צו א פרוי.

פיעל געליעבטע פרוי!

שרייבענדיג דיר מיין ערשטען בריעף, דערמאן איך מיך, וויפיעל טעג עס וועלען מוזען אדורכגעהן ביז מיין בריעף וועט צו דיר אנקומען, און עס ווערט מיר אויף'ן הארצען אזוי אומעטיג און שווער. א, מיינע טייערע, ווי ווייט האט מיך דער מזל פון אייך פעריאגט! א גרויסער אונענדליכער ים מיט טויזענדער איילען יבשה טיילען מיך אב פון אייך, — אבער מיינע אלע רעיונות און מיין גאנצע נשמה זענען שטענדיג ביי אייך און מיט אייך.

איך בענק נאך דיר, מיין טייערע, און נאך די קינדערליך, אז ס'איז גארנישט ארויסצושרייבען. מיין איינציגע האפנונג, וואס בעלייכט מיר מיין וועג פון עלענד איז, אז איך וועל אבזיין דא א פאר יאהר, וועל פערדינען א ביסעל געלד, און דער רבונו של עולם, וועלכער האט מיך געבראכט בשלום אהער, וועט מיך צוריק צו אייך ברינגען. מיין איינציגער באגעהר איצטער איז צו זיין ווידער מיט אייך. אז איהר, מיינע ליבע און טייערע, זענט פון מיר ווייט, פרעהט מיך נישט די גרויסע, פרעהליכע שטאדט מיט איהרע אלע פערגעניגענס, וואס זי פערמאגט.

פון וועג האב איך געשריבען איינציגע בריעף, וועלכע דו האסט

געוויס בעקומען. פון שיף האט מיך אראבגענומען רחל־לאה'ס מאן, און צו איהם בין איך שוין אויך פערפאהרען. איך בין שוין געוועזען אויך ביי די איבריגע קרובים, וועלכע האבען מיך זעהר שעהן צוגענומען. זיי האבען זיך אלע נאכגעפרעגט אויף דיר און די קינדערלעך. זיי גיבען מיר גוטע האפנונגען, אז איך וועל דא גוט פערדיענען, און מיר וועלען, אם ירצה השם, אין גיכען ווידער זיין צוזאמען. אדער איהר צו מיר אדער איך צו אייך, ווייל אהן ווייב און קינד איז דאס לעבען קיין לעבען נישט. דאס הארץ איז צוריסען אויף ביידע זייטען ים — און צופריעדען קען מען נישט זיין. נאר דו, מיין טייערע, זארג נישט; איך וועל אנהויבען צו ארבייטען וועל איך דיר גלייך שיקען געלד — און דו וועסט אברוהען פון אלע דאגות און קאפדרעהעניש.
איך בעט דיך, דו זאלסט מיר נאר שרייבען אפט און פון אלץ, וואס דו און די קינדער מאכען. איך פערבלייב מיט אונגעדולד און ווארט אויף דיין בריעף.

יוסף שניטמאן.

פון א חבר צו א חבר.

ליעבער חבר שלמ'קע!

וואס מאכסטו? איך קלייב זיך שוין אין שטאדט אריין. דער זומער, פערשטעהסטו מיך, האט זיך פון אונז שוין איינגאנצען ארויסגערוקט, און אין דארף איז געווארען אומעטיג. די פעלדער הויהלע, אלע תבואות אבגעשניטען און די שייערען פערשלאסען. עס דארען און וועלקען די בלעטער פון די בוימער. נאר דער סאסנאווער וואלד טוט זיך אן אין גרינעם קלייד לכבוד ווינטער. אומעטיג אין

דאָרף. דעֶר אָוועֶנד איז שוין געֶוואָרעֶן לעֶנגעֶר, דעֶר טאָג קירצעֶר, און אַז דו שטעהסט אויף א זייגעֶר זיבּעֶן אין דעֶר פריה, טרעֶפסטו נאָך דעֶם בּלויעֶן נעֶבּעֶל פון דעֶר נאַכט ליגעֶן אויף די פעֶלדעֶר, און עֶס נעֶהמט זיך אַזוי בּעֶנקעֶן נאָך דעֶם פעֶרגאַנגעֶנעֶם זומעֶר, ווי נאָך א פאָטעֶר אָדעֶר אַ מוטעֶר, וואָס איז פון דיר אויף אַ לאַנגעֶ צייט אַוועֶקגעֶפאָהרעֶן.

מעֶן דאַרף שוין, בּרודעֶר־לעֶבּ, זיך ווידעֶר נעֶהמעֶן צום לעֶרנעֶן. די בּיכלעֶך מייגעֶ האָבּעֶן זיך גוט אויסגעֶרוהט פאַר'ן זומעֶר, און איצטעֶר מיט פרישעֶ קרעֶפטעֶן דאַרף מעֶן זיך נעֶהמעֶן צו די כּלים, ווי מעֶן זאָגט. איך ווייס נישט, ווען פאַנגט מעֶן אָן צו לעֶרנעֶן אין קלאַס. איך רעֶכעֶן אין אַ פאָר טעֶג אַרום זיין אין שטאָדט, איז אַלזאָ צום ווידעֶרזעֶהן.

דיין איבּעֶרגעֶגעֶבּעֶנעֶר חבר
שייקעֶ.

פאמיליען־בריעף.

ליעבע עלטערן!

ווידער איז א יאהר פערשוואונדען אין דעם ים פון דער פערגאנגענהייט, און מיר שטעהען אויפ'ן גרעניץ פון א נייעם. און ווען איך דערמאן זיך אלץ, וואס מיט מיר האט פאסירט פאר דער קורצער צייט, ווערט מיין הארץ פול מיט אונענדליכער ליעבע און דאנקבארקייט צו אייך, מיינע ליעבע עלטערן. פון קינדווייז אן האט איהר מיך מיט אמת'ער עלטערן־ליעבע בעזארגט, און אין מיינע יוגענד־יאהרען האט איהר זיך בעמיהט מאכען מיך פאר א אנשטענדיגען מענשען און איך אויף דער עלטער זענט איהר מיר תמיד בייגעשטאנען אין די גרעסטע לעבענס־נויטען, גאר די גוטסקייט, וואס איהר האט מיר ארויסגעוויזען אין לעצטען יאהר, האט איבערגעשטייגט אלץ, וואס איהר האט מיר ביז אהער געטהון.

ווער ווייסט נאך אזוי גוט ווי איהר, און וואס פאר א סכנה מיין גאנץ פערמעגען איז געשטאנען מיט א האלב יאהר צוריק? אבער קיינער איז ניט אימשטאנד אזוי טיעף אבשאצען די בעדייטונג פון אייער הילף, ווי איך, אייער איבערגעבענער און דאנקבארער זוהן.

מיט א הארצען פול עהרע און ליעבע צו אייך, ווינש איך אייך א גליקליכען יאהר, א כתיבה וחתימה טובה און א גוטע עלטער פול מיט נחת און פרייד. מיין פרוי מיט די קינדער פעראייניגען זייערע וואונשען צו מיינעם...

אייער איבערגעגעבענער זוהן...

ליעבער זיידע!

מיט פיעל פרייד נעהם איך די פעדער אין האנד, אייך איבערצוגעבען מיין הייסען וואונש צו אייער 78־טען געבורטס־טאג: איהר זאלט נאך לאנג לעבען אין געזונדהייט און פריעדען, און דערלעבען צו פייערען נאך פיעל, פיעל אזעלכע טעג. איהר זענט פון תמיד אן א ליעבער און גוטער זיידע, און נישט איינמאל האט איהר אונז עס ארויסגעוויזען מיט אייער הארציגער און ליעבער אויפמערקזאמקייט. מיר זענען נישט אימשטאנד אייך אזוי פיעל גוטס אבצוצאהלען און מוזען זיך בעגנוגענען מיט אונזער קינדערליכען דאנק און מיט אונזערע הייסע וואונשען צו אייער שענעם יום־טוב. שרה'לע און לייבעלע בעטען איך זאל אויך זייערע ברכות אריינשטעלען אין מיין בריעף. דער ליעבער פאטער האט נעכטען געזאגט, אז אויב דאס וועטער וועט זיין שען,

וועט ער אונז נעהמען צו אייך, ליעבער זיידעניו, און מיר בעטען אַלע גאָט: ער זאָל אונז נישט פֿערשטערען די שמחה און געבען די מעגליכקייט, זיך צו פֿרעהען מיט אייך און מיט אַלע אייערע קינדער צוזאַמען און דעם טאָג פֿון אייער שמחה.

זאָל אייך גאָט געבען געזונד און גליק און איהר זאָלט זיך עלטערען צווישען אייערע קינדער און קינדס-קינדער, צו וועלכע עס געהערט אויך אייער מיט-לייב-און-זעל-איבערגעגעבענער

אייניקעל...

לִיעבער ברודער!

דאָס שוקזאַל האָט אונז זייט יאָהרען צושיידט; מיין האַרץ איז נאָך אָבער אַלץ נאָהענט פֿון דיר, און איך הער נישט אויף צו טרוימען וועגען דער מעגליכקייט דיך ווידער צו זעהן. אויף וויפיעל איך זעה פֿון דיין בריעף איז דיר די לעצטע צייט נישט שלעכט געגאַנגען — דאָס פֿערשאַפֿט מיר אַן אויבער שרייבליכען פֿערגניגען און איך בעט גאָט, אַז אויך דאָס קומענדיגע יאָהר זאָל דיר געהן בשורה; דו זאָלסט זיין געזונד און דו זאָלסט פֿרעהליך פֿערברענגען די צייט און דער געזעלשאַפֿט פֿון דיינע נייע בעקאַנטע. איך וואָלט דיר ווינשען אויך דאָס: דו זאָלסט זיך מיט גליק אויסבויען אַ היים און אָברוהען נאָך אַזוי פֿיעל יאָהרען אַרבייט און זאָרג.—

אפשר וואָלט מעגליך זיין מיר זאָלען זיך זעהן ווי ס'איז? דו קענסט זיך גאָר נישט פֿאָרשטעלען, ווי שטאַרק מיר וואָלט זיך וועלען פֿערברענגען מיט דיר אַ געוויסע צייט צוזאַמען, ווי אין די גוטע קינדער-יאָהרען.

דיין ברודער, וואָס וואַרט און האָפֿט..

טייערע, ליעבע שוועסטער!

וואָס איז מיט דיר? שוין באַלד אַ מאָנאַט צייט איז אַריבער, זינט מיר האָבען זיך צושיידט, און דיר פֿאַלט נישט איין אַפילו אַ קאַרטעל אָנצושרייבען דיין שוועסטער, וועלכע הערט נישט אויף צו טראַכטען און צו חלומ'ען וועגען דיר! איך מוז דיר דעם אמת זאָגען: דיין נישט שרייבען נעהמט מיר דאָס געזונד צו — מיר דאַכט זיך אַלץ, אַז דו מראָגסט אויף מיר אַ פֿערדרוס און האַרצען פֿאַר דעם לעצטען אינצידענט, וואָס איז פֿאָרגעקימען צווישען אונז, און איך וויל נישט, עס זאָל צווישען אונז אַ שאָטען אַרומשוועבען; איך וויל

די הארצינע, ליעבע פריינדשאַפט נישט פערליערען פון דער, וואָס איז מיר אינענדליך ליעב און טייער!

שרייב, טייערע רחל, וואַס פערדריסט דיך? וואָס האָט דיך בעזונדער אויפגעבראַכט און אָנגענריפען אין מיינע דאַמאָלסדינע ווערטער? איך בין בערייט אַלץ צו טאָן, אום צוריק דיין האַרץ צו געווינען; אום צוריק, ווי אין די אַמאָליגע גוטע צייטען, צו קענען רעכענען אויף דיין שוועסטערליכער וואַרעמער אויפמערקזאַמקייט.

דיין איבערגעגעבענע...

אַ זוהן שרייבט זיינע עלטערן וועגען אַ שדוך.

טייערע עלטערן!

די ליעבע, וואָס איהר האָט מיר שטענדיג אַרויסגעוויזען, לעגט אויף מיר אַרויף אַ חוב, אייך צו בעקענען מיט מיינעם אַ שריט, אויף וועלכען עס וועט זיך גרינדען מיין צוקונפטיגעס לעבען.

נעהמענדיג אייער שטילען צוזאַמענלעבען פאַר אַ ביישפיעל, בין איך שוין לאַנג געקומען צו דער איבערציינונג, אַז איינס פון די גרעסטע גליקען, וואָס דאָס לעבען פערמאָגט, איז די פעראייניגונג פון צוויי ליעבענדיגע נשמות. ביז איצט בין איך אָבער געווען אין אַזאַ לאַגע, אַז עס איז פאַר מיר צו פריה געווען צו זוכען זיך אַ פאַרטיי. דערצו האָב איך נישט געטראָפען די פערזאָן, וואָס זאָל מיר צושטעהן צום האַרצען.

איצט זענען די ביידע מניעות בעזייטיגט געוואָרען. מיינע פערדינסטען ערלויבען מיר גאַנץ לייכט אויסצוהאַלטען אַ פרוי מיט אַ ווירטשאַפט — דאָס איז ערשטענס; און צווייטענס, האָב איך זיך בעקאַנט מיט אַ מיידעל, וואָס האָט אין זיך יענע אַלע מעלות, וועלכע אַ פעהיגע בעל-הבית'טע און אַ טרייע מוטער דאַרף בעזיצען. זי איז ג.'ס אַ 21-יאָהריגע טאָכטער; זי האָט בעקומען אַ גוטע ערציהונג, איז געוואָהנט צו פערשידענע הויז-אַרבייטען און בעזיצט בכלל די אַלע שענע זיטען און מאַניערען, וועלכע זענען אַ צירונג פאַר אַ פרוי פון אונזער גראַד. צו דעם אַלעם איז זי בעגאַבט פון דער נאַטור מיט אַ שענעם אויסערליכען אויסזעהן.

איהרע עלטערן האָבען אַ שענעם בערוף. אויך זענען זיי גענוג תקיף, אויסצושטאַטען זייער טאָכטער ווי געהעריג איז, און אַז מען וועט דאַרפען, קענען זיי אונז שטיצען מיט געלד אויך אויסער'ן נדן.

איך האָב נאָך ביי איהר דערוויילע די האַנד נישט געבעטען; איך בין

אָבער זיכער, אַז איך וועל אויף דעם וועג נישט בעגעגנען קיין שטערונג, נישט פֿון דער זייט פֿון דער טאָכטער, נישט פֿון איהרע עלטערן. און אום דאָס צו טאָן בין איך עס איצט געקומען בעטען אייער בעווילליגונג, אייער ברכה און הסכמה.

איך וועל מיך גליקליך פֿיהלען, ווען איך וועל אייך קענען צופֿיהרען אַ צערטליכע און געהאָרכזאַמע טאָכטער, וואָס וועט פֿיהלען צו אייך דיזעלבינע דאַנקבאַרקייט און דעמזעלבען דרך־ארץ ווי איך.

מיט אונגעדולד וואַרט אויף אייער ענטפֿער

אייער זוהן...

אַ ידיעה געשיקט שווער און שוויגער, אַז די פֿרוי האָט געבוירען אַ קינד.

ליעבע שוויגער־עלטערן!

מיט אַ פֿרעהליך הארץ נעהם איך די פֿעדער אין האַנד, אייך אָנצוזאָגען די פֿרעהליכע בשורה, אַז חנה'לע איז געלעגען געוואָרען און געבראַכט אויף דער ליכטיגער וועלט אַ שיינעם, געזונטען יונגעלע. דער געפֿעהרליכער פּראָצעס איז, דאַנק גאָט, אַריבער בשלום און חנה'לע פֿיהלט זיך גאַנץ גוט, אויף וויפֿיעל מען קען זיך בכלל פֿיהלען גוט אין אַזאַ לאַגע. זי איז נאָך דערוויַיל, נאַטירליך, זעהר אָבגעשוואַכט; ווען זי גיט אָבער אַ קוק אויף אונזער קליינעם קדיש'ל בעקומט זי פֿרישען מוט און פֿיהלט זיך מונטער און גליקליך.

דעם קומענדיגען דינסטאָג דאַרף זיין דער ברית, און איך געפֿין פֿאַר איבעריג אייך צו בעטען קומען — איך בין זיכער, אַז איהר וועט דאָס אַליין גערן טאָן. פֿעדערט זיך וואָס פֿריהער, וועט איהר אונז העלפֿען בעשטימען אַ נאָמען פֿאַר דעם נייעם מיטגליעד פֿון אונזער משפּחה. איך האָף צו גאָט, אַז ווען איהר וועט קומען, וועט שוין חנה'לע זיך פֿיהלען קרעפֿטיגער און אימשטאַנד זיין צו בעזאָרגען דאָס קינד, וואָס דאַרף נאָך איבערקומען נישט גאָר קיין גרינגע אָפּעראַציע.

ערוואַרטענדיג אייך און גיכען צו זעהן צווישען אונז, בלייב איך

אייער טריַיער איידים...

אַ שוועסטער לאָזט וויסען דעם ברודער וועגען דעם טויט פֿון דער מוטער.

ליעבער ברודער!

נישט קיין פֿרעהליכע נייעס קום איך דיר איצט אָנזאָגען. עס זענען שוין אַכט טאָג אַריבער זינט אונזער ליעבע מוטער האָט איהר לעצטען אָטעם. צוג אַרויסגעלאָזען. אונזער האַרציגע, טרייע מוטער, וואָס האָט איהר גאַנצען לעבען זיך מקריב געווען פֿאַר אונזער גליק, איז אַוועק פֿון אונז אויף אייביג.

און מיין פֿאָריגען בריעף האָב איך דיר שוין געשריבען, אַז זינט דעם לעצטען ווינטער איז זי בעדייטענד שוואַכער געוואָרען. און זי האָט אָפֿטער גענומען קרענקען. פֿונדעסטוועגען האָט זי אַלץ נישט געוואָלט זיך אונטערגעבען און פֿלעגט זיך ווי פֿריהער מישען אין דער בעל-הבית'ישקייט, און גאַנצע טעג און נעכט זיך אָבגעבען מיט די אייניקלעך. די קליינע זענען אויך געווען שטאַרק צוגעבונדען צו דער „באַבען"; און עס רייסט מיר דאָס האַרץ, צוזעהענדיג זייער צער.

מיט אַ פּאָר וואָכען צוריק האָט זי אָנגעהויבען זיך צו קלאָגען, אַז עס ברעכען איהר די ביינער און עס שווינדעלט איהר אין די אויגען; מיר האָבען זיך קוים איינגעבעטען ביי איהר, זי זאָל לאָזען רופֿען אַ דאָקטאָר. דער דאָקטאָר האָט גלייך איינגעזעהען, אַז איהר לאַגע איז אַן ערנסטע, און ער האָט אונז געגעבען וועניג האָפֿנונגען. איהר זענען פֿון יאָהרען און אַלטקייט פּשוט די כּחות אויסגעגאַנגען. און די לעצטע טעג פֿון איהר לעבען איז זי נאָך אַלץ געווען ביים קלאָרען רעיון. זי האָט גאַנץ קלאָר פֿערשטאַנען איהר לאַגע, און זי האָט פֿיעל מאָל איבערגע'חזר'ט, אַז אין גיכען וועט זי זוכה זיין זיך צו זעהן אויפֿ'ן עולם-האמת מיט'ן טייערען פֿאָטער עליו השלום, און זי האָט זעהר שטאַרק בעדויערט, וואָס זי וועט נישט קענען האָטש איינמאָל אַ קוק געבען אויף דיר-איהר „מיזיניק". זי פֿלעגט כּסדר טענה'ן, אַז דו ביזט ביי איהר דער בעסטער זוהן, אַז פֿון דיר האָט זי מעהר נחת דערלעבט, ווי פֿון די איבעריגע קינדער, און האָט געבעטען דעם אויבערשטען, אַז אויך ווייטער זאָלסטו געהן אין די דרכים פֿון אונזער פֿרומען פֿאָטער.

מיר האָבען דיר נישט געגעבען צו וויסען דעם אמת'ען צושטאַנד, ווייל מיר האָבען געוואוסט, אַז דו קענסט זיך נישט אָברייסען פֿון דיין שטעלע; און ווירקליך: וואָס וואָלסטו געקענט העלפֿען מיט דיין זיין? דערצו זענען מיר יעדע מינוט כּמעט געווען זיכער, אַז דו וועסט קומען שוין נאָך אַלעמען.

דיין טרייע שוועסטער רחל.

ליעבע עלטערן!

אין מיין לעצטען בריעף פֿון מינסק האָב איך אייך געשריבען, אַז איך האָב ביי זיך בעשלאָסען צו פֿאָהרען אין אַ גרויסער שטאָדט, וואו מען קען לייכטער קריגען אַ העכערע שטעלע מיט אַ גרעסערען געהאַלט. ווי אייך איז בעוואוסט, האָב איך שוין צוויי יאָהר געאַרבייט ביי ראָטשטיינען אין געשעפֿט, און קיין הוספה האָב איך אַלץ נישט בעקומען. אַרבייט איז וואָס אַ מאָל אַלץ מעהר צוגעקומען, און די שכירות איז געשטאַנען אויף אַן אָרט — פֿאַר דער גאַנצער צייט האָב איך סך הכל געקענט אָבשפּאָרען 50 רובל. מיט אַ מאָנאַט צוריק האָב איך פֿערלאָזען מינסק און זיך אַוועקגעלאָזען אין וואַרשוי. די ערשטע טעג בין איך געווען זעהר צופֿריעדען מיט מיין שריט; די גרויסע, רוישיגע שטאָדט האָט מיך אויפֿגעלעבט און אויפֿגעמונטערט; די שעגע, רייכע גאַסען, די אַלגעמיינע גרויסע בעוועגונג האָבען מיך איבעראַשט. ערשט ווען עס איז אַריבער די ערשטע היץ און איך האָב זיך זאַט אָנגעקוקט אויף וואַרשוי, האָב איך אָנגעהויבען צו זוכען אַ שטעלע. דאַן האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז קיין גוטס וואַלגערט זיך אין ערגעץ נישט און אַפּילו אין וואַרשוי האַפּט נישט יעדער איינער דעם גליק. און איינינע ערטער בין איך אָנגעקומען און גלייך פֿערלאָזען די פּלעצער. איך בין שוין געוואוינט צו זיין אין אַ געשעפֿט דער עלטסטער און זיך פֿיהלען ווי אַ בעל-הבית, און דאָ איז מיר אויסגעקומען צו ווערען אַ משרת ביי משרתים, און דערצו נאָך — ביי גראָבע נפֿשות. איך האָב זיך אַזוי לאַנג אַרומגעדרעהט ביז איך בין געבליבען אָהן געלד-מיטלען. דאַן האָב איך זיך געמוזט אונטערגעבען; איך בין אָנגעקומען פֿאַר 35 רובל אַ מאָנאַט אין אַ מאַנופֿאַקטור-געשעפֿט. די ערשטע צייט איז מיר אַפּילו געווען אַ ביסעל שווערליך, נאָר ביסליכוויי האָב איך זיך צוגעוואָהנט צום נייעם אָרט; מיין פּרינציפּאַל האָט בעקומען צוטרוי צו מיר, און איצט פֿיהל איך מיך נישט שלעכט. און ניכען וועל איך וואַהרשיינליך קריגען אַ הוספה. אין צווייטען בריעף וועל איך אייך מעהר שרייבען פֿון מיין לעבען דאָ אין וואַרשוי. גריסט אַלעמען אין מיין נאָמען.

אייער זוהן...

אַ פֿאָטער שרייבט צום זוהן, וואָס לעהרענט אין דער פֿרעמד, צו זיין 18-טען געבורטסטאָג.

ליעבער זוהן!

צו דיין 18-טען געבורטס-טאָג, ליעבער זוהן, וויל איך דיר אַ פּאָר ווערטער זאָגען, וועלכע די ווייסט, ווי כ'האָף, טיעף אַריינגעהמען אין זינען.

די ביזט שוין אַריבער די קינדער-יאָהרען פון דיין לעבען, און עס איז שוין געקומען די צייט, דו זאָלסט ערענסטער אָנהויבען צו קלעהרען וועגען דיין צוקונפט. דו ביזט אַליין און דער פרעמד און דיין אייגענעם רשות, האָסט ביי זיך נישט קיינעם, וואָס זאָל דיך צומאָהל אָבהאַלטען פון אַ קרומער זאַך, דעריבער געפין איך פאַר אַ פליכט פון מיין זייט דיר צו דערמאָהנען: דו זאָלסט זיך דערוויטערען פון שלעכטע קאָמפּאַניעם, או תמיד זיך האַלטען זויבער, סיי אין דיין אויסערליכקייט און סיי אין דיינע געדאַנקען, כדי דו זאָלסט זיך ערווערבען די ליעבע פון גאָט און פון לייטען.

זיי שטענדיג פאָרזיכטיג און געלאַסען, בעקלעהר פריהער יעדען וואָרט, וואָס דו רעדסט אַרויס, און יעדען שריט, וואָס דו טהוסט, און אַלץ, צו וואָס דו נעהמסט זיך, לעהרן אויס גרינדליך; בעמיה דיך צו בעגרייפען יעדע זאַך ביז איהר יסוד. שטרעב אין יעדער הינזיכט צו פאָלקאָמענהייט, און צו דער גרעסטער ווי צו דער קלענסטער אַרבייט טרעט צו מיט דער זעלביגער ערנסטקייט; וואָרום דער, וואָס איז נישט אימשטאַנד אַ קליינינקייט צו בעזאָרגען, וועט עטוואָס גרעסערעס אַודאי נישט קענען.

האָב דרך ארץ פאַר יעדען אייניציגען מענשען, ווער עס זאָל נישט זיין; פערנעהם יעדען איינעמ'ס עצה, און האַלט טייער דעם צווייטענס כבוד – וועט מען דיך אויך רעספעקטירען.

זאָלען מיינע רייד דיר נישט קלינגען, מיין ליעבער זוהן, ווי ווערטער פון אַ מוסר-ספר, דאָס זענען זאַכען, וואָס דו וועסט פריהער אָדער שפּעטער אַליין בעגרייפען; איך וויל דיר נאָר פערשפּאָרען די מיה אַליין צו קריגען אין לעבען די ערפאַהרונג און דאַן געניט ווערען. וואָרום וואָס שפּעטער מ'בעקומט זי, אַלץ טייערער איז דער פּרייז, וואָס מ'בעצאָהלט פאַר איהר.

איך האָב דיך איבערגעלאָזען אין די הענד פון גוטע לעהרער, וואָס וועלען דיר העלפען אויסבילדען פון זיך אַן אָנשטענדיגען און נוצליכען מענשען; דאָס אָבער, וואָס זיי בויען, קענען שלעכטע חברים צושטערען. אויסער די ווענד פון שול טראָגסטו אַליין די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר אַלע דיינע מעשים, טאָ געדענק-זשע גוט, אַז וואָס דו וועסט איצט פערזייען וועסטו אין דער צוקונפט שניידען; פערגעס נישט דאָס אויך, אַז נישט וועניג קרבנות קאָסטען דיינע עלטערן דיך אויסצוהאַלטען אין אַ גרויסער שטאָדט, און אַז דער איינציגער דאַנק, מיט וועלכען דו קענסט זיי בעפרידיגען, איז – דיין גוטע אויפפיהרונג.

די ליעבע מוטער מיט די קינדערלעך גריסען דיך הערצליך. שרייב, טאָמער פעהלט דיר עפּעס אויס, וועלען מיר דיר צושיקען.

דיין טרייער פאָטער...

טייערע, ליעבע מוטער!

נאָר וואָס האָב איך דערהאַלטען דיין בריעף, אויף וועלכען איך האָב מיט אַזאַ ברענענדיגער אונגעדולד געוואַרט. און טרערען, טרערען פֿון שמחה און גליק, האָבען זיך מיר אין די אויגען געשטעלט. ענדליך האָב איך דיך ווידער און אויפֿ'ן גאַנצען לעבען וועסטו שוין בלייבען מיין ליעבע, האַרציגע, געטריייע מאַמע!...

די קענסט דיר גאָרנישט פֿאָרשטעלען, וואָס איך האָב איבערגעלעבט אין די לעצטע עטליכע וואָכען. ווי אַ שאָטען פֿלעג איך אַרומגעהן בייטאָג, און שעה'ן לאַנג אָבליעגען ביינאַכט מיט אָפֿענע, רויטע אויגען, נישט קענענדיג איינשלאָפֿען; און טאָמער האָב איך יאָ געפּרובט איינשלאָפֿען, פֿלעגען מיר די שרעקליכסטע חלומות פּייניגען די גאַנצע נאַכט און איך פֿלעג מיך אויפֿכאַפּען נישט טויט נישט לעבעדיג מיט אַ פֿערביטערטען געוויין. דער שרעקליכער געדאַנק וועגען דעם, אַז ס'איז מעגליך דו זאָלסט זיך פֿערבינדען מיט אַ „צווייטען מאַן", האָט מיך אַפילו איין סעקונדע נישט אויפֿגעהערט צו פּלאָגען, און ווען דו וואָלסט מיט איינע פֿיער שעה צוריק אַ קוק געטאָן אויף דיין אסתר'קע'ן, וואָלסטו זי זיכער נישט דערקענט.

נישט פֿאַר זיך אַליין האָט דאָס האַרץ געוויינט און מיר, האָטש בלייבען עלענד, ווי אַ שטיין, אויף גאָטס גרויסער וועלט — ווילט זיך קיינעם נישט; מיר האָט נישט אויפֿגעהערט צו עגבערען און קאָפּ די פֿראַגע: וואָס וועט מיט רחל'ען זיין? אָט די יונגינקע, אונשולדיגע נשמה'לע, וואָס לאָזט נאָך ביז היינטיגען טאָג דעם „פּאַפּאַ'ס" נאָמען פֿון מויל נישט אַרויס, — ווי וועט זי עס קענען איבערטראָגען די געגענוואַרט פֿון אַ פֿרעמדען מאַנספּערשוין, פֿון אַ פֿרעמדען טאַטען?

איך שרייב דיר אויצט, טייערע, דאָס אַלץ „שוין און נחת", ווייל פֿון היינט אָן וועט שוין קיינער, קיינער נישט אימשטאַנד זיין מיך איינצורעדען, אַז דו וועסט אַזעלכעס טאָן, און אויב איניגע שטעלען אין מיין פֿריהערדיגען בריעף האָבען דיך, ווי דו דריקסט זיך אויס, „טיעף בעליידיגט", בעט איך דיר מיט הייסע טרערען אין די אויגען: ענטשולדיג! פֿערגיעב דיין עלענדער טאָכטער, וואָס איהר אונבעגרענצטע ליעבע צו דיר און די שרעק: טאָמער פֿערליערט זי דיר אויף אייביג, — האָבען אַרויסגעריסען פֿון איהר פֿעדער עטליכע צו־שטאַרקע, צו־האַרבע ווערטער! און אַ מינוט ווען דאָס האַרץ איז אונגאַנצען מיט בלוט פֿערגאָסען און דו ווייסט נישט וואָס עס קאָכט דאָרט שטאַרקער: דער וועהטאָג, דער צאָרן, צי די פֿערצווייפֿלונג, — רייסען זיך די ווערטער אַרויס אָהן אַ שום קאָנטראָל, און פֿאַר אַזעלכע ווערטער קען מען קיינעם נישט בעשולדיגען.

איצט, נאך דיין בריעף, איז דער פינסטערער שאטען, וואס האט ארומ־געשוועבט צווישען אונז אין דער לעצטער צייט, אינגאנצען פערשוואונדען געוואָרען, און פיהלענדיג זיך פאר דער גליקליכסטער אונטער מענשען, בלייב איך ווידער ווי אמאל דיין מיט'ן גאנצען הארצען איבערגעגעבענע

אסתר

א ווארענונג פון א מוטער צו א טאכטער, וואס דיענט ביי לייטען.

לויבע טאכטער!

ווען דו ביזט מיט צוויי מאנאטען צוריק אנגעקומען צו די פריעדבערג'ס אין הויז, ביזטו געוועזען זעהר צופריעדען, וואס דו האסט בעקומען א שטעלע מיט א גרויסען געהאלט. איך האב זיך דאן צוזאמען מיט דיר געפרעהט וויל ביי היינטיגע צייטען, ווען אלץ קאסט אזוי טייער, איז פשוט א גליק, ווען עס פאלען ארייז א פאר רובל א מאנאט מעהר. איך האב אבער נישט פערגעסען דיר צו דערמאהנען, אז דער, וואס צאהלט מעהר געלט, וויל נאך מעהר ארבייט און דו זאלסט דיך בעקלעהרען, אפשר וועט עס זיין צו אנשטרענגענד פאר דיר. דו האסט דאן געענטפערט מיט שפאס, אז דו וואלסט נאך געקענט בעטרעטען א שווערערען פאסטען. וואונדערט דעריבער מיך איצט נאך מעהר, וואס דו האסט פלוצים אנגעהויבען זיך צו בעקלאגען אויף דיין שטעלע.

מיט א געבראכענעם געמיטה פון א מוטער, וואס דארף צוזעהן, ווי איהר טאכטער וואלגערט זיך ביי לייטען, וועל איך דא דיר זאגען א פאר ווערטער נישט וויל מיר ווילט זיך גיכער דיך בעשולדיגען, איידער דער מאדאם פריעדבערג, נאר מאקע דערפאר, וואס איך בין דיין מאמע.

דו קלאגסט זיך, אז די מאדאם פ. רעדט קיינמאל נישט רוהיג און געלאסען, נור זי שטורעמט און ליארעמט. בעט איך דיר, מיין טאכטער, זאלסט א וויילע א טראכט טהון, טאמער ביזטו אליין שולדיג אין דעם, וואס זי איז אזוי אויפגערעגט אויף דיר? טהוסט דו אמאל נישט איהר צו ווידער? בעזארגסט דען שטענדיג אלץ, וואס זי הייסט דיר טהון? געהסטו אמאל נישט אוועק פון הויז און דו זוימסט זיך צו לאנג אין גאס, אדער פערדעסט זיך ביי דיינער א פריינדין?

ביי מיידלאך פון דיינע יאהרען זענען דאס אלץ קלייניגקייטען. איהר זענט תמיד בערייט אלע הטאים ארויפצווארפען אויף יענעם און זיך צו בעטראכטען פאר גאט די נשמה שולדיג. און דער אמת'ען אבער דארף מען שטענדיג געדענקען, אז א גוטען, טיכטיגען מענשען שעצט יעדער איינער, און

אז פאר אומזיסט טשעפעט זיך קיינער נישט. דעריבער ראט איך דיר, דו זאלסט ניט האפען און אוועקווארפען אזוי שנעל דיין איצטיגע שטעלע – ווער ווייסט צו דו וועסט קריגען א בעסערע. דו דארפסט, טאכטער, דאס אויך וויסען, אז קיין גוטע שטעלעס זענען גאר אויף דער וועלט נישטא; יעדער איינער וויל, אז מען זאל ארבייטען, זיין אונטערטעניג און נאך ארויסווייזען א פרעהליכע מינע.

איך האף, אז דו וועסט אננעהמען מיינע ראַד און טהון, ווי איך הייס דיר. דו דארפסט אליין פערשטעהן, אז איך גיעב דיר די עצה נאר אלס גוטער פריינד, און דיינער א שונא וואלט עס דיר קיינמאל נישט געזאגט. א פרעמדער, ווען ער זעהט, ווי איינער טהוט קרום, שטעהט ער אן א זייט און לאכט.

איך בעט דיר, מיין ליעבע טאכטער, זיי נישט בעז אויף מיר און לאז מיר גלייך וויסען, וואס עס הערט זיך ביי דיר.

דיין טריע מוטער...

א ברודער ווארענט זיין שוועסטער פון נישט קיין פאסענדער בעקאנטשאפט.

טייערע שוועסטער!

דיין בריעף האט מיך איבערצייגט און דעם, וואס איך האב שוין זייט איניגע וואכען פון פערשיעדענע פערזאנען געהערט. איך האב די גאנצע צייט קיין אכט אויף דעם נישט געלעגט, ווייל איך האב דאס אנגענומען פאר איינעם פון די צעהנדליגע ליגענס, וואס ווערען פערשפרייט דורך פאלשע צינגער. איז'ס, הייסט עס, וואהר, אז דו האסט אנגעהויבען געשעפטען צו האבען מיט דעם יונגען טייטעלבוים? דאס האב איך נישט ערווארט פון מיין בראווער, ערנסטער און פערשטאנדיגער שוועסטער.

איך וויל דיר דא קיין פארוואורף נישט מאכען דערפאר, וואס דער דאזיגער יונגער מאן האט אויף דיר אזוי שנעל געמאכט אזא טיעפען איינדרוק; ער איז ווירקליך א שעהנער יונגער מאן, וואס רעדט זעהר אנציהענד און האלט זיך עלעגאנט און העפליך אין דער בעציהונג צו פרויען. אויך וועל איך נישט זאגען, אז דער יונגער מאן האט וועלכע עס איז שלעכטע כונה און ער מיינט נישט ערנסט מיט זיין ליעבע, – ביי איהם אין הארצען אריינקוקען קען איך נישט. אויסער דעם ווייס איך גאנץ גוט דיינע מעלות מיט דיין בעצויבערנדען אויסזעהן, און עס וואונדערט מיך נישט, וואס דו האסט אבגעהאלטען א נייעם נצחון איבער א הארץ פון א יונגען מענשען. בעקלעהר דיך אבער, בערטע, וואס

וועט אַרויסקומען דערפון? דער יונגער טייטעלבוים איז אַ בן-יחיד בײַ אַ רײַכען פאָטער, וואָס קוקט אויף יעדען נישט-רײַכען, ווי אויף אַ אונווירדיגע בעשעפעניש. מאַקס איז נאָר אויף אַ קלײנער צײַט אַנגעקומען צו אײַך אין קאָנטאָר, צו פראַקטיצירען זיך אין געשעפטס-פערוואַלטונג, דאַן וועט איהם זײַן פאָטער איבערגעבען אויף זײַן אַחריות אײנע פון זײַנע גרויסע פאַבריקען. עס איז בײַ מיר קײן ספק נישט, אַז דער אַלטער האָט שוין אויסגעקליבען פאַר זײַן זוהן אַ „כלה מיט מעלות", אָדער ריכטיגער געזאָגט, אַ כלה, וואָס דאַרף בעקומען אַ רײַכע ירושה. קענסטו זיך דען פאָרשטעלען, אַז אָט דער אַלטער קמצן וועט ערלויבען זײַן זוהן, חתונה צו האָבען מיט אַ מעדעל, וואָס האָט קײן נדן נישט, און דינט און אַ געשעפט? אויב דו דענקסט אַזוי, האָסטו אַ ביטערען טעות. און אפשר גלויבסטו אַזוי שטאַרק אין מאַקס'ס ליעבע? אפשר גלויבסטו, אַז ער וועט צוליעב דיר זיך צוקריגען מיט זײַן פאָטער און צושטערען זײַן גלענצענדע קאַריערע? ווי ווײַט איך קאָן אין דעם פאָטער אין דעם זוהן, וועט דאָס קײנמאָל נישט געשעהן. ער איז ערצויגען געוואָרען אין וואָהלטאָג און רחבות, און אַזוי שנעל, ווי ער וועט נאָר דאַרפען זיך פון דעם אָבזאָגען, וועט ער גלײַך אָבטרײַסלען פון זיך זײַן לײַכטזיניגע ליעבע. אָט די אַלע אויסרעכנונגען בעאונרוהיגען מיך זעהר, און איך בעט דיך, ליעבע שוועסטער, דו זאָלסט דיך בעצײַטענס גוט בעקלערען און זיך אָבהאַלטען פון אַ פאַלשען שריט. האַלט טײַער דײַן שענעס נאָמען און דערמאָהן זיך אָן די שמערצען פון די עלטערן, ווען זיי וועלען זיך דערוויסען, אַז דו האָסט געהאַט צו טהון מיט טײַטעלבוים'ס זוהנעלע.

זאָלען מײַנע ווערטער געפינען אַן אָבקלאַנג אין דײַן האַרצען און די זאָלסט זיי אויפנעהמען ווי אַן עצה פון אַ געטרײַען ברודער, וואָס קען נישט בלײַבען שטום, ווען ער זעהט, אַז זײַן אונערפאַהרענע שוועסטער געהט אויף אַ גליטשיגען וועג.

דײַן ברודער, וואָס איז זיכער אין דײַן איבערלעגונג...

אַן עלטערער ברודער רעדט אָב זײַן יונגערען ברודער פון אַ שדוך טהון.

ליעבער ברודער!

די ידיעה, אַז דו קלײַבסט זיך אין גיכען חתונה צו האָבען, איז מיר אַנגעקומען אונערוואַרטעט. דו האָסט דערגרײַכט יענע עלטער, ווען עס איז זעהר

גלייך צו טהון א שדוך, און מיר וואלט זעהר געפרעהט דיך צו זעהן אלס גליקליכען פאמיליען-מאן. ספעציעל אבער און דעם גליק פון דיין איצטיגען שריט בין איך שטארק מסופק. מיר זעהט אוים גאנץ נאטירליך, וואס דיו שרייבסט מיט אזא בעגייסטערונג וועגען דיין כלה; איך בין געוויינט זאגאר צו גלויבען, אז זי איז ווירקליך אזא אויסנאהם, אזא שענע נשמה, ווי דו שטעלסט זיך איהר פאר, און אז זי איז אימשטאנד דיך גליקליך צו מאכען — איך האב אמאל אויך אזוי געפיהלט און גערעדט און בין אויך און מיין צייט געראכט געוועזן. איך האלט מיט דיר, אז די ליעבע מאכט שענער אונזער לעבען און אז א לעבען אהן ליעבע האט קיין שום ווערטה נישט, איך בין אבער איבערצייגט, אז לעבען בלויז מיט ליעבע קען מען נישט. עס גיבען נאך פיעלע אנדערע זאכען, אהן וועלכע א גליקליך פאמיליען-לעבען איז אונמעגליך. דו שרייבסט, אז דאס מיידעל האט קיין שום פערמעגען נישט, נאר זי איז א פלייסיגע און א שפארזאמע. דאס זענען צוויי גרויסע מעלות; דו דארפסט אבער געדענקען, אז מיר זענען אויך ארימע קינדער, און אז א הויז-ווירטשאפט קען מען זיך נישט שאפען, לפחות, אהן א פאר הונדערט רובל.

א פאמיליען-לעבען, וואס הויבט זיך אן מיט נויט, קען זיך מיט גוטען נישט ענדיגען, און דאס אלטע שפריכווארט: „צוויי מתים נעהמען נישט טאנצען", איז דיר אויך מסתמא אזוי גוט בעקאנט, ווי מיר.

ווילסטו מיר ווילען, ווי א גוטען פריינד, פאלגען, וואלט איך דיר געראטען: האלט זיך אב א פאר יאהר מיט דער התונה. פאר דער צייט קענט איהר ביידע א סך אבשפארען — דאס איז ערשטענס; און צווייטענס, האסט זיך, ביי אזא קורצער בעקאנטשאפט, גאנץ לייכט געקענט טועה זיין. אינ'ם פערלויף פון א פאר יאהר וועסטו האבען די מעגליכקייט זיך צו איבערצייגען און דעם, צי דיין ערשטער איינדרוק איז געוועזן דער ריכטיגער און צי דיין געפיהל צו איהר איז נישט געוועזן בלויז א צייטווייליגעס.

איידער מען געהט מאכען אזא שריט דארף מען זיך גוט בעקלעהרען, ווארום גאנץ אפט טרעפט און אזעלכע פעלען, אז מען מאכט זיך אויפ'ן גאנצען לעבען אומגליקליך. ביישפיעלען זענען דא, נאך מיין מיינונג, גאנץ איבעריג. נאר טאמער ווילסטו זיי דורכאוים האבען, וועט פאר דיר גענוג זיין דוד סאפירשטיין. זיין פייערדיגע ליעבע האט זיך אויסגעלאזט מיט אנ'ארימען, אומגליקליכען פאמיליען-לעבען.

זיי פארזיכטיג, ליעבער ברודער, און טראכט זיך אריין און מיינע רייד, וואס זענען געזאגט געווארען מיט דער ריינסטער, ברודערליכער כונה.

דיין איבערגעגעבענער...

פריינדשאפטס־בריעף.

טייערער פריינד!

איך בין דער גליקליכסטער מענש, וואס די וועלט פערמאגט! דו ווייסט שוין מסתמא, אז איך האב בעקומען דעם פאסטען פון א הויפט־פערוואלטער איבער וו—ם געשעפט; דאס אבער ווייסטו זיכער נישט, אז איך בין מיך נאהענט צוזאמענגעקומען מיט א מעדעל און וועל אין גיכען חתונה האבען. בעקאנט האב איך מיך מיט מיין ראזא'ן גאנץ צופעליג, און ווען איך וואלט נישט מורא האבען פאר דיין געלעכטער, וואלט איך דיר אויסגעזאגט דעם אמת, אז דאס אונערווארטעטע גליק האט מיך פער'שכור'ט און איך פיהל מיך רייכטיג, ווי ווען די הימלען וואלטען מיט מיר טאנצען. — אונזער חתונה וועט פארקומען אין 15 טאג ארום און איך פערלאנג פון דיר, אינ'ם נאמען פון אונזער לאנג־יעהריגער פריינדשאפט, דו זאלסט אונבעדינגט קומען, און אין דעם שענסטען טאג פון מיין לעבען זיך פרעהען מיט מיר צוזאמען. קיינע ענטשולדיגונגען וועלען דא נישט גילטען. אלץ איז צוגעגרייט פאר דיין אויפנאהמע.

דיין...

פיעלגעעהרטער הער און פריינד!

אייער הערצליכע און ווארעמע בעגריסונג צו דעם פאקט פון מיינע תנאים, גיט מיר דעם מוט צו האפען, אז איהר וועט נישט אונאנגענעהם זיין זיך צו בעטהייליגען אויך אין דער פייערונג פון מיין חתונה, און איך אייל מיך אייך מודיע צו זיין, אז זי וועט פארקומען דעם 16־טען פון דעם מאנאט, ד. ה. אין 12 טאג ארום.

איך בין איבערצייגט אין דער אויפריכטיגקייט פון אייער פריינדשאפט און גלויב, אז איהר וועט נישט וועלען פערדונקעלן מיט אייער אבוועזענהייט די שמחה פון אייער איבערגעגעבענעם, היימען פריינד. עס בעטען אייך קומען, אויסער מיר, אויך מיין כלה און איהרע עלטערן, און אלע ערווארטען מיר אייך

מיט אייער געשעצטער פרוי און דאָס גאַנצע הויז-געזינד. צו דעם אַלעמען קען איך אייך נאָך אויך דאָס פערזיכערן, אַז די געזעלשאַפט וועט זיין אַ געקליבענע און אינטערעסאַנטע, און פערשאַפענדיג מיר אַ אמת'ן פערגעניגען, וועט איהר אַליין און דער זעלביגער צייט זיך אויך גאַנץ גוט ווייַלען און אונטערהאַלטען.

אייער...

פיעלגעליעבטע פריינדין!

איך בין אויפ'ן זיעבענטען הימעל! ענדליך קומט אָן די צייט, ווען איך וועל זיך אויפ'ן גאַנצען לעבען פערבינדען מיט דעם, וואָס איז מיר ליעב און טייער, מיט דעם, וואָס איך גאַר איהם צו זעהען ביי טאָג און טרוים וועגען איהם ביי נאַכט. עס פעהלען מיר ווערטער דיר איבערצוגעבען די געפיהלען, וואָס רוישען אין מיר פאַר פרייד.

קום צו מיר, טייערע רחל, און נעהם אַנ'אַנטהייל אין מיין שמחה. איך וויל דורכאויס, אַז מיין בעסטע יוגענד-פריינדין זאָל זיין מיט מיר צוזאַמען אין יענעם טאָג.

עס ערוואַרט דיך מיט אָפענע אָרעמס

דיין טרייע פריינדין ז. ז.

פיעלגעעהרטער הער משה בלומענטאַל!

די אויפמערקזאַמקייט, וואָס איהר האָט מיר תמיד געשענקט, גיט מיר דעם מוט אייך מיטצוטיילען דאָס נייעס וועגען דעם וויכטיגען שריט, וואָס איך מאַך איצט. איך האָב התנוגה, מיין כלה איז די טאָכטער פון דעם בעוואוסטען מאַנופאַקטור-קרעמער ראָחקין. איך גלויב, אַז אייך איז גאַנץ גוט בעקאַנט די דאָזיגע פאַמיליע און האָף, אַז איך וועל האָבען די עהרע אייך צו זעהען צווישען די געסט אויף מיין חתונה. מיינע און מיין כלה'ס עלטערן פעראייניגען זיך אין דיער בקשה צו אייך, איהר זאָלט קומען צוזאַמען מיט אייער הויז-געזינד.

אַכטונגספאָל

אייער ב. ב.

טייערער געליעבטער פריינד!

דער מנהג פון שיקען גליק-ווינשונגען צום געבורטס-טאג איז שוין אזוי אַלגעמיין און אזוי באַנאַל געוואָרען, אַז ניעשט וועלענדיג, הם-ושלום, פוגע זיין דעם כבוד פון די צעהנדליגער ברכות, וואָס איהר וועט היינט בעקומען פון די פערשיעדענסטע פריינד און בעקאַנטע, פיהל איך מיך דאָך געצוואונגען אויס-צופועל'ן ביי אייך אַ בעזונדערע אויפמערקזאַמקייט פאַר די הערצליכע געפיהלען, מיט וועלכע מיין בעגריסונג איז דורכגעדרונגען. צופיעל גרויסמוט און פריינד-ליכקייט האָט איהר מיר אַרויסגעוויזען אין דעם פערלויף פון אַ גאַנצער רייהע יאָהרען, אום איך זאָל קענען גלייכגילטיג בלייבען צו אייך און צו אייערע ליעבע בני-בית; און אויב איהר וועט לייענען אין מיין בעגריסונג ניעשט בלויז די שורות, נאָר אויך דאָס, וואָס עס פיהלט זיך אין איהר צווישען די שורות, וועט איהר, ווי כ'האָף, אַליין זיך איבערצייגען אין דער אונערליכער, האַרציגער וואַרעמקייט פון יעדען וואָרט, פון יעדען אויסדרוק.

זאָל אייך דער באַרמהערציגער פאָטער שענקען געזונד, נחת, צופרי-דענהייט, אַ הייטערע, גליקליכע עלטער; זאָל דער שענער הימעל פון אייער לעבען מיט קיין פינסטערן וואָלקען ניעשט פערדונקעלט ווערען, און איהר זאָלט נאָך לאַנגע, לאַנגע יאָהרען פערברענגען אין דעם קרייז פון אייערע נאָהנטע און ליעבע פריינד. וואָס דער אָנדענקען פון אייער פריינדשאַפט וועט זיי שטענדיג לייכטען און וואַרעמען.

אייער איבערגעגעבענער...

צו אַ פריינדין.

געעהרטע פריינדין!

שוין לאַנג האָב איך געוואַרט אויף דעם צופאַל, וואָס זאָל מיר געבען די מעגליכקייט אייך אויסצודריקען מיין טיעפע אַכטונג און מיין הייסע, הערצליכען גליק-וואונש.

מיינע ווערטער וועלען זיין געצעהלטע, וויילי דאָס אמת'ע געפיהל נויטיגט זיך ניעשט אין זיי, און וויל איך בין איבערצייגט אין דעם, אַז איהר צווייפעלט ניעשט אין מיין אויפריכטיגקייט און פריינדשאַפט. אויב איך ווינש אייך היינט צוזאַמען מיט אַלע גליק און פרייד, איז עס אייגענטליך נאָר דער שוואַכער אויסדרוק פון דעם, וואָס איך פיהל צו אייך שטענדיג.

אַלס צייכען נעהמט אָן דעם פּרעזענט, וואָס איך שיק אייך צו; דאָס זעט אייך אָפט דערמאָנען אָן דעם, וועלכער וועט אייך קיינמאָל נישט פערגעסען.

אייער בעשטענדיגער...

צו אַן'אַמאָליגען לעהרער.

זעהר געעהרטער הער!...

ערלויבט מיר אייך אויסדריקען מיין פרייד, וואָס גאָט האָט אייך געשענקט געזונד און לעבען און בעפרייט פון דער שווערער קראַנקהייט. איהר האָט מיר אונענדליך פיעל גוט'ס בעוויזען; איהר האָט טריי און ערהרליך ערפיהלט אייער חוב, צו מאַכען פון מיר אַן'אַנשטענדיגען מענשען; איהר האָט קיין מיה נישט געקאַרגט, צו פערגרעסערען מיינע קענטנישען, מיך צו פעראינטערעסירען מיט אַלץ, וואָס איז נוצליך פאַר אַ גוט־ערצויגענעם מענשען און איינצופלאַנצען אין מיר דאָס געפיהל פאַר אַלעם ריינעם און מענשליכעם; איהר האָט מיך פאַר אַ מענשען און פאַר אַ אידען געמאַכט און נאָך גאָט און מיינע עלטערן, האָב איך אייך צו פערדאַנקען פאַר דאָס, וואָס איך בין איצט. דעריבער ווינש איך אייך צוזאַמען מיט די צעהנדליגע אַנדערע יונגע לייט, וואָס האָבען געהאַט דאָס גליק, צו האָבען אייך פאַר אַ לעהרער, איהר זאָלט נאָך לאַנגע יאָהרען זיך פיהלען געזונד און קרעפטיג און אויך ווייטער פאָרטזעצען אייער גרויסע, שענע טעטיגקייט, לטובה פון דעם מענשליכען פראָגרעס און פאַר די נוצען פון אונזער פאָלק, וואָס איז אַזוי אָרים און אינטעליגענטע, קולטורעלע כחות.

אייער פערעהרער...

צו אַ אַפּוטרופּס.

פיעלגעעהרטער הער!

איהר האָט מיר אין דעם פערגאַנגענעם יאָהר אַזויפיעל מאָל בעוויזען, ווי ווייט איהר זענט איבערגעגעבען מיר און מיינע אינטערעסען, אַז איך וואָלט מיט קיין זאַך נישט געקענט בערוהיגען מיין געוויסען, נישט האָבענדיג אויסגע־דריקט אייך צום נייעם יאָהר מיין טיעפסטע דאַנקבאַרקייט. דאָס זענען ווערטער, וואָס קומען פון טיעפען האַרצען, און מיט דער פריינדליכסטער אויפריכטיגקייט

פערזיכער איך אייך, אַז איהר זענט ביי מיר פערראַכענט פאַר'ן איינציגען פריינד, וואָס זאָרגט פאַר מיר, ווי אַ פאָטער, וואָס שטעהט אויף דער וואַך אָבצוהיטען מיין פערמעגען און בעמיהט זיך צו מאַכען פון מיר אַ נוצליכען מענשען און אַ עהרליכען זוהן פון אונזער פאָלק.

צום בעדויערן, מוז איך אייך נאָך דערוויילע דאַנקען בלויז מיט ווערטער; עס וועט אָבער קומען די צייט פון שניידען דאָס, וואָס איהר האָט פערזייהט, און דאַן וועל איך אייך פאַקטיש בעווייזען, אַז נישט אומזיסט האָט איהר אַזוי פיעל געטהון פון מיינטוועגען. מיין לעהרער איז מיט מיר צופריעדען, און דאָס גיט מיר צו מוט זיך נאָך מעהר צו פלייסען.

זאָל אייך גאָט שיקען געזונד און לעבען, און איך זאָל נאָך נישט איינמאָל קענען אויסדריקען אייך מיין דאַנקבאַרקייט מיט וואָרט און טהאַט.

אייער געהאָרזאַמער...

צו אַ בעל־טובה.

פיעלגעשעצטער העררי!

די פיעלע טובות און חסדים, וואָס איהר האָט מיט מיר געטהון אין דעם לעצטען יאָהר זייט מיין קרענק האָט מיך צוגעשמידט צום בעט, לעגען אויף מיר אַרויף אַ חוב, אייך אויסצודריקען צום נייעם יאָהר מיין דאַנקבאַרקייט און מיינע הייסע ברכות. איין גרויסעם, הייסעם געפיהל פילט אין מיין הארץ, — אַ געפיהל פון איבערגעבענהייט צו דעם מענשען, וואָס האָט מיר אַזוי פיעל גרויסמוט און זאָרג אַרויסגעוויזען. זאָל אייך דער אויבערשטער אומקעהרען כפל כפלים און געבען אלץ, וואָס קען נאָר אייער לעבען פערלענגערן און פערשענערן.

דאָס איז מיין הערצליכע ברכה צום נייעם יאָהר אייך און אייערע קינדער.

אייער איבערגעגעבענער...

ליעבער פריינד!

דעם בעסטען דאַנק אייך פאַר אייער הארציגער בעגריסונג! אייער הייסע דאַנקבאַרקייט האָט מיך טיעף געריהרט. וואָרום וואָס נאָך קען אונז

אַזוי אויסמונטערן בײַ אין גליק, בײַ אין אונגליק, ווי די איבערגעבענקײַט פון די יעניגע, וואס מיר ליעבען און אכטען? אויף וויעפיל אײַער פרײַנד־שאַפט איז מיר טײַער ווייסט איהר אַליין; אין גיכען אָבער קלײַב איך מיך אײַך דאס צו בעווײַזען בפועל. איך האב בײַ זיך בעשלאסען אבצושטאַטען אײַך אַ וויזיט אַזוי שנעל, ווי איך וועל נאָר פרײַער ווערן פון מײַנע געשעפטען. דאס וועט פאַר מיר אַ גרויסער יום־טוב זײַן! נאך אזא לאַנגער צײַט פון צישיידונג, וועלען מיר זיך ענדליך קענען זעהן, און אײנער דעם אַנדערען אויסדערצעהלען, וואס מיר האבען אין דער צײַט איבערגעלעבט.

בלײַבט געזונד און איך ווארען אײַך: איהר זאָלט נישט איבערראַשט ווערן, ווען איהר וועט פלוצלינג פאַר זיך דערזעהן אײַער

אַלטען פרײַנד...

לִיעבער, שלעכטער דוד!

געכטען איז בײַ מיר געוועזען אונזער פרײַנד ז., און רעדענדיג מיט איהם וועגען דיר, האב איך מיך פון איהם צופעליג דערוואוסט, אז דו קלײַבסט זיך צו פערבינדען מיט דײַן בעקאַנטער ד., וועלכע געפינט זיך הײַנט מיט דיר צוזאמען אין ט.—זאל דאס אמת זײַן? אויב יאָ—ווינש איך דיר מיט'ן גאַנצען האַרצען: מזל טוב! צו דער זאַך האט עס אָבער גאָרנישט און א.... בלײַבסטו פון דעסטוועגען פאָרט, ווי שרײַבט מען עס נישט אפילו איין וואָרט? און וואס צו שרײַבען האסטו דאך געהאַט!

מעהר וועל איך דיר איצט נישט שרײַבען—איך וועל זעהען, צו דיר וועט אײַנפאַלען תשובה צו טהון.

דײַן...

אַ בעגריסונג צו אַ חבר, וואס האט בעקומען אַ העכערע שטעלע.

געשעצטער פרײַנד!

פון פינקעלשטיין'ס בריעף האב איך ערפאַהרען, אז ענדליך איז אײַך געלונגען דאס, וועגען וואס איהר האט שוין געטרוימט זײַט אַ לאַנגער צײַט, נעמליך, איהר האט בעקומען אַ פערוואַלטער־פאסטען אין אַ גרויסער פאַבריק אין לאָדז, מיך פרעהט זעהר אײַער ערפאָלג. ווײַל אויסער דעם, וואס אויף

דער נייער שטעלע וועט איהר בעקומען אַ דאָפּעלטען געהאַלט, וועט איהר נאָך דערצו זיין אין אַ גרויסער שטאָדט מיט גרעסערע און טיעפערע געזעלשאַפטליכע אינטערעסען. ווער קען נאָך אַזוי ווי איך פיהלען ווי שלעכט עס ווירקט אויף אַ אינטעליגענטען מענשען דאָס לעבען אין דער פּראָווינץ, וואו אַלץ איז טויט, קליינליך און לאַנגווייליג? איצט קומט איהר טאַקע אַרוים מאפלה לאורה. איך בעדויער נאָר די פּאָר חברות, וואָס געפינען זיך ביי אונז אין שטעדטעל, וועלכע איהר אַליין, כמעט, האָט אויסגעהאַלטען אויף אייערע פּלייצעס. אין אַ קליין שטעדטעל, ווען עס פעהרט אַוועק אַזאַ ענערגישער עסקן ווי איהר, זעהט זיך דאָס שטאַרק אָן. איהר האָט אָבער אַנדערש נישט געטאָרט און נישט געקענט האַנדלען. צום שלום ווינש איך אייך גליק און בעט גאָט, איהר זאָלט דאָרטען שטייגען און ווירקליך פערנעהמען דעם פּלאַץ, וואָס איהר דאַרפט פערנעהמען לויט אייער בילדונג און לויט אייערע פיעל אַנדערע פערזענליכע מעלות.

אייער פריינד...

אַנ'איינלאַדונג אויף אַ דאַטשע.

טייערער פריינד!

מיט צוויי וואָכען צוריק האָב איך פערלאָזען וואַרשוי מיט איהר טומעל, מיט איהרע גרויסע מויערן, קאַרעטען און טראַמוואַיען אויף די גאַסען און בין אַרויסגעפאָהרען אויף אַ דאַטשע צו כאַפּען אַ ביסעל פרישע לופט און דעם געצעלט פון דער פרייער נאַטור. און ווירקליך: ווי שען איז די נאַטור אין איהרע פריהלינגס-קליידער! די וועלדער און פעלדער זענען בעדעקט מיט גרינס; די לאָנקעס זענען אויסגעשפּרייט ווי טעפּיכען, בעשאָטען מיט בלומען; שטילע ווינטען צוטראָגען דעם געשמאַקען ריח פון די פריהלינגס-בלומען איבער די בערג און טאָלען. פויגעלאַך צווייטשערן צווישען די צווייגען פון די בוימער — דאָ איז דאָס לעבען פיעל שענער, ווי אין שטאָדט! קומענדיג פון דער שמוציגער שטאָדט אַהער, אין די פרייע פעלדער, פיהלט מען זיך רוהיג, ווי מען וואָלט אַ טויזענד-פודיגע משא פון די פּלייצעס אַרונטערגעוואָרפען.

און אָט, ווען איך האָב אין די לעצטע טעג אַרומגעוואַנדערט איבער פעלדער און וועלדער, אַרויפגעשטיגען אויף בערג און אומגעלאָפען צווישען שאָטענדיגע טאָלען, האָב איך מיך פּלוצלינג דערמאָנט אָן וואַרשוי, וואו דו, מיין חבר, זיצסט דעם גאַנצען טאָג ביי'ם שרייב-טיש, נישט האָבענדיג די מעגליכקייט זאָגאַר דעם אָטעם אָבצוכאַפּען פון דער גרויסער היץ.

און איך שווער דיר, מיין פריינד, ביי מיין עהרען-וואָרט, אַז אַט דער געדאַנק האָט מיר אין די לעצטע טעג פערשטערט די גאַנצע הנאה פון דער דאַטשע, און איך וועל זיך נישט בערוהיגען פריהער, ביז דו וועסט נישט קומען צו מיר אויף אַ פאָר וואָכען. טהו אַלץ, וואָס דו וועסט נאָר אימשטאַנד זיין, אום צו קריגען אורלויב אויף איניגע וואָכען, דו מוזט עס האָבען: אַ מענש איז קיין מאַשין נישט און איז נישט אימשטאַנד אָהן אַנ'אויפהער צו אַרבייטען;

קום צופאָהרען און מיין נישט, אַז אין דאָרף זענען קיין מענשען נישטאָ: דאָ האָט זיך גרופירט אַ אינטערעסאַנטער קרייז פון יונגע מענשען, און מיר פערברינגען דאָ די צייט העכסט אינטערעסאַנט.

דיין פריינד, וואָס ערוואַרט דיך מיט אונגעדולד...

ענטפער.

ליעבער פריינד!

ווער קען זיך עס אָבזאָגען פון אַזאַ גלענצענדער איינלאַדונג! לעזענדיג דיין בריעף, קען אַפילו דעם אויסגעטריקענטסטען שטאָדט-מענשען אָנגעהמען אַ חשק צו פערלאָזען האַק און פאַק און אַוועק אין דאָרף, אום צו געניסען די זאַפטיגע לופט פון די וועלדער, און זיך אָבצורוהען צווישען די איינזאַמע בערג.

די האָסט זיך ריכטיג אויסגעדריקט וועגען ווארשוי און איהר טומעל; מען לעבט דאָ טאַקע ווי אין אַנ'„עולם התהו", מען האַוועט, מען לויפט, פערדרעהט דעם קאָפ פון טויזענדער געשעפטען, מען רוהט נישט אַפילו ביי די היגע אַזוי־גערופענע „פערגניגונגען".

שוין אַ האַלב יאָהר פיהל איך, אַז מיינע קערפערליכע און גייסטיגע קרעפטען ענטגעהען מיר; מיר קומט פאָר, אַז יאָהרען זענען מיר אַריבער אין אונאויפהערליכער אַרבייט, כסדר ימי המעשה אָהן איין שבת.

איך האָב שוין אַליין געטראַכט וועגען אָברוהען זיך, האָטש אויף אַ פאָר וואָכען,—מעהר קען איך זיך, ווי דו ווייסט, נישט ערלויבען—נאָר איך האָב נישט געוואוסט, ווי דאָס צו פערווירקליכען; איצט ביזטו געקומען מיט דיין פריינדליכען פאָרשלאַג און האָסט די זאַך בעשלאָסען. אין אַ פאָר טעג אַרום וועסטו מיך האָבען ביי זיך אין דיין יונגער געזעלשאַפט. גריס אין מיין נאָמען דיינע בעקאַנטע אויף דער רעכנונג פון אונזער צוקינפטיגער פריינדשאַפט.

דיין...

אַנ'איינלאַדונג צו פאָהרען שליטלען זיך.

ליעבע פאַניע!

מאָרגען נאָכמיטאָג נעהמען מיר זיך צוזאַמען אַ גאַנצע קאָמפּאַניע—איך, מיינע בײדע ברידער, די פרײלינס גרינשטײן, עפּשטײן און אײנער אַ סטודענט—אום אַרויסצופאָהרען אויף אַ פּאָר שעה הינטער דער שטאָדט. דער וועג איז איצט גאָר צום שליטלען זיך און דאָס וועטער זעהט אויס צו זײן מאָרגען שטיל און אָהן אַ ווינט. הײנט שטעל דיך פאָר דאָס בילד פון דער אַרומיגער לאַנדשאַפט, אַליץ: וועלדער, פעלדער, די גאַנצע וועלט אַרום—איז בעדעקט מיט שניי! מיר האָבען בעשטעלט די בעסטע פוהרלײט און בעטען דיר אַלע, זיך צו בעטײליגען אין אונזער רײזע, דו וועסט זיכער קײן חרטה נישט האָבען, און אָהן דיר וועט עס בײ מיר אינגאַנצען זײן אַ פערשטערטע שמחה.

דו וועסט דאָך קומען? יאָ?!

דײן...

טײערע פרײנדין!

אַ הערצליכען דאַנק דיר, טײערע, פאַר דײן בריעף. דו פרעגסט מיר, ווי איך פיהל מיך נאָך דײן אַוועקפאָהרען; ניט שוין־זשע פיהלסטו אַלײן נישט, אַז דו פעהלסט מיר אויף יעדען טריט און שריט? פאַר דער קלײנער צײט, וואָס מיר האָבען פערבראַכט צוזאַמען, האָסטו בעוויזען צו געווינען מײן האַרץ און מײן ליעבע, און אָבשײדענדיג זיך פון מיר, האָסטו זי מיטגענומען. דו ביזט די ערשטע פערזאָן אין מײן לעבענס־וועג, מיט וועלכער איך האָב מיך אַזוי ענג צוזאַמענגעלעבט, און בעגעגענענדיג דיך דאָס ערשטע מאָל, האָט מיר דאָס האַרץ גלײך געזאָגט, אַז דו ביזט די אײנציגע, מיט וועמען איך וועל שטימען אין אַלע מײנונגען און פערלאַנגען. דאָס האָב איך געפיהלט אין דער גאַנצער צײט, וואָס מיר זענען צוזאַמען געווען, און נאָך שטאַרקער פיהל איך דאָס איצט, ווען דו ביזט נישטאָ.

מײן טײערע רחל, ווען איך וואָלט געקענט דיך ווידערזעהן, און ווידער געניסען דעם גליק פון דײן האַרציגער פרײנדשאַפט—ווי גליקליך וואָלט איך דאַן געווען! אויב אָבער דאָס דאָזיגע גליק איז מיר נישט בעשערט, וואָלט איך, ווענינגסטענס, וועלען, מיר זאָלען זיך אָפט דורכשרײבען. פאַר דעם אָבשײד האָסטו מיר צוגעזאָגט אָפטע בריעף צו שרײבען, און אַם ענדע האָבטו מיר און

דער גאַנצער צייט בלויז איין בריעף געשריבען, און דאָס אויך — אַ קאַרטעל. מיר פֿערדריסט עס אין צווייען: ערשטענס, וואָס איך האָב מיט דיר קיין פֿערבינדונג נישט, און צווייטענס, ווייס איך נישט, וואָס מיט דיר איז. האָט זי מיך פֿערגעסען, איז זי קראַנק, אָדער איהר האָט אַנ׳אַנדער אומגליק געטראָפֿען?— אַזוי פֿרעג איך אָפֿט און איך האָב נישט קיינעם, וואָס זאָל מיר קענען די אַלע פּיינליכע פֿראַגען פֿערענטפֿערן. — דו זאָלסט מיך פֿערגעסען — לעגט זיך מיר נישט אויפֿ׳ן רעיון, וואָס זשע דען אָבער קען דיך אָבהאַלטען פֿון שרייבען?

איך בעט דיר דעריבער, טייערע, גוטע רחל, וואָס עס זאָל דאָרטען נישט זיין, צי עטוואָס אונאַנגענעהמעס, צי נאָר אַ גרויס גליק, לאָז מיר וויסען, וואָרום וואָס אָנבעלאַנגט דיך, אינטערעסירט מיך אַליץ איינס, ווי עטוואָס אייגענעם.

איך שליס דערווייל מיין בריעף מיט דער האָפֿנונג, אַז אַליץ איז ביי דיר בכשירה און אַז דו וועסט מיך גלייך בערוהיגען מיט אַ פֿריינדליכען בריעף.

איך פֿערבלייב דיין פֿריינדין נ. ג.

ליעבער פֿריינד!

קענטיג, אַז נאָך דעם קליינעם מבסוך, וואָס איז צווישען אונז פֿאָרגעקומען, טראָגסטו נאָך אַליץ ביי זיך אין הארצען אַביסעל תרעומות אויף מיר. איך וויל נאָכאַמאָל נישט בערירען די פֿראַגע, ווער פֿון אונז איז געווען דער שולדיגער, כדי דיך מעהר נישט צו דערצאָרענען; מיר קומט עס אָבער פֿאָר מאָדנע, וואָס אַזוינע צוויי מענשען, ווי מיר, מיט די זעלבע איבערצייגונגען און געוואָהנהייטען, וועמעס פֿריינדשאַפֿט עס ציהט זיך שוין פֿון יאָהרען, זאָלען זיך פּלוצלינג אַזוי פֿאַנאַנדערגעהן און זיך אַזוי דערווייטערן איינער פֿון אַנדערן צוליעב קליינינקייטען. איך מאַך דעריבער דער ערשטער דיר דעם פֿאָרשלאַג מאָרגען זיך צוזאַמענקומען ביי ק. און דעם ענין גאַניץ קאַלטבלוטיג בעטראַכטען, אום מיט איהם אַזוי אָדער אַנדערש אַ סוף צו מאַכען.

איך בין זיכער, אַז דו וועסט מיר נישט אָבזאָגען צו געהן אויף אַ פּשרה און צו בענייען אונזער פֿריינדשאַפֿט, וועלכע איז דורך יאָהרען פֿערהייליגט געוואָרען.

דיין...

טייערער פריינד!

מיט פרייד נעהם איך אָן דיין פאָרשלאַג, ווייל מיר האָט אויך שטאַרק געדריקט די אָנגעצויגענע בעציהונג צווישען מיר און דעם מענשען, וואָס איך בין פון קינדווייז אויף כמעט נאָר מיט איהם צוזאַמען געווען. איך זעה איצט איין, אַז שולדיג אין דעם סכסוך בין איך אַליין, און איך וואָלט שוין אַליין נאָך פריהער געזעהן צו פערגלעטען די עולה, נאָר דאָס בעוואוסטזיין, אַז איך בין שטאַרק אומגערעכט נעגען דיר, האָט מיך נישט געלאָזען אָנהויבען פיהרען די פערהאַנדלונגען וועגען אַן׳אויסגלייך. איך בין דיר דעריבער זעהר דאַנקבאַר דערפאַר, וואָס דו האָסט מיך אַרויסגעפיהרט פון אַ פערלעגענהייט. אהין, וואו דו האָסט פאָרגעלעגט, וועל איך אונבעדינגט קומען; מיט דער פשרה אָבער האָט עס כלל נישט צו טאָן, ווייל איך גיעב שוין אין אַלץ נאָך. קומען וועל איך בלויז, אום ביי דיר מחילה צו בעטען פאַר דעם עגמת נפש, וואָס איך האָב דיר פערשאַפט; אום צו בעניייען אונזער פריינדשאַפט, און מיט וואָרט און טהאָט אויסצומעקען פון זכרון דעם קליינעם פערדראָסיגען אינצידענט.

דיין...

ליעבער ב. ראָזענפעלד!

וואָס איז מיט אייך? איך האָב אייך שוין דריי בריעף געשריבען און אייך פעלט גאָרנישט איין מיר צו ענטפערן. וואָס זאָל דאָס בעדייטען? ביז נעכטען האָב איך געגלויבט, אַז מיט אייך איז ווירקליך עפּעס געשעהען און איהר קענט נישט שרייבען — ביי אייער בעסטען ווילען. דאָס האָט מיר, געוועהנליך, שטאַרק בעאונרוהיגט און איך האָב אָנגעהויבען שטאַרקער נאָכפרעגען אויף אייך ביי אייערע היגע קרובים; האָט זיך אָבער אַרויסגעשטעלט, אַז ביי אייך איז, אַ דאַנק גאָט, קיין בעזונדערע געשעהעניש נישט פאָרגעקומען און אַלץ איז אין דער בעסטער אָרדנונג. הייסט דאָך עס, אַלזאָ, אַז איהר ווילט נישט שרייבען, און דאָס קען איך שוין נישט פערשטעהן. פאַרוואָס? איז דען פאָרגעקומען צווישען אונז אין דער לעצטער צייט עטוואָס אַזוינס, וואָס איז אימשטאַנד געווען אייך אויפצוברענגען נעגען מיר, אָדער, וועניגסטענס, אַרויסצורופען ביי אייך פערדרוס און כעס?

צופיעל שעץ איך אייער פריינדשאַפט, אום אוננאַנצען גלייכגילטיג צו

קלערען וועגען דער מעגליכקייט פון אזא פאל, און ווי עס זאל נישט זיין אייער בעציהונג צו מיר, בלייב איך אלץ

אייער איבערגעגעבענער...

הארציגע, ליעבע רחל!

נאר וואס האב איך דיין בריעף ערהאלטען און איך איל טיף דיין פערלאנג צו ערפילען — האטש נישט אינגאנצען. די בעטסט מיך, איך זאל דיר אויספיהרליך שילדערן די אייניצעלהייטען פון מיין לעבען דא, און דער גרויסער שטאדט, און גענוי איבערגעבען די איינדריקע פון אלץ, וואס רינגעלט מיך ארום—דאס איז מיר אין דער איצטיגער מינוט פשוט אונמעגליך צו טאן; דער טומעל פון דעם גרויסשטאדטישען לעבען איז אזוי גרוים, אז א לאנגע צייט וועט נאך מוזען אוועקגעהן, ביז איך וועל מיך קענען אריענטירען אין די איינדריקע פון דער ארומיגער אומגעבונג. דעם ערשטען חודש נאך מיין קומען אהער, האב איך מיך געפיהלט זעהר עלענד און נידערגעשלאגען, און איך גלויב, אז דאס וועט דיך נישט וואונדערן, שוין האבענדיג אליין אויך פערזוכט אמאל דעם טעם, די פיהלסט דיך עפעס, ווי א קליין, נישטיג ווערימעל אין דעם אונגעהויערן מענשען-ים, וואס ברויזט און שטורמט, און א בלינדער, נאגענדער אומעט הערט נישט אויף דיר דאס הארץ צו פרעסען, ווען די דערמאהנסט דיך, אז אט, מיט איינע 15 טאג צוריק, ביזטו נאך א מענש, אנ׳אנגעזעהענער מענש געוועזען, און א גאנצע שטאדט מיט מענשען האט דיך געקענט און זיך זאגאר אינטערעסירט מיט דיר! דיר בענקט זיך דאן פון איין זייט נאך דער היים, נאך דעם קליינעם שטעדטיל, וואו די ביזט עפעס, וואו די פערנעהמסט אזא אנגעזעהענעם ארט, וואו די האסט ארום זיך אזוי פיעל ליעבע אוןווארימע פריינד; און פון דער צווייטער זייט ווילט זיך דיר אין קיין פאל נישט אבטרעטען פון דעם ברויזענדען ים, וועלכער טראגט מיט זיך אויף זיינע וועלען די חלומות פון דיין ווייטער, ווייטער צוקונפט...

און ווען די בלייבסט ווירקליך אויפ׳ן פלאץ, האסטו קיינמאל קיין חרטה נישט — דאס איז די אינערליכע איבערצייגונג, צו וועלכער איך בין צוגעקומען נאכדעם, ווי איך האב די ערשטע צייט איבערגעלעבט און אנגעהויבען ביסליכווייז בעקאנטע צו קריגען, זיך היימישער צו פיהלען און בכלל זיך צו אקלימאטיזירען אין דעם ציווילעזירטען לעבען. וועגען די איינצעלהייטען

פֿון מײַן לעבען און דעם דאָזיגען פּעריאָד, קען איך דיר פּאָרלויפֿיג נאָך קײן בעשטימטע זאַך נישט שרײַבען — איך װײס נאָך דערװײַל אַלײן נישט, װאָס מיט מיר איז און אויף װיפֿיעל איך האָב װירקליך שאַנסען מיך דאָ צו אַקלימאַטיזירען.

דײַן הײם-איבערגעגעבענע

אסתר.

ליעבעס־בריעף.

געעהרטעס פריילין!

איהר מוזט מיר ענטשולדיגען, טייערע, פאר דעם אינטימען טאָן, מיט וועלכען איך גיעה איצט רעדען צו אייך — עס האַנדעלט זיך וועגען איין שריט, וואָס האָט מיך טיעף אָנגעריהרט און קען זאָגאַר האָבען וויכטיגע פאָלגען פאַר מיין צוקונפט. — דערווייסענדיג זיך געכטען, אַז איהר קלויבט זיך אָבציפאָהרען פון ד., האָט אַ ביטער געפיהל מיר אָנגעהויבען פרעסען דאָס האַרץ. זעהענדיג די נאָהנטע מעגליכקייט אייך צו פערלירען, האָב איך פלוצלונג דערשפירט דאָס, וואָס איך האָב ביז אַהער זיך אַליין נישט געוואָלט מודה זיין — אַז איך קאָן נישט לעבען אָהן אייך, אַז מיר וועט זיין אונענדליך שווער אַריבערצוטראָגען אייער אָבוועזענהייט און אַז איך וועל מיך נישט בערוהיגען פריהער, ביז איך וועל נישט בעקומען די האָפנונג אייך ווידער צו זעהן! נאָכאַמאָל בעט איך אייך: זייט נישט בעז אויף מיר פאַר דעם אָפענהערציגען טאָן! נאָר אַ דאַנק אייער אונערוואַרטעטער רייזע, האָט איהר די מעגליכקייט אַריינצוקוקען אין דעם האַרץ, וואָס שלאָגט פאַר אייך פון דער ערשטער מינוט, וואָס מיר האָבען זיך בעגעגענט. אָ, רחל, גיט מיר נאָר אַ פונק פון האָפנונג און איך וועל דער גליקליכסטער אונטער מענשען זיין! דאָס וועט מיר געבען מוט צו שטרעבען און צו אַרבייטען פאַר דער פערווירקליכונג פון מיין שענסטען ציעל; דאָס וועט אַריינברענגען ליכט אין מיין בעוואוסטזיין און אין אַלע מיינע געפיהלען. לאָזט מיך, טייערע, נישט פערצווייפלען! און זאָגט מיר צום לעצטען מאָל אייער וואָרט, וואָס וועט אימשטאַנד זיין מיך גליקליך, אָדער אומגליקליך מאַכען.

אייער איביג טרייער..

טייערע, געליעבטע ראָזע!

צום ערשטען מאל ווענד איך זיך צו אייך מיט די נעמען. אָבער אינערליך, און מיין הארצען, רוף איך אייך שוין לאנג מיט די דאָזיגע ווערטער, און מיין איינציגער פערלאנג און לעבען איז, איך זאל אייך שטענדיג קענען אזוי אָנרופען. איך ליעב אייך, ראָזע, אזוי טיעף און טריי, אז אפילו די צייט און די יאָהרען וועלען נישט אימשטאנד זיין די דאָזיגע ליעבע אָבצושוואַכען. זייט איך האָב אייך דערקענט, האָב איך גאַנץ אַנדערש אָנגעהויבען צו קוקען אויף דעם גליק פון'ם פאַמיליען-לעבען. און צוזאַמען דערמיט האָט זיך אין מיר פערשטאַרקט די איבערצייגונג, אז פעראייניגענדיג זיך מיט אייך אויפ'ן גאַנצען לעבען, וואָלט איך געווען דער גליקליכסטער מענש אויף דער וועלט. לאַנג האָב איך די איבערצייגונג אין זיך בעהאַלטען; איצט אָבער קען איך שוין מעהר נישט שווייגען, און נעהם זיך דעם מוט אייך אָפען צו פרעגען: קענט איהר מיר שענקען אייער ליעבע? קענט איהר זיך בעשליסען צו לאָזען זיך אויף דעם וועג פון לעבען מיט א מענשען, וואָס וועט אייך קענען מיט דאָס נויטיגסטע בעזאָרגען; מיט א מענשען, ביי וועמען איהר וועט זיין דאָס בעסטע און שענסטע, מיט וואָס נאָר האָט איהם בעשענקט? אויב איהר זענט בערייט דערויף, טאָ נעהמט אָן מיין אָנגעבאָטענע האַנד און פעראייניגט זיך מיט מיר, — מיט דעם מענשען, וואָס איז אימשטאַנד אָבצושאַצען אייער ווערטה און וועט תמיד שטרעבען אייך גליקליך צו מאַכען. איך האָב נעגעבען צו וויסען אייערע עלטערן פון מיין איצטיגען שריט, און געבעטען זייער צושטימונג פאַר דעם פאַל, אויב אייער הארץ איז געגייגט מיך פאַר אייער לעבענס-בעגלייטער צו האָבען. איצט האָט איהר אייער וואָרט צו זאָגען!

מיט די טיעפסטע געפיהלען פון צוטרוי צו אייך שלום איך מיין בריעף,

אייער טריי-איבערגעגעבענער...

א הייראַטס-אַנטראַג צו אַנ'אַלמנה.

פיעלגעעהרטע מאַדאַם!

שוין פון לאַנג בין איך א שטילער, טיעפער פערעהרער פון אייער איידעלען הארצען און גרויסען פערשטאַנד, און די פריינדליכקייט, מיט וועלכער איהר האָט מיר בעגעגענט ביי אונזער צופעליגער בעקאַנטשאַפט, האָט אין מיר ארויסגערופען א שטראָם פון וואַרימע געפיהלען צו אייך; איצט ניט זו מיר

דעם מוטה אייך אויפצודעקען מיין געמיטה, וואס ווינט זיך צווישען די היטערסטע האפנונגען און די שווארצסטע ספקות. איך קען שוין מעהר נישט לעבען אין דעם אונבעשטימטען צושטאנד, און דעריבער וואג איך אייך ערקלעהרען, אז מיין גרעסטער פערלאנג איז: איך זאל אייך קענען אנרופען מיינע און מיט אייך האנד אין האנד געהן אויפ'ן שווערען וועג פון לעבען און אין אייער גליק געפינען מיינעם. מיין פינאנציעלער צושטאנד איז אייך, מסתמא, גאנץ גוט בעקאנט; איך בין נישט רייך, אבער דאך בין איך אימשטאנד צו שאפען פאר אייך א זארגלאזע לאגע, און איך וועל האלטען פאר מיין גרעסטען הויב פאר אייך צו ארבייטען אין אייך דאס לעבען אויף וויפיעל ס'איז מעגליך מאכען אנגענעהם.

ווי גליקליך וואלט איך זיך געשעצט, ווען איך וואלט וויסען, אז איהר פיהלט צו מיר דאסזעלבע, וואס איך צו אייך!

נעהמט אן מיין פארשלאג מיט דער פריינדליכקייט, מיט וועלכער איהר האט מיר צום ערשטען מאל בעגעגענט.

אייער טרייער פערעהרער...

צוזאגענדיגע ענטפערען.

1.

געעהרטער פריינד!

אייער ליעבער בריעף האט מיך ענדליך איבערצייגט אין דעם, וואס איך האב מיך ביז אהער געשטויסען פון אייערע פריינדליכע בעמיהונגען צו מיר. איך וועל אייך אפען מודה זיין, אז עס האט מיך זעהר געפרעהט, ווען איך האב ערפאהרען וועגען אייערע אמת'ע געפיהלען. איך האב פארגעלעזען אייער בריעף פאר מיינע עלטערן; זיי האבען גארנישט געגען אייער וואונש, און זיי האבען מיר געגעבען די פולע פרייהייט צו האנדלען לויט מיין בעגעהרען; נון וועל איך אייך אפען זאגען, אז פון דער ערשטער מינוט פון אונזער בעקאנטשאפט האט איהר אויף מיר געמאכט א טיעפען איינדרוק און נישט איינמאל איז מיר געקומען א געדאנק, אז איהר זענט דער איינציגער מענש, מיט וועלכען מיר וואלט געוועזען אנגענעהם זיך פערזאמלען אין דער מינוט, ווען איך האב אייער פארשלאג ערהאלטען, בין איך געוועזען גליקליך, וואס מיין וואונש איז ענדליך מקוים געווארען. איך ערווארט אייער אנקומען מיט אונגעדולד צו אויסדריקען אייך דאס, וואס ס'איז שווער אויפ'ן פאפיער צו ברענגען.

אייער...

.2

טייערער פריינד!

אייער פאָרשלאַג האָט מיך געמאַכט שטאָלץ און פרעהליך צו דער זעלבינער צייט; מיר זענען שוין פון יאָהרען בעקאַנט, און איך האָב שוין געהאַט די געלעגענהייט צו דערקענען אייער אייזעלען כאַראַקטער, אייער גוט האַרץ און אייער בילדונג, און דעריבער גיב איך אייך מיין יאָ-וואָרט מיט דער פעסטער האָפנונג, אַז מיין פערבינדונג מיט אייך וועט מיך מאַכען גליקליך.

נישט מיט דער ברענענדיגער ליידענשאַפט פון אַ יונג מיידעל טרעט איך אַריין אין אונזער פערבאַנד, נאָר מיט די טיעפע געפיהלען פון טרייער צוניינונג, אַכטונג און צוטרוי, און איך האָף, אַז איהר וועט זיין צו מיר אַן'איבערגעגעבענער חבר אין לעבען און צו מיינע פריה-פער'יתומ'טע קינדער אַ ליעבענדער פאָטער. זאָל דער אויבערשטער בענשען אונזער בונד, און זאָלט איהר נישט חרטה האָבען אויף אייער שריט.

אייער...

.3

געעהרטער פריינד!

צו וואָס זאָל איך לייקענען, אַז די שטונדען, וואָס איהר פלעגט פערברייננגען אין אונזער פאַמיליען-קרייז, זענען געוועזען די אַנגענעהמסטע, וואָס איך האָב שוין זייט אַ לאַנגער צייט פערבראַכט? עס האָט מיך געפרעהט און שטאָלץ געמאַכט דער געדאַנק, אַז אַזאַ מענש ווי איהר אינטערעסירט זיך אַזוי שטאַרק מיט מיר. איך זאָג אייך דעם אמת, אַז אייער פאָרשלאַג איז פאַר מיר געוועזען אונערוואַרטעט, איך האָב זיך נישט געריכט, אַז אייער פריינדשאַפט זאָל אַזוי וועיט געהן. איידער איך האָב מיך בעראַטען מיט מיינע עלטערן, קען איך אייך קיין בעשטימטען ענטפער נישט געבען. נאָר איך האָף, אַז מיינע עלטערן, וואָס זאָרגען זיך פון תמיד אָן וועגען מיין גליק, וועלען אויך דעמאָהל נישט אָבזאָגען דעם הערצליכען וואונש פון זייער טאָכטער. ווענדט זיך צו זיי און זענט זיכער, אַז אייער ערנסט-געמיינטער אָנבאָט וועט אויף'ן פריינדליכסטען אופן אויפגענומען ווערען פון זיי.

מיט די בעסטע האָפנונגען פערבלייב איך אייער...

אַנ׳אָבזאָגענדיגער ענטפער.

געעהרטער הער!

אײער בריעף האט מיך זעהר איבערראשט. פאר דער גאנצער צײט פון אונזער בעקאנטשאפט, האב איך מיט מײנע בענעהמונגען צו אײך גאר נישט ארויסגעוויזען אזוינס, וואס האט אײך געקענט בעוועגען צו אײער פארשלאג. און אונגעאכטעט דערויף, וואס איך בין אײך דאנקבאר פאר אײער אויפמערקזאמקײט צו מיר, וואס איך בין שטאלץ צו זײן אזוי געשעצט פון א מענשען, וועמען אלע רעספעקטירען, מוז איך אײך ערקלעהרען, אז דערווײל האבען זיך אין מײן הארץ נישט ערוועקט אזוינע טיעפע געפיהלען צו וועלכער עס איז פערזאן, איך זאל זײן בערײט צו פערבינדען זיך אויף איביג מיט איהר. און אהן די געפיהלען איז קײן גליקליך צוזאמען-לעבען נישט מעגליך.

טיעף בעדויערענדיג, וואס איך האב אײך ענטוישט, בלײב איך

אײער פרײנדין...

ליעבעס, טהײערעס פרײלין!

איך האב אײך מעהרסטענטהײלס געטראפען אינ׳ם קרײז פון אײער שטילען פאמיליען-לעבען, נאר די דאזיגע אלטעגליכע אומגעבונג האט מיר נישט געשטערט צו בעמערקען אײערע זעלטענע מעלות. נעהמט נישט אן מײנע ווערטער פאר א געוועהנליכען קאמפלימענט; איך וויל נאר דערמיט אויסדריקען מײן טיעפע אכטונג צו אײך און אויפדעקען מײן הארץ, וואס ציהט צו אײך און צווינגט מיך צו זוכען אײער בעקאנטשאפט. איך מײן, אז אײערע עלטער, וועלען נישט האבען דאגעגען אויפצונעהמען בײ זיך אין שטוב אזא יונגען מאן, בײ וועלכען זײער טאכטער איז די ערשטע רײנע סימפאטיע. איך וועל זיך שעצען העכסט גליקליך אויב איך וועל אין אײער הארצען געפינען כאטש א שוואכען אבקלאנג פון מײנע אויפריכטיגע געפיהלען. ווי איהר זאלט זיך נישט אפרופען אויף מײן בריעף, וועל איך תמיד בלײבען

אײער פערעהרער...

אַ צוזאָגענדיגער ענטפער.

פיעלגעעהרטער הער!

מיינע עלטערן זענען מסכים און פעראייניגען זיך מיט מיר אייך צו לאָזען וויסען, אַז אונז אַלעמען פרעהט זעהר, וואָס מיר וועלען קענען פערגרעסערען דעם איינגען קרייז פון אונזער פאַמיליע מיט אַזאַ מענשען, ווי איהר איך פון מיין זייט דאַנק אייך זעהר פאַר דער אַכטונג און ליעבע, וואָס איהר האָט מיר אַרויסגעוויזען און האַלט עס פאַר מיין חוב אייך צו בעלוינען פאַר אייער ליעבליכקייט און טרייהייט. ווען איהר וועט קומען וועט איהר בייא אונז זיין אַן אָנגעלייגטער גאַסט.

אייער...

אַן אָבזאָגענדיגער ענטפער.

ווערטהער הער!

נישט קוקענדיג דערויף, וואָס אייער פריינדליכער פאָרשלאַג, האָט אונז טיעף גערוהרט, זענען מיר דאָך גענויט דורך אונזערע איצטיגע אומשטענדען אייך אָבצוזאָגען. אויס אַכטונג און דאַנקבאַרקייט צו אייך, מיז איך אייך מודה זיין, אַז איך שטעה שוין אין פערבינדונג מיט איינעם אַ יונגען מאַן אַזוי, אַז פון אַן אַנדערען קען איך שוין נישט קלעהרען. איך דאַנק אייך פאַר אייער אויפמערקזאַמקייט און ווינש אייך איהר זאָלט אָנטרעפען אייער אמת'ע בעשערטע, וועלכע איז אייך מעהר ווערטה, ווי איך.

מיט אַכטונג...

השתדלות בייא אַ פאָטער.

הויכגעשעצטער הער!

די אַנגעלעגענהייט, צוליעב וועלכער איך ווענד זיך איצט צו אייך שריפטליך, האָט פאַר מיר אַ גרויסע בעדייטונג. — עס איז אייך גאַנץ גוט בעקאַנט, אַז אין פאָריגען יאָהר האָב איך אָנגעהויבען צו זוכען אייער טאָכטער'ס בעקאַנטשאַפט, און דאָס האָט מיר בייז אהער זוך גליקליך געגעבען, וואָס

וואָס מעהר עס פערגרעסערן זיך מיינע געשעפטען, זעה איך וואָס אמאָהל מעהראיין, אַז איך נויטיג זיך אין אַ ווירטין און לעבענס-פריינדין, וואָס זאָל אי״ך זיך נעהמען אַ טייל פון מיינע זאָרגען און שאַפען פאַר אונז ביידען אַ שטילע חיים. פאַר דער צייט פון אונזער בעקאַנטשאַפט, האָב איך בעוויזען צו דערקענען אייער עלטערע טאָכטער, און האָב אין איהר בעמערקט פיעלע גרויסע מעלות און איך געפין אין איהר די יענוגע פערזאָן, מיט וועלכער איך וואָלט געקענט פיהרען אַ גליקליכען, צופרידענעם לעבען. דערום האָב איך דעם מוטה בעטען ביי אייך ערלויבניש צו זוכען אייער טאָכטערס האַנד. קיין אוצרות האָב איך נישט, נאָר איך בין אויף אַזויפיעל פערמעגליך איך זאָל זיין אימשטאַנד אויסצוהאַלטען אַנשטענדיג אַ פרוי מיט אַ הויזוווירטשאַפט און וואָס עס איז שייך מיין נאָמען, דענק איך, קען איך זיך פערגלייכען מיט יעדען איינעם, וואָס איהר וואָלט האַלטען פאַר פאַסענד צו האָבען פאַר אַנ׳איידים. חאָטש אייער הסכמה איז פאַר מיר פערדעכענט אַלס אַ גליק, דאָך בעט איך אייך צו לאָזען אייער טאָכטער האַנדלען לויט איהר האַרצענס-בעגעהר; איך וויל איהר נאָר דאַן האָבען, ווען זי וועט אַזוי חיים פערלאַנגען אונזער פערבינדונג, ווי איך.

האָפענדיג גלייך צו בעקומען פון אייך אַנ׳ענטפער בלייב איך

אייער איבערגעגעבענער...

אַ צוזאָגענדיגער ענטפער.

געעהרטער הער!

איך דאַנק אייך זעהר פאַר דעם צוטרוי, וואָס איהר האָט מיר אַרויסגעוויזען אין אייער בריעף. איך קען אייך זאָגען, אַז איך וואָלט געוועזען זעהר צופרידען צו האָבען אַזאַ איידים ווי איהר. איך האָב אייער בריעף געוויזען מיין טאָכטער, און זי האָט ערקלעהרט, אַז זי האָט גאָרנישט געגען אייער פאָרשלאַג, נאָר איידער זי וועט זיך בעשליסען אויף דעם וויכטיגען שריט, וויל זי זיך פריהער נעהנטער בעקענען מיט אייך. אַלזאָ לאַד איך אייך איין זעהר פריינדליך אַריינצוקומען צו אונז וואָס אָפטער, און איך האָף, אַז פון דער נאָהענט וועלען מיר זיך נאָך שטאַרקער בעפריינדען.

אייער איבערגעגעבענער...

לִיעבער, שלעכטער מאַקס!

זאָג מיר אַלײן, און גאָט'ס נאָמען, וואָס זאָל איך טראַכטען וועגען דיר! זינט אַ געווִיסער צײַט האָב איך אָנגעהויבען צו בעמערקען, אַז דו ווערסט צו מיר וואָס אַמאָל קעלטער, און דאָס פֿערשאַפֿט מיר פֿיעל שמערצען. דיר האָט זיך אײַנגעגעבען נור אויף אַ קלײן ווײַלע מיך צו בערוהיגען, אָבער צו וועסט מיר שוין נישט אײַנשמועסען, אַז צווישען אונז איז אַלץ ווי פֿריהער. וואָס דו זאָלסט מיר נישט זאָגען — אַ ליעבענדע האַרץ פֿון אַ פֿרוי וועסטו נישט אָבנאַרען, און מײַן האַרץ, אָ, ווי עס ווערט צובראָכען פֿון פּײַן! בעזונדערס געהט מיר דורך אַ שוידער איבער'ן לײַב, ווען איך דערמאָהן מיך די סצענע אויפ'ן באַל, דײַן האַלטען זיך, דײַן בעגעהן זיך מיט מיר און מיט אַ נ ד ע ר ע. דו מײנסט, אַז איך האָב קײן זאַך נישט בעמערקט? אָ, אויב דו דענקסט אַזוי, ווײסטו נישט, ווי שאַרף די געקרענקטע ליעבע זעהט, האָסטו גאָר קײן בעגריף נישט דערפֿון, וואָס דו בעדײַטעסט פֿאַר מיר, און ווי ווײַט עס גרײכט מײַן ליעבע צו דיר.

איצט וויל איך ווִיסען קלאָר, וואו איך האַלט אין דער וועלט, בעסער צו ווִיסען דאָס ערגסטע, אײדער צו לעבען אין שטענדיגער פֿערצווײפֿלונג. איך וויל פֿון דיר דײַטליך הערען, אַז דו האָסט אַלע דײַנע הבטחות און שבועות פֿערגעסען, אַז דײַן חנה'לע איז דיר פֿרעמד געוואָרען, איך וויל דאָס נאָך הײַנט ווִיסען, און אויב איך וועל ביז מאָרגען פֿון דיר קײן בריעף נישט ערהאַלטען, וועט עס זײַן פֿאַר מיר דער בעסטער סימן, אַז צווישען אונז איז אַלץ אוים. וואָס עס וועט דאַן זײַן ווײס איך נישט; דאָס אָבער ווײס איך גוט, אַז קײן מענש אין דער וועלט וועט זיך נישט פֿיהלען אַזוי אונגליקליך, ווי

דײַן מיט לײַב און לעבען איבערגעגעבענע

חנה.

לִיעבע, אײַפֿערזיכטיגע חנה'לע!

מיט דײַן בריעף האָסטו מיר נישט אויף אַ שפּאַס איבערגעשראָקען, און ווען איך וואָלט פֿון איהם נישט אַרויסגעזעהן דײַן גרויסע ליעבע צו מיר וואָלט איך מיט דיר אַנדערש גערעדט; וואַרט, עס וועט דיר נישט זײַן געשענקט! אַזוי ווי מאָרגען וועל איך בײַ דיר זײַן, וועל איך דיר הײַנט שרײַבען בלויז אײניגע שורות; איך וואָלט אָבער וועלען, אַז מײַנע ווערטער זאָלען זיך אײַנ־קריצען אין דײַן האַרצען און דיר אויף אײביג פֿערזיכערען, אַז איך ליעב דיר וואָהר און אויפֿריכטיג און וועל דיר אײביג געטרײַ בלײַבען. און זאָגען זאָג איך

דיר: מיר זאָבען געקענט גליקליך זיין, נאָר דו האָסט אַ סך גליקליכע שטונדען פֿערשטערט מיט דיין לעבערליכער איינפֿערזוכט. צוליעב דער קלענסטער נאַרישקייט, און אַמאָל צוליעב גאָרנישט, איז ביי דיר רעכט מיר צו פֿערפֿינ־סטערן די גליקליכסטע מינוטען פֿון מיין לעבען. דו ביזט שטענדיג געוויינט פֿון דעם קלענסטען צופֿאַל אַ באַרג צו מאַכען און איבערצוקלערען אַזוינס, וואָס מיר האָט גאָרנישט אָנגעהויבען איינצופֿאַלען.

אויף דעם געכטיגען באַל, בין איך אומגליקליכער ווייזע געקומען פֿריהער פֿאַר דיר, און ווען דו ביזט געקומען, האָסטו מיך געטראָפֿען רייידענדיג מיט די פֿרוילין ז. און צוליעב אַזאַ קלייניגקייט ביסטו בערייט זיך געקרענקט און בעליידיגט צו פֿיהלען. וועגען דיין איינפֿערזוכט בכלל וועל איך מיט דיר אַ צווייטעס מאָל רעדען, ווען דו וועסט אימשטאַנד זיין צו בעטראַכטען מיינע ריידּ קאַלטבלוטיג. שלאָג זיך אַרויס פֿון זינען דיינע נאַרישע געדאַנקען, האָב מעהר צוטרוי צו מיר און פֿערשטעה, אַז קיינער ליעבט דיך נישט טיעפֿער און היימער, ווי איך

דיין...

נעעהרטע מוללע ראָזע נ...!

זאָל איינך נישט וואונדערען, וואָס איך הויב נישט אָן דאָס מאָהל מיין בריעף מיט דעם געוועהנליכען צוטרויליכען טיטול, וועלכען איך פֿלעג תמיד שרייבען מיט אַ וואַרימען געפֿיהל — צו ווייט זענען מיר שוין אַוועק איינער פֿון אַנדערען! מיין האַרץ איז צעריסען פֿון די ביטערסטע געפֿיהלען; מיין אויסזיכט אויף אַ גליקליכער צוקונפֿט איז פֿערשוואונדען אין אַ פֿינסטערער נאַכט. איהר וועט פֿרעגען: ווער איז שולדיג אין דעם? אָ, ענטפֿערט זיך אַליין אויף דער פֿראַגע, זייט ווענינסטענס זיך אַליין מודה אין דעם, וואָס איהר ווילט פֿון מיר פֿערלייקענען און ערקלערט אָפֿען: מיין ליעבע צו דעם מענשען איז אַבגעקיהלט געוואָרען, אָדער, ריכטיגער געזאָגט, איך האָב דעם מענשען קיינמאָל אויפֿריכ־טיג נישט געליעבט. איך וועל אייך נישט חושד זיין אין דעם, אַז איהר האָט געטיינט, בעוואוסטזיניג מיך צו נאַרען; גיכער האָט איהר זיך אַליין גענאַרט. מיינע טיעפֿע, היימע געפֿיהלען האָבען נאָר גערייצט און בעפֿרידיגט אייער איינגענליבע, און אייער האַרצען אָבער האָבען זיי קיין שום אָבקלאַנג נישט געפֿונען. אָהן דער השערה בלייבט פֿאַר מיר פּשוט אונפֿערשטענדליך אייער בעציהונג צו מיר אין דער לעצטער צייט; איהר רעדט צו מיר, ווי צו אַ ווילד־פֿרעמדען, אין אַ גאַנץ אָפֿיציעלען, טרוקענעם טאָן, און אין דער זעלביגער צייט

ווייסט איהר גאַנץ גוט, אַז אַלע מיינע האָפֿנונגען זענען ענג פֿערבונדען מיט אייער ליעבע און אַז מיין גאַנצע נשמה איז דורכגעדרונגען מיט אַ פֿלאַמענדער ליעבע צו אייך!

נייז, איהר האָט מיט מיר אַ מאוס'ען שפּיעל געפֿיהרט! עס איז שוין צייט, איך זאָל זיך אַרומקוקען וואו איך האַלט אין דער וועלט, און אויפֿהערען צו שפּיעלען די נאַרישע קאָמעדיע, וועלכע איז פֿון אייער זייט שוין אייגענטליך לאַנג געענדיגט געוואָרען. —

דאָס איז מיר זעהר שווער צו טהון; עס איז אָבער יעדענפֿאַלס לאָגישער אַזאַ שריט צו מאַכען, איידער זיך צו לאָזען קרענקען און קוועלען און פֿערגיפֿטען דאָס לעבען אויף יעדען טריט.

איהר מעגט אַ ביסעל אַ טראַכט טהון איבער די דאָזיגע שורות! פֿרעגט אייער האַרץ, אויב עס פֿיהלט גאָר ניט ביי דעם געדאַנק, אַז איהר האָט אַזוי מוטוויליג פֿערשטויסען פֿון זיך אייער געליעבטען, וועמען איהר האָט ניט איינמאָל געשוואָרען אייביג טריי צו בלייבען! אפשר, ווען איהר וועט זיך בעקלעהרען, וועט איהר אַליין איינזעהן, ווי וויט אונגערעכט איהר האָט געהאַנדעלט געגען מיר.

אָ, בייזע! ווי גערן וואָלט איך דאָס פֿערגאַנגענע פֿערגעסען, ווען איך וואָלט געקענט האָפֿען, אַז אונזער צוקינפֿטיגע פֿערבינדונג וועט אונז ווירקליך צופֿריעדען שטעלען און מיר וועלען אָנהויבען אַ נייַ לעבען. ענטפֿערט מיר באַלד, נאָר בעקלעהרט זיך פֿריהער, וואָס איהר טהוט! פֿון אייער בריעף הייננט אָב דאָס גליק, אָדער אונגליק

פֿון אייער...

אַ כלה שרייבט איהר חתן.

דער לייבטזיניגער שריט, מיט וועלכען איהר האָט מיך געכטען בעגעגענט און דערצו אין דער אָנוועזענהייט פֿון זייטיגע פּערזאָנען, האָט מיך אַזוי טיעף אָנגעגריפֿען, אַז איך האָב ערנסט אָנגעהויבען צו בעטראַכטען זיך, צי זאָל איך מיין האַנד געבען אַ מענשען, וואָס האָט אין זיך אויף אַזויפֿיעל קיין טאַקט ניט?

איך וואָלט דאָס אייך גלייך געזאָגט און געפֿאָדערט, איהר זאָלט מיר פֿון מיין וואָרט בעפֿרייען, ווען דער פֿאָטער וואָלט מיך ניט אָבהאַלטען דערפֿון. ער פֿערענטפֿערט אייך דערמיט, וואָס איהר זענט געוועזען שכור; נו, פֿרעג איך אייך אַליין: און שכור זיין, און קומען אַ שכור'ער צווישען מענשען — איז

שען? איז דען דאס אליין אויך שוין נישט א אקט, וואס זאגט עדות אויף אומגעלאסענקייט, טאקטלאזיגקייט און אונאנשטענדיגקייט?

און דעם פערלויף פון דער גאנצער צייט, וואס מיר זענען בעקאנט און פערבונדען, האב איך געטראגען אין הארצען די בעסטע געפיהלען צו אייך. איך האב געזעהן אין אייך א ליעבענס-ווירדיגען און עדעלמוטיגען געשעפטסמאן, וואס פערדינט ליעבע און אכטונג, און האב אייך אנפערטרויט מיין נשמה, מיין עהרע, מיין צוקונפט — אלץ! און איצט — איצט ווייס איך אליין נישט, וואס מיט מיר איז. עפעס האט זיך ביי מיר אבגעריסען, עטוואס שענעס, טייערעס, און געליעבטעס איז ביי מיר גרויז און וואכעדיג געווארען. און וואס וועט ווייטער זיין? מען זאגט, אז א הארץ פון א פרוי איז לייכט צו געווינען. איז עס אויך אזוי לייכט צורוק צו געווינען? פרובט זיך, און איך ווינש אייך און ווינש זיך, אז דאס זאל אייך געלינגען. דערביי מוז איך אייך אבער ערקלערען, אז נישט קיין ענטשולדיגונגען ערווארט איך פון אייך, — דאס האט פאר מיר קיין ווערט נישט. שטעלט זיך אויף א גלייכען וועג, און זעהט אויסצומיידען יעדען פעהלער, יעדע אונאנשטענדיגקייט, דאן וועט אפשר צוריק ווערען פאר אייך דאס, וואס זי איז געוועזן

אייער טויף-געקרענקטע...

ליעבע, געשעצטע רחל!

איך ווייס נישט, מיט וועלכע ווערטער אנצוהויבען מיין בריעף צו אייך. האלטען זיך ביי דעם אפיציעלען, אנגעצויגענעם טאן, ביי וועלכען עס האלט זיך יעדער יונגער מענש, ווען ער קומט בעטען ביי א פרייליין דאס אזוי-גערופענע „יא-ווארט" — קען איך נישט: צו לאנג זענען מיר שוין בעקאנט און צו היימיש זענען מיר שוין צווישען זיך. אום צו קענען נאך אזא קאמעדיע שפיעלען; זיך אריינלאזען ווידער אין דעם ים פון די בעקאנטע, אבגעדראשענע מליצות, וואס ווערען געוועהנליך בענוצט ביי אזא געלעגענהייט — קען איך אויך נישט: מיין גאנצען לעבען האב איך געלאכט דערפון און אויך וויפיעל איהר קענט מיך, פערשטעהט איהר זיכער אליין אויך, אז דאס איז מיר ארגאניש אונערטרעגליך. וואס-זשע, אלזא, זאל איך פארט טהון? איך מוז דאך אייך ענדליך ארויסזאגען דאס, וואס איך טראג שוין אזוי לאנג ביי מיר אין הארצען און אייער ווארט, רחל, אייער ווארט וועגען דעם מוז איך דאך ענדליך אויך הערען!

זאָל איך פרעגען? ... ניין, רחל, איך וועל נ י ש ט פרעגען! די צעהנדליגער פאַקטען פון אונזער יאָהרענלאַנגער בעקאַנטשאַפט, די אונצעהליגע ליבטיגע, וואַרימע בליקען, וואָס איהר האָט מיר געשענקט אין דער לעצטער צייט; אייער האַלטען זיך, אייער רעדען, אייער בעציהונג צו מיר, אייער גאַנץ וועזען-אַלץ זאָגט מיר קלאָר און דייטליך, אַז איך האָב נישט וואָס צו פרעגען, אַז איהר זענט מיינע, רחל, מיינע אויף אייביג, און קיינע שטורעמס פון עלטערן אָדער פון אַנ'אַנדער זייט וועלען נישט אימשטאַנד זיין אונז פונאַנדערצושיידען.

וואָס עס נעהערט צו מיר, האָב איך שוין דעם ערשטען שריט ביי מיינע עלטערן געמאַכט, און איך האָף קיין גרויסע שוועריגקייטען אויפ'ן וועג נישט צו בעגעגענען-מיינע עלטערן זענען, ווי איהר ווייסט, גאַנץ נאָכגיביג און אַזעלכע זאַכען, אויצט האַלט עס ביי אייך אָדער, ריכטיגער געזאָגט, ביי דיר, רחל! רעד מיט דיין מוטער און גיב איהר צו פערשטעהן, אַז זי מעג מיט אַ גאַנץ רוהיגען געמיט ערלויבען דיר צו פערבינדען דיין גורל מיט מיינעם און אַז — „שטאַרק, ווי דער טויט, איז די ליעבע“! ..

דיין...

נעעהרטעס פרייליין!

ווען איהר וועט ערהאַלטען דעם איצטיגען בריעף, וועל איך שוין, אונערוואַרטעט פאַר אייך און אויך פאַר מיר אַליין-אין וו. נישט זיין: עס האָט מיך אַ פלוצלונגער צופאַל אַרויסגעפאָדערט קיין ג., און איך האָב די מעגליכקייט נישט געהאַט זיך זאָגאַר צו זעגענען מיט אייך. איך האָב מיך דאָס שרעקליכסטע פאָרגעשטעלט אין דער צייט, ווען קיין שרעקליכע זאַך איז אין דער ווירקליכקייט נישט פאָרגעקומען; דעם אמת אָבער מוז איך אייך זאָגען, אַז גענוג שרעקליך איז פאַר מיר שוין דאָס אַליין, וואָס איך וועל מוזען אַ לענגערע צייט דערווייטערט זיין פון אייך. פון די אַלע פערזאָנען, צווישען וועלכע איך האָב מיך געפונען אין דער לעצטער צייט, זענט איהר די איינציגע, וואָס לאָזט זיך נישט פערטרעטען מיט קיין אַנדערער, און אין וועלכער געזעלשאַפט איך זאָל מיך נישט געפינען, שוועבט מיר אַלץ אַרום פאַר די אויגען אייער געזיכט מיט דעם מילדען, ענטצוקענדען שמייכעל אויף די ליפען! די צייט, וואָס איך האָב פערבראַכט אין אייער געזעלשאַפט, איז פאַר מיר די ליכטיגסטע זייט פון מיין לעבענס-בוך, און קיינמאָל וועל איך נישט אויפהערען צו פערדאַמען דעם בייזען צופאַל, וואָס האָט מיך אָוועקגעריסען פון אייך און אָוועקגערויבט ביי מיר די שענסטע מינוטען פון מיין לעבען. פאַר אַ שטיקל טרייסט דיענט מיר נאָר דאָס,

וואָס דער צופֿאַל וועט נישט איבּיג דויערן, און איך וועל אין אַ קורצע צייט אַרום בעפֿרייט ווערן פֿון זיינע הענד; שפּעטסטענס אין 10 טאָג אַרום האָף איך ווידער ביי אייך צו זיין, און מיר וועלט זיך גלויבען, אַז איהר וועט נישט ענדערן אייער בעציהונג צו מיר און ווי ביז אַהער אַזוי אויך ווייטער, בלייבען גוט געזונט

צו אייער הערצליך-איבערגעגעבענעם פֿריינד און פֿערעהרער...

טייערע געעהרטער ה. מ.!

אייער אונערווארטעטעם אַבּפֿאָהרען האָט מיך נישט ווענינער פֿון אייך איבערראַשט און בעטריבּט. נישט געפֿינענדיג קיין בעשטימטען מאָטיוו, אום זיך צו ערקלערן אייער אויפֿהערן קומען צו אונז, האָב איך אָנגעהויבען זיך אַליין צו בעשולדיגען אין דעם, און דאָס האָט מיך–איך זאָג דאָס אייך גאַנץ אָפֿען – זעהר טיעף געקרענקט. אייער איבערגעגעבענע פֿריינדשאַפֿט מאַכט מיך שטאָלץ און האָט פֿאַר מיר אַ גרויסע בעדייטונג, און פֿערלירען זי פּלוצלונג, צוליעב וועלכער ס'איז אייגענער שולד—אָ, דאָס וואָלט פֿאַר מיר אַ שטאַרקער, אַ שרעקליכער קלאַפּ זיין! איך האָב אַ גרויסע צאָהל בעקאַנטע שוין פֿון יאָהרען, און גאַנץ אינטעליגענטע, און גאַנץ קלוגע; קיין איינער פֿון זיי האָט אָבער נישט בעוויזען מיר אַזוי נאָהענט צו ווערן, זיך מיט מיר אַזוי ענג צוזאַמענצולעבען און מיך אַזוי צו בעהערשען, ווי איהר האָט עס בעוויזען אין דער קורצער צייט פֿון אייער ווייַלען זיך ביי אונז. אויב איינער פֿון אונז האָט צו דאַנקען דעם צווייטען פֿאַר אַנגענעהמע, גליקליכע מינוטען,–דאַרף איך עס טהון, נישט איהר; איך האָב מיך ווירקליך גליקליך געפֿיהלט אין אייער געזעלשאַפֿט אין די מינוטען, וואָס מיר האָבען פֿערבראַכט צוזאַמען, וועלן נישט אַזוי שנעל פֿערשוואונדען ווערן פֿון מיין זכּרון שוין נאָר דערפֿאַר אַליין, וואָס איך האָב נישט וועניג געלערנט פֿון אייך, פֿון אייער איינגאַרטיגער בעציהונג צו מענשען, צו ערשיינונגען און צו זאַכען!

מעהר פֿון אייך פֿערדאָס איך דעריבער דעם בייזען צופֿאַל, וואָס האָט אייך אַוועקגענומען פֿון מיר, און בעט עס זאָלען וואָס שנעלער אַריבער די צעהן טאָג, וואָס שיידען מיר פֿון אייך און לאָזען מיר נישט געניעסען דעם פֿערגעניגען פֿון אייער נאָהענטער אָנוועזענהייט.

קומט, ליעבער ה., קומט! עס ערוואַרטעט אייך מיט דער הייסעסטער אונגעדולד

אייער איבּיגע פֿריינדין...

פֿערשיעדענע בריעף.

מײַן ליעבע, טײַערע טאָכטעריל!

איך דאַנק דיר זעהר, ליעבע חנה'לע, פֿאַר דײַן קלײנעם בריוועל. זינט די ביכט אַוועקגעפֿאָהרען, דאַכט זיך מיר, אַז קײן זאַך שטעהט ניט אויף אַנ'אָרט, די פֿעהלסט מיר, מײַן טײַערע, אויף יעדען שריט און טריט און דאָס גרויסע הויז, וואו די פֿלעגסט פֿילדערען און טומלען זיך אַ גאַנצען טאָג, איז ווי וויסט געוואָרען. דוכט זיך, פֿינף טאָג ביסטו נישטאָ און דער הײם און מיר קומט פֿאָר, אַז פֿון דײַן אַוועקפֿאָהרען ביז הײַנט איז שוין אַריבער אַ לאַנגע, לאַנגע צײַט. ענדליך האָסטו מיך מיט דײַן בריעוועלע דערפֿרעהט, איך האָב איהם צעהנדליגער מאָל געלעזען און האָב מיך זאַט נישט געקאָנט אָנקוקען אויף דײַן שוואַכער, קינדערשער האַנדשריפֿט. שרײַב מיר, מײַן טאָכטער, און שרײַב וואָס אָפֿטער. די האָסט מיר פֿערשאַפֿט אַנ'ענגמת־נפש און האָסט זיך אײַנגעשפּאַרט דוקא פֿאָהרען און נ., טאָ קאַרג האָטש נישט מיט דײַנע בריוועלעך.

שרײַב מיר, מײַן ליעבע טאָכטער, ווי פֿיהלסטו זיך בײַ דער מאַדאַם גרינפֿעלד און שטוב, האָסטו אַלץ, וואָס די בעדאַרפֿסט, צו דער צײַט? ווי לעבסטו מיט איהרע קינדער און צו בענקסטו נישט נאָך דערהײם? גיט מען דיר נישט אַרוים צו־שווערע לעקציעס און קלאַס? איך בעט דיר, מײַן טײַערע, לעהרען זיך נישט בײַנאַכט פֿאַר'ן פֿײַער, די האָסט דאָך אַזוי איך שוואַכע אויגען.

שרײַב מיר, ווען די לײגסט זיך שלאָפֿען, ווען די שטעהסט אויף, צי טהוט דיר אַמאָל נישט וועה דער קאָפּ? שרײַב מיר אַלץ אוים, קאַרג נישט קײן ווערטער; ווען די וואָלסט וויסען וויפֿיעל פֿרייד דײַן בריוועלע האָט מיר פֿערשאַפֿט, וואָלסטו מיר אַלע טאָג געשריבען, נאָר דאָס פֿערלאַנג איך פֿון דיר נישט.

אַ האַרציגען גרוס דער מאַדאַם גרינפֿעלד און איהרע קינדערלעך.

דײַן טרײַע מוטער...

מיין טייערער חיים!

שוין אַ האַלב יאָהר איז אַוועקגעגאַנגען זינט דו ביסט אַוועקגעפֿאָהרען זוכען דיין גליק אין דער פֿרעמד און מיר דאַכט זיך, אַז יאָהרען זענען שוין אַריבער און מיר האָבען זיך שוין אַזוי דערווייטערט איינע פֿון די אַנדערע, אַז עס איז כמעט אונגלויבליך, מיר זאָלען זיך ווידער צוזאַמענקומען. איך קאָן דיר, מיין לעבען, גאָרנישט פֿאָרשטעלען, ווי עלענד איך פֿיהל מיך. אויף וואָסער זאַך איך גיב נישט אַ קוק, דערמאָהן איך מיך גלייך אָן דיר; איך דערמאָן זיך, אַז דו פֿעהלסט מיר, אַז דו, מיין איינציגער פֿריינד, ביסט ווייט פֿון מיר און ביי דעם געדאַנק גיסען זיך הייסע טרערען פֿון מיינע אויגען.

די ערשטע צייט איז נאָך געווען צו דערלייַדען, יעדע צוויי וואָכען פֿלעגסטו מיר שיקען בריעף און דיין יעדער בריעף האָט מיר דערצעהלט, ווי שטאַרק דו ביסט צוגעבונדען צו מיר, ווי ווייט איך פֿעהל דיר, ווי דו בענקסט אַהיים און גאַרסט די שעה, ווען מיר וועלען צוזאַמען זיין. נאָר וואָס ווייטער זענען דיינע בריעף געוואָרען זעלטענער און יעדער נייע בריעף האָט מיר בעשטעטיגט דעם שרעקליכען געדאַנק, אַז דו ווערסט קעלטער צו דיין פֿאַמיליע, וואָס לעבט נאָר מיט דיר, גאַרט דיך צו האָבען אין דעם איינענעם קרייז און האָט קיינעם נישט אויף דער גאַנצער וועלט אויסער דיר.

מיין שרעקליכע לאַגע האָט זיך אָבגעשפּיגעלט אַפילו אויף די קינדערלעך, און זיי פֿרעגען מיך אַלץ: מאַמע, וואו איז דער טאַטע? ווען וועט ער צוריק־קומען? און די דאָזיגע פֿראַגען שיטען מיר נאָך זאַלץ אויף מיינע וואונדען: דען די זעלבע פֿראַגען פֿרעג איך זיך אַליין אויך, איך קלעהר אַלץ: וואו איז איצט מיין ליעבער חיים? ווען וועל איך דערלעבען איהם צוריק צו זעהן? אָפֿטמאָל הייבען מיר אָן צו מאַטערען שרעקליכע בילדער: פֿיעלייכט איז מיין ליעבער מאַן קראַנק? פֿיעלייכט האָט איהם אַן׳אומגליק געטראָפֿען?

איך קאָן מיר קיין עצה נישט געבען, וואָס צו טהון, זאָל איך דיך זידלען? צו שוואַך בין איך דערצו און צו טיעף ביסטו ביי מיר איינגעגראָבען אין האַרצען. שווייגען אָבער קען איך שוין מעהר אויך נישט—צו טיעף זענען מיינע וואונדען און צו שטאַרק איז מיין וועהטאָג. —

חיים! אויב דו האָסט נאָך אין האַרצען אַ פֿונק פֿון ליעבע צו מיר און דיינע קינדער, זאָלסטו מיר תיכף לאָזען וויסען וועגען זיך — איך וויל כאָטש דיין האַנדשריפֿט זעהען. איך קען מעהר נישט שרייבען, די טרערען שטיקען מיך.. זיי וויסען, אַז פֿון דיר הענגט אָב מיין לעבען!

דיין אויף־אייביג איבערגעגעבענע...

א תשובה.

ליעבע טייערע פרוי.

איך האב נישט ערווארטעט, אז מיין שווייגען פאר דער קורצער צייט וועט דיך אין אזא פערצווייפלונג ברענגען און ערשט דאן, ווען איך האב דיין בריעף דורכגעלעזען, האב איך דערזעהן, וואס פאר א שרעקליכע זינד איך בין בעגאנגען נעגען דיר.

דו האסט, טייערע חנה, א ביטערען טעות אויב דו גלויבסט, אז איך האב פערגעסען אן דיר און אן די קינדער; טאקע דערפאר אליין, וואס איך הער נישט אויף צו טראכטען און צו זארגען וועגען אייך, האב איך פערזעהן צו שרייבען דיר א בריעף אין דער צייט און בערוהיגען דיך מיט די קינדערלעך.

די ערשטע צייט האב איך דיר אפטער און ווארימער געשריבען, ווייל איך האב נאך געהאט מעהר האפנונג, איך האב געהאט מעהר אויסזיכטען אויף מאכען גוטע געשעפטען און מיינע ערשטע פראבעס האבען זיך מיר גלענצענד איינגעגעבען; און אויפגעמונטערט פון דער גליקליכער טעגליכקייט אייך, מיינע טייערע, מיט אלעם גוטיגען צו בעזארגען, האב איך געשריעבען ליעבע און פרעהליכע בריעף.

לוידער אבער האבען זיך מיינע געשעפטען אין דער לעצטער צייט בעדייטענד פערערגערט; צו איין אונטערנעמונג האב איך צוגעלייגט א גרויסען טייל פון מיין קאפיטאל און א צווייטער געשעפט, וואס איז שוין כמעט געוועזען ביי מיר אין דער האנד, האט זיך אוים געלאזט מיט גארנישט; דערוול האב איך זיך פערדרעהט, שטארק פערענגט און געלד און די לעצטע 30 רובל, וואס איך האב דיר געשיקט, זענען שוין נישט געוועזען מיינע; איך האב דיר דאס בין אהער נישט געוואלט שרייבען, איך האב נאך בין אהער דעם מוט נישט פערלארען, — גרעסערע סוחרים ווי מיר טרעפען אזוינע ענגע, אזוינע פערדרעהטע צייטען, און מיר איז עס שוין בכלל נישט דאס ערשטע מאל. איך בין איבערצייגט, אז ענדליך וועט מיר דאך געלינגען ווי עס איז זיך ארויס דרעהען פון מיין איצטיגער שווערער לאגע.

אט דאס איז, מיין טייערע, די סבה פון מיינע לעצטע קאלטע בריעף, פון מיין פערשפעטיגען אין ארויסשיקען דיר געלד, פון מיין דרייוואכענדיגען שווייגען.

איצט וועסטו מיך, מיין טרייע פרוי, מעהר שוין נישט בעשולדיגען, אז איך האב אן דיר און אן די קינדערלעך פערגעסען. איך האב אייך נישט פערגעסען, איהר זענט מיין איינציגער געדאנק ווי ביי טאג אזוי ביי נאכט; מיין איינציגער טרויס איז אייער גליק, אייער געזונד און אייער פרעהליכער

מוט, אויב איך פערגעם אומיצען איז גאר זיך. וואָס איך וועל טהון, ווי וועל איך לעבען, — האָט מיך קיינמאָל נישט געקימערט. איך זאָל אפילו האָבען פון וואָס צו לעבען און אייך נישט קענען שטיצען, איך זאָל אפילו געהן אין גאָלד און נישט האָבען אַ האָפנונג אייך אין ניכען צו זעהן, וועל איך זיך שוין גליקליך נישט קענען פיהלען.

איך בין זעהר מוטיג און טהעטיג און איך סטאַרע זיך נישט צו פער־לירען דעם קאָפּ און מיין אינצטיגען געלד־קריזיס, און איך האָף און גלויבען צו זיין אומשטאַנד אייך צו שרייבען פרעהליכערע בריעף. איך האָב דאָ פיעלע בעקאַנטע און גוטע פריינד, וואָס וועלען מיר בייאשטעהן אין דער אינציגער צייט. ערוואַרט פון מיר אַ בריעף די טעג, איך קוש דיך און די קינדערלעך.

דיין טרייער...

ליעבער פריינד.

פרעגסט מיר אָן אין דיין בריעף, ווי איך פיהל מיך אין דער רוסישער שטאָדט אויסער'ן „תחום"? דערויף קאָן איך דיר קאַטעגאָריש ענטפערען: שלעכט. אמת, און קאָמערציעלער הינזיכט איז מיר דאָ אַ סך לייכטער, ווי ביי אונז און שטאָדט; דאָ איז די קאָנקורענץ נישט אַזוי שטאַרק, געשעפטען וואַלגערען זיך און וואַרטען אויף אַ טיכטיגען אונטערנעהמער, וואָס זאָל פער־שטעהן ווי אַזוי זיי אויסצונוצען. און מיט'ן קרוסט קען מען אויך גאַנץ לייכט דורכקומען; — איך האָב מיך שוין זאָגאר ערוואָרבען איינינע אמת'ע גוטע פריינד פון דער הויגער האַנדעלס־וועלט — אָבער גוט פיהל איך מיך נישט. עס פעהלט מיר דאָ די יודישע אַטמאָספערע, די יודישע גאַס און די יודישע בעפעלקערונג, וועלכע איז מיר סוף כל סוף ליעב און טייער. עס זענען דאָ פאַרהאַן איינינע יודישע פאַמיליעס, תושבים; די דאָזיגע יודען קענען אָבער נישט פערבייטען אונזערען אַ ג.־ער יודען. זיי זענען, אפשר, יודען אין זייער הארצען, אָבער אין זייערע אויסערליכקייט, און זייער שפראַך און געוואָהנ־הייטען זענען זיי אמת'ע רוסען. און דאָס אליין האַלט מיך ווייט פון זיי.

בעזונדערס שטאַרק פיהל איך מיך עלענד און די יודישע ימים טובים; דאַן פיהל איך זיך אָבגעריסען אי פון דער יודישער שטאָדט, וואו איך האָב פערבראַכט מיינע בעסטע יונגע יאָהרען, אי פון דער רוסישער שטאָדט, וואו איך געפין מיך, דוכט זיך, גאַנץ צופעליג.

וואָס אַמאָל ווייטער שטעהט פאַר מיר אויף אַלץ דרינגענדער די פראַגע: מיינע קינדער וואַקסען אונטער, הייבען אָן זיך צו ענטוויקלען און אויסצובילדען זייער האַראַקטער אויף זייער גאַנצען לעבען. ווי אַזוי זאָל איך

מאַכען, עס זאָלען פון זיי אויסוואַקסען יודען? פון דער אַנדער זייט שיקעט מיך דאָס ווידערקעהרען אין ג., וואו איך האָב מיט פינף יאָהר צוריק מיין האָב און גוטס פערלוירען.

יעדען אויגעס, וואָס האָט בעוויזען זיך איינצואָרדענען אין אַ יודישער שטאָדט, בעטראַכט איך פאַר אַ גליקליכען, וויל נישט נאָר אויף פרנסה אַליין שטעהט דעם מענשענס לעבען.

גריס אין מיין נאָמען אַלע מיינע יוגענד-פריינד און זאָג זיי, אַז וואויל איז דעם, וואָס קען זיין צווישע יודען...

דיין...

אַ פרוי צו איהרער אַ נאָהנטער קרובה.

ליעבע חוה!

מיט'ן גרעסטען פערגניגען האָב איך איבערגעלעזען דיין לעצטען בריעף און איך בין זעהר צופרידען, וואָס איך קען פון היינט אָן צורעכענען דעם הער קלוג צו אונזער משפחה. איך קען איהם שוין פון לאַנג אַלס אַנשטענ־דיגען מענשען, ער איז מיט פיעלע פון מיינע בעקאַנטע געשטאַנען אין נאָה־ענטע בעציהונגען און יעדער איינער פלעגט אָבגעבען וועגען איהם די בעסטע מיינונג. זייענדיג אַליין אַ טיכטיגער מאַן, וועט ער, זיכער, אויך פערלאַנגען, אַז דו זאָלסט זיין אַ שטרענגער אָרדנונג האַלטען דיין ווירטשאַפט. וואָס עס וועט דיר לייכט געלינגען, ווייל שוין אין דיינע עלטערינ'ס הויז האָסטו גענומען אַ לעבענדיגען אַנטהייל אין דער הויז־פיהרונג. אויסערדעם, בין איך זיכער, אַז דו וועסט וויסען ווי זיך צו האַלטען, אום צו פערדינען די צוגעבונדענקייט און די אַכטונג פון דיין מאַן, און האָף, אַז דאָס פאַמיליענגליק וועט נישט אויפ־הערען צו הערשען אויך ביי אייך אין הויז, אַזוי ווי עס הערשט ביי אַלע מיטגליעדער פון אונזער גרויסער משפחה. אַלס ערפאַהרענע פרוי, און איבערגעבענע מוהמע קען איך דיר נאָך עטליכע עצות געבען בנוגע צום פאַמיליענלעבען און וואָס וועלען דיר אפשר צוניץ קומען: הער זיך נישט צו צו קיינע רכילות, דורך זיי ווערט אָפט פערביטערט דאָס פאַמיליענגליק; און אויב דו וועסט אַמאָל בעמערקען, אַז דיין מאַן איז שווער־מוטיג און שלעכט געשטימט, ווי עס טרעפט אָפט ביי געשעפטס־מענשען, — בעמיה דיך איהם אומצוקעהרען זיין פרעהליכקייט און מיט אַלע מעגליכקייטען צוצושטרייען. האָב נישט קיין פאַראיבעל אויף מיינע עצות און וואַרנונגען: נאָר מיין הערצליכע ליעבע בעוועגט מיר דיר דאָס אָנצוזאָגען. גריס און מיין נאָמען דיין מאַן און פערשאַפט מיר פערגעניגען מיט אייערע אָפטע בריעף.

דיין איבערגעגעבענע,

אַ עלטערער ברודער צו אַ שוועסטער.

(אַ בעגריסונג צו תנאים).

לִיעבע שוועסטער!

דיין לִיעבלִיכער בריעף האָט מיך זעהר דערפֿרעהט; —

הייסט עס, אויך דו האָסט געפֿונען אַ לִיעבענדען מענשען, מִיט וועמען דו האָסט בעשלאָסען צו פֿערברענגען דיינע יאָהרען און מִיט וועמען דו גאַרסט צו פֿערבִינדען זִיך אויף אייבִיג, דיין אויסוואַהל געפֿעהלט מִיר זעהר, אִיך בִין שוין פֿון לאַנג אָן געוועזען אִיבערצייגט, אַז דו וועסט מעהר אַכט געבען אויף די אִינערלִיכע מעלות, ווי אויף דער אויסערלִיכקייט, דעם מאַנס צִירונג אִיז דאָך נִישט זיין פִיגור, נִישט זיין געזִיכט, נאָר זיין תוך, זיין האַרץ און פֿערשטאַנד, זיינע מאָראַלִישע אייגענשאַפֿטען און זיין בעשטאַנד פֿיהרען דיך אַרויף אויף אַ העכערער געזעלשאַפֿטלִיכער שטופֿע; אַ פֿרוי אִיז עולה לגדולה צוזאַמען מִיט אִיהר מאַן און ווערט דערנִידערִיגט צוזאַמען מִיט אִיהם. אִיך שרייב דִיר דאָס נִישט, אום דִיר צו לעהרנען, נאָר כדי צו פֿערשטאַרקען אִין דִיר דיין בעשלוס, ווייל דיין אויסערוועהלטער האָט פֿאָלשטענדִיג פֿער־דִיענט דיך צו האָבען פֿאַר אַ פֿרוי. הלואי זאָלסטו מִיט אִיהם זיין אַזוי גלִיקלִיך, ווי דו בִיזט עס ווערט און הלואי זאָלען אַלע אייערע פֿערלאַנגען דער־פִֿילט ווערען.

אִיך ווִינש דִיר, לִיעבע שוועסטער, אַ דויערענדען גלִיק, וואָס אִיז גע־גרִינדעט אויף אַנ'אִינערלִיכען, טִיעפֿען גלויבען און אויף געגענזייטִיגע לִיעבע און אַכטונג. אָט דער גלִיק ווערט נִישט געמִינדערט אויך דאַן, ווען די יוגענד פֿערשווִינדט, — עס בלייבט אונגעשטערט און ענדִיגט זִיך צוזאַמען מִיט'ן לעצטען אָטעם־צוג.

זיי געזונד, מיין לִיעבע שוועסטער, גלִיקלִיך, ווי עס ווִינשט דִיר,

דיין לִיעבענדער ברודער.

צו אַ ברודער.

לִיעבער ברודער!

מִיט אמתער פֿרייד האָב אִיך געלייענט דיין בריעף מִיט דער ידיעה וועגען דער פֿערבעסערונג פֿון דיין לאַגע. פֿאַר וואָס שרייבסטו מִיר נאָר נִישט וועגען דיין געזונד און וועגען דעם צושטאַנד פֿון דיין לִיעבע פֿרוי און שענע קִינדערלעך.

איך דאַנק דיר זעהר, טייערער ברודער, פֿאַר דער געלד־שטיצע, וואָס דו האָסט מיר אַנגעבאָטען, האָטש איך האָב נישט בדעה צו בענוצען זיך דערמיט, מיין טיכטיגקייט און שפּאָרזאַמקייט גיעבען מיר די מעגליכקייט צו בעפֿריעדיגען אַלע מיינע בעדערפֿענישען און נאָך איבעריגעס — יאָג איך זיך אַליין נישט. נאָר דאָך וועל איך דיר געבען אַ געלעגענהייט אַרויסצוּווייזען דיין ברודערליכע גינסטיגקייט, ווענדענדיג זיך צו דיר מיט אַ בקשה וועגען מיין עלטערען זוהן פ., וואָס איז שוין אויסגעוואַקסען אַ גרויסער בחור; בעמערקענדיג אין איהם אַ שטאַרקע נייגונג צו לערנען זיך און נישט זייענדיג אימשטאַנד צו בעפֿרידיגען זיין וואונש אין דערהיים, ווייל ביי אונז אין קליינעם שטעדטיל זענען נישטאָ קיין שוהלען, האָב איך ביי זיך בעשלאָסען איהם צו שיקען אין דיין שטאָדט, וואו ער וועט געוויס געפֿינען פֿאַר זיך די פּאַסענדע לעהרער און ערציהער. איך וואָלט וועלען, ער זאָל דאָרט זיך פֿערפֿאָלקאָמענען אין זיינע קענטניסען און דאַן זאָל ער זיך אַליין אויסוועהלען אַ וועג אין לעבען, זיך אָבגעבענדיג מיט וויסענשאַפֿט אָדער מיט מסחר.

איך בעט דיך דעריבער, טייערער ברודער, צונעהמען מיין זוהן צו זיך אין הויז אונטער דיין אויפֿזיכט און געבען זיין אַרבייט אַ געהעריגע ריכטונג. אויב דו וועסט מיר לאָזען וויסען וועגען דיין איינשטימונג, וועל איך איהם גלייך אַרויסשיקען צו דיר. וואָס עס אַנבעלאַנגט צו די הוצאות, וואָס דו וועסט אויף איהם מאַכען, וועל איך דיר זיי אומקעהרען מיט'ן גרעסטען דאַנק.

ערוואַרטענדיג דיין שנעלען ענטפֿער בלייב איך

דיין איבערגעגעבענער...

א תשובה.

ליעבער ברודער!

דו האָסט, ווירקליך, ביי מיר אויסגעהאַפּט דיין בקשה. איך האָב שוין לאַנג פֿון פֿערשידענע עוברים ושבים געהערט וועגען די גוטע מעלות פֿון דיין עלטערען זוהן, און אין מיר האָט זיך דערוועקט אַ טיעפֿער פֿערלאַנג צו דערקענען איהם פֿערזענליך און צונעהמען איהם צו זיך אין הויז, כדי ער זאָל צוזאַמען מיט מיינע קינדער קענען געניסען די בעקוועמליכקייטען פֿון דער גרויסער שטאָדט; נאָר איך האָב ביי זיך נישט געקענט פּועל'ען, דיר דאָס פֿאָרצושלאָגען ווייסענדיג, אַז דו וועסט נישט ליעבט זיין צו שיידען זיך מיט דיין געליעבטען זוהן. איצט אָבער, ווען דו אַליין פֿערלאַנגסט עס, בעט איך דיר מיט'ן גאַנ.

צען האַרצען צו פֿערשאַפֿען מיר דעם פֿערגניגען צו האָבען דיין זוהן אין דעם קרייז פֿון מיין פֿאַמיליע. איך וועל גערן אַכטונג געבען אויף איהם, איהם אַרומרינגלען מיט אַלע לעבענס-בעקוועמליכקייטען און געבען אַלע מיטלען צו בילדונג גלייך מיט מיינע אייגענע קינדער; מיט איין וואָרט, איך וועל דאָ זעהן צו פֿערטרעטען פֿאַר איהם דעם אָרט פֿון אַ פֿאָטער אַזוי, אַז דו וועסט זיך גאָר נישט האָבען וואָס צו זאָרגען וועגען איהם. נאָר, איך בעט דיר, זאָלסט מיר מעהר קיין וואָרט נישט דערמאָנען וועגען בעלוינונג. איך וועל זיין פֿאָלשטענדיג בעפֿרידיגט, אויב דיין זוהן וועט דערגרייכען זיין ציעל און עס וועט פֿון איהם אויסוואַקסען אַ געבילדעטער און ניצליכער מענש.

ערוואַרטענדיג דיין זוהן, בלייב איך

דיין...

א זוהן צו א פֿאָטער.

ליעבער פֿאָטער!

נעכטען אָבענד בין איך אַהער בשלום געקומען צו פֿאָהרען און בין תיכף אַוועק צו מיין פֿעטער, וואָס האָט מיך זעהר פֿריינדליך אויפֿגענומען, אונצעהליגע מאָל געקושט און מיר אָנגעוויזען ביי זיך אין הויז אַ צימער, וואָס ער האָט בעשטימט פֿאַר מיר פֿאַר דער גאַנצער צייט, וואָס איך וועל דאָ פֿערוויילען.

זייענדיג זעהר מיעד פֿון מיין לאַנגע רייזע, בין איך באַלד אַוועק צו זיך אין צימער און ערשט היינט נאָכמיטאָג האָב איך בעזוכט אין דער בעגלייטונג פֿון מיינע קוזינען דיינע פֿריינד און זיי איבערגעגעבען דיינע רעקאָמענדאַציאָנס-בריעף. זיי אַלע האָבען אויסגעדריקט זייער בערייטקייט צו מיטהעלפֿען מיר אין דערגרייכונג פֿון מיינע ציעלען.

איצט, מיין ליעבער פֿאָטער, ערלויב איך מיין היילינגסטע פֿליכט דיר אויסצודריקען מיין טיעפֿסטע דאַנקבאַרקייט פֿאַר אַלע טובות, וואָס דו האָסט מיט מיר געטאָן פֿון דער ערשטער מינוט פֿון מיין עקזיסטענץ ביז היינטיגען טאָג. מיט וואָס קען איך דיך בעלוינען פֿאַר דיין ליעבע און דיינע פֿריינדליכקייטען? איך פֿערמעג נישט קיין גענוג-שטאַרקע ווערטער, אום אויסצודריקען די דאַנקבאַרקייטס-געפֿיהלען, מיט וועלכע מיין האַרץ איז איבערפֿילט צו דיר.

אַלזאָ, נעהם אָן, מיין ליעבע פֿאָטער, אַלס דאַנק מיין פֿערזיכערונג

צו שטערבען צו ווערען אַ געבילדעטער, ניצליכער מיטגליעד פון דער געזעל־שאַפט, כדי איך זאָל זיין ווערט צו זיין דיינער אַ זוהן.

גריסענדיג הערצליך די ליעבע מוטער און מיינע טרייע ברידער,

פערבלייב איך דיין...

א זוהן לאזט וויסען זיין פאטער וועגען דעם טויט פון זיין ברודער.

טייערער ליעבער פאַטער.

זאָל דיין טיעפע אמונה און דער געטליכער השגחה דיר העלפען רוהיג אריבערטראָגען די טרויעריגע בשורה, וואָס איך וועל איצט איבערגעבען מיט מיין ציטערענדער פעדער. אָ, וואָס פאַר אַן'אומגליק! איך געפין מיך אין אַ שרעקליכער פערצווייפלונג און בין קוים אימשטאַנד צו האַלטען די פעדער. מיין טייערער פעטער, דיין גוטער, עהרליכער ברודער איז נפטר געוואָרען! נעכטען אום האַלבע נאַכט האָט דער טויט איהם פון אונז אַוועקגערויבט און פערטונקעלט אונזער'ע געזיכטער. ער איז געשטאָרבען נאָך אַ דריי־וואָכענדי־גער, שווערער קראַנקהייט. עס האָבען נישט געהאָלפען די בעמיהונגען פון די היגע בעסטע דאָקטוירים — זיין טויט איז געוועזען אונפערמיידליך. היינט אין דער פריה איז פאָרגעקומען זיין לויה, אין וועלכער עס האָבען זיך בע־טהייליגט די אָנגעזעהענסטע איינוואוינער פון אונזער שטאָדט. ערשט מיט צוויי שטונדען צוריק בין איך געקומען פון בית־הקברות, און איך בין נאָך אַלץ שטאַרק צורודערט און מיר איז שווער צו שרייבען. מאָרגען וועל איך, אפשר, זיך בערוהיגען און איך וועל דיר קענען אויספיהרליכער בעשרייבען זיין טויט און איבערגעבען דעם אינהאַלט פון זיין צואה, זאָל דער אַלמעכטי־גער אונז טרייסטען און פערהיילען די טיעפע וואונד פון אונזער הארץ

דיין אייביג־ליעבענדער..

אַ דאַנקבריעף צו אַ דאָקטאָר צוזאַמען מיט אַ מתנה.

פיעל געעהרטער הער!

איך לועב און אַכט און אייער פערזאָן דעם רעטער פון מיין לעבען און דעם אויפריכטער פון מיין צושטערטען געזונד. פאַר יעדען צוקונפטיגען פערגניגען, וואָס איך וועל געניסען פון מיין בעסטער עקזיסטענץ, דאַרף איך דאַנקען פריהער נאָט און דערנאָך אייך און אייער אונערמידליכער מוה,

אייער פאַך-קענטניס און אייער קונסט און געווינסענהאַפטיגקייט. אויסדריקענדיג מיין טיעפסטע דאַנקבאַרקייט צו אייך, בעט איך אייך אינטערטעניגסט אַנצונעהמען די אַרויסגעשיקטע סומע, וועלכע איך שענק בלויז לויט מיינע געלד-מיטלען און נישט לויט מיין אומענדליכער דאַנקבאַרקייט, אַלס אָהן אַנ׳ערך גרעסערע בעלויהנונג ווערט פאַר אייך דיענען דאָס בעוואוסטזיין, אַז איהר האָט גערעטעט אַ מענשען׳ס לעבען און איהר האָט אומגעקעהרט אַ פאַמיליע איהר שפּייזער. איך ווינש אייך אַל-דאָס גוטס

אייער...

א רעקאמענדאציע פאר א יונגען מענשען אויף א שרייבער-שטעלע.

גענעהרטער הער!

איך האָב ערפאַהרען, אַז איהר ברויכט צו האָבען אַ גוטען שרייבער, וואָס זאָל קענען פערוואַלטען אייערע געשעפטען, אויב איהר האָט נאָך אַזעלכען נישט געפונען, קען איך אייך פאָרשטעלען אַ יונגען מענשען, נעמליך, דער איבערגעבער פון דעם דאָזיגען בריעף, וועלכער קען זיך אַליין גלעצענד רעקאָמענדירען מיט זיינע פעהיגקייטען און קענטנישען, ער שרייבט שנעל, שיין און רעגעלמעסיג און פערשטעהט די פראַנצויזישע און ענגלישע שפּראַכען. ביז אַהער האָט ער זיך בעשעפטיגט מיט לעקציאָנען און מיט זיינע פערדיענסטען האָט ער ערנעהרט זיך און זיין אַלטע מוטער, איך קען איהם שוין זינט איניגע יאָהר און איך קען אייך פערזיכערען, אַז ער האָט תמיד זיך אַנשטענדיג אויפגעפיהרט און פאַר זיין שענע האַלטונג איז ער פון אַלעמען גערוהמט געוואָרען; איך צווייפעל נישט, אַז ער וועט זיך ערווערבען אייער ליעבע און צוטרוי מיט זיין פלייסיגקייט און דער פונקטליכער אויפפיהרונג פון אייערע פעראָרדנונגען. אונטער אייער לייטונג וועט ער בעקומען די בעסטע מעגליכקייט צו צוגעוואָהנען זיך צו געשעפטס-פיהרונג, און דאָס וועט איהם דיענען אַלס פונדאַמענט פאַר זיין צוקינפטיגען גליק, און פאַר דער פעזיכערטער, רוהיגער עלטער פון זיין מוטער, האָפענדיג, אַז איהר וועט נישט צושטערן די האָפנונג פון דעם סימפּאַטישען יונגען מאַן, פערבלייב איך

אייער...

ליעבער ד. ר.!

נאָר וואָס האָב איך ערהאַלטען דיין בריעף פֿון 18-טען ד. מ., און כ'איל מיך דיר צו ענטפֿערן. דו ווילסט וויסען, וואָס ס'איז געוואָרען פֿון מיינע האָפֿנונגען, פֿון מיינע חלומות, און וואונדערסט זיך, פֿאַר וואָס איך האָב דיר שוין בייז אַהער וועגען דעם נישט געשריעבען. ביזט גערעכט, מיין פֿריינד, חאָטש איין גאָט אין הימעל איז מיין עדות, אַז איך בין אויך נישט שולדיג; כ'האָב דיר נישט געשריעבען ביז אַהער און קען דיר נאָך איצט אויך שרייבען, וואָס ס'איז געוואָרען פֿון מיינע חלומות, ווייל ס'איז נאָך דערווייל פֿון זיי גאָרנישט געוואָרען און פֿערשוואונדען אינגאַנצען זענען זיי אויך נישט, דאָס אַלץ, אויף וואָס איך האָב געלעגט מיינע האָפֿנונגען, האָט נאָך, איינגענטליך, איצט אויך די קראַפֿט נישט פֿערלוירען, און ס'איז רעכט, אַז יעדע קומענדיגע מינוט זאָל מיך ברענגען צו דעם ערוואַרטעטען ציעל; דאָ איז אָבער מיט מיר אויך פֿאָרגעקומען דאָס, וואָס עס קומט געוועהנליך פֿאָר ביי אַזאַ פֿאַל: עס האָבען זיך געמאַכט אַ מאַסע קליינע, נישט פֿאָר־אויסגעזעהענע סבות און מניעות, וואָס האָבען געשטערט דעם גאַנצען גאַנג פֿון דער זאַך און פּאַראַליזירט אויף אַ געוויסער צייט מיין טעטיגקייט. און אָנהויב האָט דאָס אויף מיר שטאַרק געווירקט און איך האָב אָנגעהויבען צו פֿערליערען דעם מוט; איצט אָבער פֿיהל איך מיך פֿיעל שטאַרקער און פֿעסטער! אַ גרויסען טייל פֿון די דערמאָהנטע מניעות איז מיר שוין געלונגען צו בעזייטיגען און די איבריגע האָף איך אויך לייכט בייצוקומען, אַזוי אַז דער ערפֿאָלג פֿון מיין אונטערנעהמונג איז מעהר אָדער וועניגער, געזיכערט.

וואָס עס געהערט צו אונזער פֿריינד ב. האָב איך אויך נישט קיין בעדייטענדע נייעס דיר מיטצוטיילען. ער איז, ווי שטענדיג, מונטער און פֿרעהליך, און לעבט, ווי ער אַליין דריקט זיך אויס, „מיט דער סעקונדע“. איך בעגעגען איהם גאַנץ אָפֿט, און דאָס לעצטע מאָל האָב איך איהם געטראָפֿען ביי אונזער בן עיר ק.; דער לעצטער האָט איצט ביי זיך אַ גאַסט: זיין ווייב'ס קוזינע, די שענע ר—ל. —

שרייב, וואָס דו מאַכסט, און בלייב מיר הערציג געגריסט

דיין...

טייערער!

אַ דאַנק, אַ הערציגען דאַנק דיר פֿאַר דיין שענער מתנה און פֿאַר דעם נאָך שענערן בריעף. איך האָב איהם געלייענט מיט אַ פֿערחאַפּטען אָטעם און

אַ גאַנצעֶר שטראָם פוּן דִי שעֶנסטעֶ יוּגעֶנד-חלומות האָט צוּרִיק, וִוי לעֶבּעֶדִיג פרִיש ערוואַכט אִין מײַן זכרון, געֶדעֶנקסטוּ נאָך יעֶנעֶ לִיכטִיגעֶ צײַט, טראָנסטוּ נאָך אִין האַרצעֶן דעֶם זאַפטִיגעֶן אַראָמאַט אוּן דִי פעֶרשכּוּר'נדעֶ וואַרִימקײַט פוּן אוּנזעֶר לעֶבּעֶנס-פרִיהלִינג? אָ, מרוּם לעֶבּ, מִיר דאַכט זִיך אָפט, אַז יעֶנעֶ טעֶג וועֶלעֶן זִיך שוֹין קײנמאָל, קײנמאָל נִישט אוּמקעֶהרעֶן! אִיךְ בִּין גאַנץ ווײַט פוּן פּעֶסִימִיסטִישעֶ שטִימוּנגעֶן אוּן בּכלל האָבּ אִיךְ קײן גרוּנד נִישט, פאָראוֹיסצוּזעֶהעֶן פאַר זִיךְ אִין דעֶר צוּקוּנפט שלעֶכטעֶ צײַטעֶן; יעֶנעֶ טעֶג אָבּעֶר, דִי טעֶג, וועֶלכעֶ מִיר האָבּעֶן פעֶרבּראַכט צוּזאַמעֶן אִין דעֶם צוּשטאַנד פוּן האַלבּ-ווִילדעֶר פעֶרשכּוּר'טעֶר פרעֶהלִיכקײט, — האָבּעֶן פאַר מִיר אַ בּעֶזוּנדעֶר חן, אַ בּעֶזוּנדעֶר צוֹיבּעֶר, אוּן אַ ז וֹ י גלִיקלִיךְ זײַן, ווִעל אִיךְ שוֹין, דאַכט זִיךְ, קײנמאָל נִישט. אײנמאָל נאָר אִיז מעֶן יוּנג, אוּן דעֶם מעֶנשלִיכעֶן לעֶבּעֶנס-יאָהר אִיז נאָר אַ אײן פרִיהלִינג פעֶרהאַן", — אוּן דעֶם אײנצִיגעֶן פרִיהלִינג האָבּעֶן מִיר שוֹין אִיבּעֶרגעֶלעֶבּט. ס'אוּנז לעֶכעֶרלִיךְ דאָס צוּ בּעֶדוֹיעֶרן; וועֶסטוּ זאָגעֶן; מ'דאַרף לעֶבּעֶן מִיט דעֶם אִיצטִיגעֶן טאָג אוּן זִיךְ בּעֶפרִיעדִיגעֶן מִיט דִי פעֶרגנִיגעֶנס פוּן דעֶר לעֶצטעֶר מִינוּט. כ'וויֵיס, טײַערעֶ, כ'וויֵיס עָס גאַנץ גוּט, אוּן דאָךְ זאָג אִיךְ דִיר גאַנץ אָפעֶן: צעֶהן פעֶרגעֶנִיגעֶנס פוּן מײַן אִיצטִיגעֶן לעֶבּעֶן וואָלט אִיךְ אַוועֶקגעֶגעֶבּעֶן פאַר אײן סעֶקוּנדעֶ פוּן אוּנזעֶר פרִיהלִינג, פאַר אײן סעֶקוּנדעֶ פוּן אוּנזעֶר אַמאָלִיגעֶן גלוּת, פוּן אוּנזעֶרעֶ אַמאָלִיגעֶ שטִיפעֶרײַעֶן.

שרײַבּ אָפטעֶר, לִיבּעֶ, — אִיךְ קוּש דײַנעֶ בּרִיעף אוּן לײעֶן זײ מִיט עֶנטצִיקוּנג.

דײַ

זעֶהר געֶעֶהעֶרטעֶ פרײַנדִין!

אִיהר פרעֶגט מִיךְ, וִוי אִיךְ האָבּ אוֹיפגעֶנוּמעֶן דִי ידיעה וועֶגעֶן אײַעֶר שאַרפעֶן אַרוֹיפטרִיט נעֶגעֶן ה' נ. ; אָט האָט אִיהר מײַן אוֹיפרִיכטִיגעֶ, בּעֶרעֶכעֶנטעֶ תשובה:

אִיהר האָט געֶהאַנדעֶלט גאַנץ גערעֶכט אוּן זאָל אײַעֶר געֶווִיסעֶן גאַנץ רוּהִיג זײַן. דעֶר ה' האָט קײן רעֶכט נִישט געֶהאַט אִיבּעֶרצוּטרעֶטעֶן דִי שוועֶל פוּן אײַעֶר הוֹיז נאָכדעֶם, וִוי אִיהר האָט אִיהם שוֹין נִישט אײנמאָל ערקלעֶרט, אַז אײַעֶרעֶ עֶלטעֶרן צ ווִ י נ ג עֶ ן א ײַ ך אִיהם אַנצוּערקעֶנעֶן אַלס חתן אוּן מאַן, ווִעהרעֶנד אִיהר פעֶרזעֶנלִיךְ קעֶנט אִיהם נִישט פעֶרטראָגעֶן אוּן אײַךְ אִיז שווער צוּ זײַן מִיט אִיהם צוּזאַמעֶן. אוּן האָט עֶר זִיךְ נאָך דעֶם אַלעֶמעֶן ערלוֹיבּט, זִיךְ צוּ רעֶכנעֶן מִיט דִי צוואַנגס-מִיטלעֶן פוּן אײַעֶרעֶ עֶלטעֶרן מעֶהר, אוּ מִיט אײַעֶר פעֶרזעֶנלִיכעֶן ווִילעֶן, האָט עֶר זִיךְ דעֶרמִיט אַלײ-

נאָכמעהר פֿעראורטיילט און פֿאָלקאָם פֿערדיענט די שאַרפֿע פֿעראַכטונג, וואָס איהר האָט איהם ענדליך אַרויסגעוויזען. עס איז גענוג טרויעריג שוין דער פֿאַקט אַליין, וואָס איהר זענט צו שוואַך אַרויסצוטרעטען געגען אייערע עלטערן גופא; אַט די פֿערבּיסענע, איינגעבּילדעטע מענשען זהאָבּען אוננאַ-צען פֿערגעסען, און וועלכער צייט זיי לעבען, און זיי בּעטראַכטען זייער קינד אַלס אייגענטום, אַלס זאַך, מיט וואָס זיי קאָנען מאַכען, וואָס זיי ווילען. דאָס איז דאָך אָבער שרעקליך!

איך מוז אייך דעם אמת זאָגען, געעהרטע פֿריינדין —: איך בּע-וואונדער אייער געדולד. אַלס זייטיגע פּערזאָן האָב איך, נאַטירליך, קיין רעכט נישט, זיך אַריינצומישען און די אונערליכע אַנגעלעגענהייטען פֿון אייער לעבען; קוים האָט איהר זיך אָבּער געווענדעט צו מיר, ווי צו אַ פֿריינד, ווי צו אַ נאָהנטען מענשען, מוז איך אייך קלאָר און אָפֿען זאָגען: זייט שטאַרק! יעדער מענש איז איבּער זיך אַליין אַ אונבּעגרענעצטער העררשער, און קיינער, אָהן אַ שום אויסנאַהם, האָט קיין רעכט נישט, זיך אַריינצומישען און זיין ממשלה און אוהם אַ דעה צו זאָגען, וואָס ער זאָל טאָן מיט זיך. עלטערן האָבּען נאָר אויף אַזוי פֿועל אַ רעכט איבּער זייערע קינדער, אויף וויפֿיעל די לעצטע נויטיגען זיך און זייער הילף; קומען זיי אָבּער צו זייער אייגען בּלוט מיט בּעפֿעהלען און געוואַלט-פֿאָדערונגען, זענען די קינדער פֿערפֿליכטעט זיי צו דערמאָהנען, אַז זיי זענען נישט קיין שקלאַפֿען און נישט קיין אייגענטום, נאָר פֿרייע מענשען, מיט אַ אייגענעם ווילען און מיט אייגענע פֿערלאַנגען.

כ'בּעט אייך נאָכאַמאָל ענטשולדיגונג פֿאַר דעם טאָן, מיט וועלכען איך האָב זיך ערלויבּט צו רעדען וועגען אייערע עלטערן; איהר האָט פֿער-לאַנגט פֿון מיר דעם „ריינעם אמת“, און איך האָב אייך געמוזט שרייבּען דאָס וואָס איך פֿיהל און טראַכט.

אייער איבּערגעבּענדער פֿריינד...

ליעבּער ח. ק.!

אויף דיין פֿראַגע וועגען אונזער בּעקאַנטען ד. קען איך דיר פֿאָל-גענדעס ענטפֿערן: ער געפֿינט זיך דאָ און ו. און ווי איך האָב געהערט פֿון פֿערשיעדענע מענשען, מאַכט ער גאַנץ גוטע געשעפֿטען. איך אַליין זעה איהם גאַנץ זעלטען, וויל ער וואוינט און דעם צווייטען עק שטאָדט, און

מיר קומט נישט אוים דאָרטען צו זיין, נאָר אויב דו פערלאַנגסט עס דורכ־אוים, קען איך דיר צולויב טאָן און אַריבערגעהן צו איהם; און דעם פאַל מוזטו מיר אָבער שרייבען, וואָס איך האָב איהם איבערצוגעבען און דיין נאָמען. ביי מיר אַליין איז און דער גאַנצער צייט קיין בעזונדערעס נישט פאָרגעקומען: מ׳אַרבייט און מ׳לעבט. וואָס הערט זיך מיט דיין מסחר? שרייב גלייך און פערגעס נישט איבערצוגעבען מיין הערצליכסטען גרוס דיין פרוי.

דיין...

יוגענד־אלבאם.

(געשענק־אויפשריפטען, אלבאם־אויפשריפטען, וויין־לידער, חתונה־טאסטען, געבורטסטאג־טאסטען, אפאריזמען וועגען ליעבע).

I געשענק־אויפשריפטען:

דעם הארציגען פריינד...
א מתנה.
צום אנדענקען פון טיעפער ליעבע און אכטונג
(פון נאמען).

— זאל אייך דאס קליינע געשענק דערמאהנען אן דעם׳ וואס וועט אייך קיינמאל נישט פערגעסען!..

דער ליעבער...
צום צייכען פון הארציגער דאנקבארקייט פאר א סך גליקליכע מינוטען
פון...

— האלט עס טייער, ווי א עראינערונג וועגען מיר!..

II אלבאם־אויפשריפטען:

מיר מעגען זיין פון ווייטען, ס׳מעגען ימים אונז צושיידען,
דאך וועלען מיר זיך זעהן, ליעבען און צוזאמען רעדען!..

אין אַלבאָם.

(פון לאָרד בײַראָן).

ווי אויף אַנ'איינזאַמען מצבה־שטיין
בעגעגענט מען אַ נאָמען פון אַ פריינד,
אַזוי, נאָך לאַנגע יאָהרען, זאָלסטו מיין בילד זעהן
פון אויפשריפט, וואָס איך גיב דיר היינט!

און אַז דו וועסט דערמאָנגען זיך אָן מיר,
גאָר אפשר אין אַ טרויעריגער שעה,
זאָלסטו טראַכטען דאַן פון מיר שוין, ווי פון אַ מת,
און ווייס: עס איז מיין האַרץ בעגראָבען דאָ...

* *
*

פון נאַדסאָן.

ביזטו מיין פריינד,
אַהער גיעב דיין האַנד!
מיר וועלען שטרייטען
און ליידען באַנאַנד!

פיינד? שטעל דיך פריי,
פעסט מיר אַנטקעגען;
נאָר אַראָב פון וועג
אויב ס'איז דיר נישט געלעגען!

י. ל. פרץ.

* *
*

מעגען זיין די שענע שעה'ען לאַנג פערשוואונדען, —
ס'האַלט זיי תמיד די ערינערונג פערבונדען!

* *
*

ליעבע שוועבט אויף אַלע וועגען,
טרייהייט וואוינט פאַר זיך אַליין;
ליעבע קומט אונז ראַש אַנטקעגען,
צו דער טרייהייט מוז מען געהן!

געטהע.

* *
*

דו ווילסט איין וואָרט? נישט מעהר, נישט מינדער,
נאָר וועניג איז פאַר מיר איין וואָרט:
איך בין אַ פריינד פון שענע קינדער,
„איך ליעב דיך". דריי ווערטער אויפ'ן אָרט!

גליים.

* *
*

די עראינערונג איז דער איינציגער גן-עדן, פון וועלכען מיר קענען נישט אַרויסגעטריבען ווערען — אַפילו ביי אָדם מיט חוה'ן האָט מען איהם נישט צוגענומען...

ושאַן פּאָל,

* *
*

די מעהרסטע עראינערונגען זענען וואַסער-פלאַנצונגען, וואָס לעבען פון טרערען...

ושאַן פּאָל,

* *
*

דאָס לעבען איז בלויז איין סעקונדע, לעב די סעקונדע און דו לעבסט דאָס גאַנצע לעבען,

* *
*

האָף און גלויב!

האָף! נישט וויט איז שוין דער פריהלינג,
ס'וועלען שמעטערלינגע שפּרינגען!
נייע נעסטען, נייע פויגעל
העלען נייע ליעדער זינגען; —

גלויב: די נאַכט וועט זיין פערשוואונדען
און די וואָלקענס אויך צורונען,
בלוי וועט זיין דער הימעל —
נייע שטערן, נייע זונען,

נייע רויזען, נייע בלומען
וועקט דעם פריהלינג'ס זיסער הויך;
עס וועט שיינען, שמעקען, זינגען!
און — אויף אונזער קבר אויך!

י. ל. פרץ.

* *
*

ווי דער פויגעל זיי מונטער, וואָס זיצט אויפ'ן בוימעל
און זינגט רוהיג זיין ליעדעל אָהן שרעק;
און עס מעג זיך צוברעכען אַ צווייגעל — ער וויסט דאָך;
ער האָט פליגלען, דאַן פליהט ער אַוועק!

וויקטאָר הוגאָ.

* *
*

ווײס: די קברים צו בעציערען
האָט בעשאַפען גאָט די בלומען...

בערנושע.

* *
*

צושיידונג איז דאָס ווייב פון טויט,
ביידע — מאוס'ע עלטערען!
און האָבען דאָך געבוירען דאָס שענסטע קינד:
דאָס ווידערזעהן!

* *
*

זיי, וואָס דו ביזט און ווער, וואָס דו קענסט!

* *
*

עס, וואָס דו האָסט נאָר!
טרינק, וואָס ס'איז קלאָר!
רעד, וואָס ס'איז וואָהר!

* *
*

פרעה זיך, בחור!

פרעה זיך, בחור, אין דיין יוגענד
און פערגעס אָן מוסר, טוגענד —

נישט פאַר דיר איז דאָס געגעבען,
דו האָסט גאָר איין מצוה: לעבען!

גאָר נישט איז פאַר דיר פערבאָטען,
יעדע לוסט: פון גאָט, פון שטן...
זאָלען צוימען פאַר דיר קראַכען,
אַלע טויערען — זיך אויפמאַכען...

קלאַפּ אין אַלע לעבענס־טהירען
און נישט קלעהר, וואוהין זיי פיהרען:
צו אין גהינם, צי׳ן גן־עדן —
דאָס וועט שוין דער טויט בעשיידען!..

א. רייזען.

* *

מיט אַ שרעקענדיגען גייסט, וועסטו קיינמאָל נישט אַרויפּ־קלעטערען אויף די הויכקייטען פון לעבען!

פּובליליוס.

איך האָב געטראָפען דאָס. וואָס קען דאָס אויג, דאָס האַרץ דערפרעהען,
גאָר קיינמאָל נישט — וואָס זאָל פערבייטען אונזער היימאַט...

באָדענשטעדט.

III. וויין־ליעדער.

לאָזט די בעכערס שוימען — ניכטערקייט איז אומעט,
מיט דעם רויטען וויין, — גליק — איז שכור זיין;
קורץ איז אונזער לעבען, — ניכטערקייט איז וואַסער,
לאָמיר פרעהליך זיין! — שכרות — שטאַרקער וויין.

בלייך איז יעדע האָפנונג,
נאָגענדיג די פּיין,
לאָמיר אַלץ פערגעסען
ביי אַ גלעזעל וויין!

פון ליפ צו ליפ.

זופ אויס דיין בעכער און ענדיג דעם טראַנק
און גיך גיב דעם כוס אַנ׳אַנדערן;
פון ליפ צו ליפ און פון מויל צו מויל;
זאָל אייביג דאָס וויין־געפעס וואַנדערן...

צו האָט עס דיר גיפט אין דיין האַרצען געלאָזט,
און דו ביזט אין פיין פון דער גסיסה?
צו האָט עס אַ דורשט אין דיין גומען צוברענט,
און דו שמאַכטעסט נאָך די טראַנקען, די זיסע?

עס פרעגט דיך נישט מעהר און עס קימערט דיך נישט —
דו האָסט שוין דיין חלק געקריגען,
דאַן וויין אָדער לאַך, דאַן בענש אָדער פלוך
דעם נעכטיגען טאָג׳ס פערגעניגען.

דרום זופ פון דיין בעכער און ענדיג דעם טראַנק,
און גיך גיב דעם כוס אַנ׳אַנדערן,
פון מויל צו מויל און פון ליפ צו ליפ,
זאָל אייביג דאָס וויין־געפעס וואַנדערן!

יהואש.

וויין־ליעד.

קען איך וויסען וועלכע גלעזעל
האָט געמאַכט מיך שכור?
שכור זיין און אַלץ פערגעסען,
דאָס איז גאָר דער עיקר!

נישט דאָס ערשטע, נישט דאָס לעצטע
איז דאָס גלעזעל וויין!
גרויסע פריידען האָט דאָס לעבען,
גרעסער איז דער פיין!

קען איך וויסען, וועלכע מיידעל
האָט מיין גייסט פערפיהרט?
איין זאַך ווייס איך, אַז פון ליעבע
איז מיין האַרץ געריהרט!

ליעבע, יוגענד, וויין און פרויען,
געהמט זיך אַלע האַנד אין האַנד!
גרינגער איז דעם יאָך צוטראָגען
אין דעם לעבען זאַלבענאַנד!

IV חתונה־טאָסטען.

ליעבע זאָל אייך איהרע פריידען ברענגען,
גליק זאָל האַלטען אייער לעבען פעסט,
פריעדען זאָל מיט בלומען־קרענץ בעהענגען
יעדען ווינקעלע פון אייער נעסט!

וואָס קען איך ווינשען דיר, מיין ליעבער פריינד,
אַז גאָט האָט דיר דיין גרעסטען וואונש בעשערט;
דעם שענסטען אוצר האָט ער דיר געשענקט —
די ליעבע, ס'איז דאָס שענסטע אויף דער ערד.

א חתונה־ליעד.

(פון ר' יהודה הלוי.)

זיצט אַ טויב ביי וואַסער־קוואַלען,
בלענדט דאָס אויג מיט איהרע שטראַהלען;
זילבער קריגט מען אין די מינען —
קען מען נאָך אַ טויב געפינען?

וואָס ושע זוכסטו זיך געצעלטען? —
אין מיין האַרצען זענען וועלטען,
ברייטע צימערען און וועגען
אָנגעגרייט פון דיינעט וועגען!

דיינע שענע לאָקען זינקען:
צווייי וועלף פון דעם פאָר־וואַלד ווינקען...
ליכטער פון דער נאַכט און מאָרגען
זענען אין דיין בליק פערבאָרגען.

קום גלייך, טרייע, צו דיין שענעם:
בעסער איז צו זיין אינאיינעם,
די ליעבעס־צייט איז אָנגעקומען,
ווען עס קושען זיך די בלומען!

V געבורטסטאָג־טאָסטען.

אין דעם קאַראַהאָד פון לעבען, וועל איך ווינשען דיר, מיין טרייער,
אין דעם לויף פון יאָהרען, אַז נאָך לאַנגע, לאַנגע יאָהרען
ביזטו איצטער, מיין געליעבטער, זאָלסטו מיט זיעג און גליק
נאָך אַ סטאַנציע אָבגעפאָהרען! אויף דעם וועג פון לעבען פאָהרען!

זאָלסט אין לויף פון דיינע יאָהרען
גאָלדענע פעדים נאָך געפינען,
אום אַ שטראַהלענדיגע צוקונפט
אין דיין האַרצען אויסצושפינען!

VI אפאָריזמען וועגען ליעבע, לעבען א. ז. וו.

קיין שנירעל. אָדער אַנקער־שטריק איז נישט אימשטאַנד אַזוי מעכטיג צו צוציהען און פעסט צונויפצובינדען ווי די ליעבע טוט עס מיט איין־איינציגען פאָדעם. (פּוירטאָן.)

ליעבע — דאָס איז אַ הימעלס-טראָפּען, וואָס די געטער האָבען אַריינגעטריפט אינ'ם לעבענס-בעכער, אום צו פערזיסען זיין ביטערקייט.

(ראָשעמטער.)

די נשמה פון אַ פערליעבטען לעבט אין אַ פרעמדען קערפער.

(קאַטאָ).

די ליעבע זעהט דאָס, וואָס קיין אויג זעהט נישט; די ליעבע הערט דאָס, וואָס קיין אויער הערט נישט; זי ערוועקט אין האַרץ פון מענשען אַזעלכע געפיהלען, וואָס ער האָט זיי קיינמאָל נישט געאַהנט. (לאַוואַטער).

די ליעבע, וואָס קומט פון האַרצען, ווייזט זיך ארויס אין טויזענד פלוצלינגע אויסברוכען פון צערטליכקייט; אָבער יעדער קאַלטער און בערעכענטער אויסדרוק פון די ליידענשאַפטען זאָגט עדות אויף אַ קליינעם פערשטאַנד אָדער אויף אַ גרויסער אונאויפ-ריכטיגקייט. (גאָלדסמוט).

מיט דער ליעבע געהט עס צו אַזוי, ווי מיט פאָקען: ווער עס האָט נישט געליטען דערפון אין דער יוגענד, ביי דעם בעווייזט זיך עס שוין זעלטען אָדער קיינמאָל נישט. (קאַצעבו).

ליעבע איז אַ עקסטרעם; ווענינער ליעבען, הייסט שוין: נישט ליעבען. (פעטי-סען).

געליעבטע זעהען די גאַנצע וועלט אין זיך; אַז די זעלביגע וועלט זעהט זיי — ווענען דעם טראַכטען זיי נישט.

(פלאַטען).

מיר זעהען יעדען טאָג שריפטען, וואָס זענען געשריבען געוואָרען געגען דעם טיראַן פון מענשליכען לעבען, וועלכען מען רופט אָן ליעבע; און דאָך איז קיין מיטעל נישט אויסגעפונען געוואָרען געגען זיינע אכזריות און קיין פעסטונג, וואָס זאָל בעשיצען דעם מענשליכען פערשטאַנד פון זיינע אָנפאַלען.

(טאַטלער).

בלויז איינמאָל קענען מיר ליעבען מיט'ן גאַנצען האַרצען, און דאָס איז נאָר צום ערשטען מאָל. די שפּעטערדיגע סימפּאַטיען אונזערע בעצווינגען אונז שוין נישט אַזוי שטאַרק.

(ברויער).

ליעבע, פונקט ווי אמונה, פאַלט אָפּט אריין אין כפירה.

(בייראָן).

פערשטעהן די אייגענע ליעבע און זי ערקלעהרען, קען נאָר דער, וואָס ליעבט שוואַך.

(פעטראַרקאַ).

חתונה האָבען מיט אַ מיידעל נאָר צוליעב איהר שענהייט, הייסט: קויפען אַ הויף נאָר צוליעב זיינע בלומען; דאָס לעצטע האָט, איבריגענס, נאָך אַ שטיקעל זין — בלומען וואַקסען אויף יעדעס יאָהר פון'ס ניי.

(קאָצעבו.)

פערליעבט זיין הייסט: משוגע זיין מיט אַ געזונדטען פערשטאַנד.

(אוי, דאָם).

וואָס פאַר אַ פלאַם דער ווינט, דאָס זענען פאַר דער ליעבע — שטערונגען.

(לאַפע דע וואַגע).

אַביסעל דרייסקייט ברענגט תמיד ערפאָלג דעם געליעבטען. אומעטום פערליערען נאָר די שעמעוודיגע. איך וואָלט אפילו אַ געטין זיך ערקלעהרט אין ליעבע, אויב איך וואָלט זיך אין איהר פערליעבט.

(מאָלוער).

יעדע שעה, וואָס איז פערשווענדט געוואָרען אין האַס, איז אַנ׳אייביגקייט, וואָס איז צוגענומען געוואָרען ביי דער ליעבע.

(בערנע).

די ליעבעס מיט די סך „ערקלעהרונגען״ האָבען אין זיך גאַנץ ווענינ — ליעבע. (פעטראַרקאַ).

פריינדשאַפט איז דער פרישענדעס וואַסער; ליעבע — פער־שכורענדער וויין.

* *
*

דורך דער צושיידונג ווערט די מעסיגע ליעבע אָבגעשוואַכט, די שטאַרקע אָבער — נאָך מעהר צופלאַקערט.

* *
*

וויפיעל וויץ, פריינדליכקייט און איבערגעגעבענהייט, וויפיעל טובות און העפליכקייט פאָדערען זיך, צו ערוועקען דורך יאָהרען צווישען פריינד דאָס, וואָס אַ ליעבליך געזיכט אָדער אַ קלאָהר הענדטיל מאַכט אין איין מינוט?

(ברויער).

איך האָב נאָך קיינמאָל נישט געפונען קיין פרוי, פון וועל־בער איך וואָלט וועלען האָבען קינדער און נאָר איינע, וועלכע איך ליעב, האָב איך געפונען: איך ליעב דיך, אייביגקייט!

(ניצשע).

די בעשולדיגסט דער פרוי: זי וואַרפט זיך פון איינעם צום אַנדערן!

טאַדעל זי נישט: זי זוכט אַ בעשטענדיגען מאַן.

געטהע.

* *
*

ווי טייערער, גוטער ווײן איז דאָס לעבען. ביסלעכווייז, זופּ פאַר זופּ מוזען מיר איהם טרינקען, דען דער בעסטער ווײן פער־ליערט זיין געשמאַק און מ׳קען זיין ווערט נישט וויסען, ווען מ׳טרינקט איהם מיט איין אָטעם — ווי וואַסער.

פּײערבאַך.

* *
*

ווער עס זוכט אַ פריינד אָהן תהרונות, בלייבט אָהן אַ פריינד.

טערק. שפּריכוו.

* *
*

געלד פערלוירען — גאָרנישט פערלוירען; צייט פערלוירען — פּ׳על פערלוירען; מוט פערלוירען — אַלץ פערלוירען.

ריבייראַ.

* *
*

פאַר אַ מענשען, וואָס קען ווילען, איז קיין אונמעגליכע זאַך נישטאַ.

מיראבאָ.

* *
*

ווער עס קען קיין פיינד נישט פערטראָגען, איז אויך קיין פריינד נישט ווערט.

שעפער.